

Utjecaj ritma i melodije hrvatske glazbe na vizualni korteks prosječnog slušatelja

Mustač, Jurica

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:562797>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Diplomski rad br. 16/MEDD/2020

Utjecaj ritma i melodije hrvatske glazbe na vizualni korteks prosječnog slušatelja

Jurica Mustač, 1072/336D

Koprivnica, rujan 2020. Godine

Sveučilište Sjever

Diplomski sveučilišni studij Medijski Dizajn

Diplomski rad br. 16/MEDD/2020

The influence of rhythm and melody of Croatian music on the visual cortex of the average listener

Student

Jurica Mustač, 1072/336D

Mentor

doc. art. Dubravko Kuhta

Koprivnica, rujan 2020. godine

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za umjetničke studije

STUDIJ diplomski sveučilišni studij Medijski dizajn

PRISTUPNIK Jurica Mustač

MATIČNI BROJ 1072/336D

DATUM 17.07.2020.

KOLEGIJ Audio produkcija

NASLOV RADA Utjecaj ritma i melodije hrvatske glazbe na vizualni korteks prosječnog slušatelja

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU The Influence of Rhythm and Melody of Croatian Music on the Visual Cortex of the

Average Listener

MENTOR Dubravko Kuhta

ZVANJE doc. art.

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. doc. art. Iva Matija Bitanga - predsjednik
2. doc. art. Igor Kuduz - član
3. doc. art. Dubravko Kuhta - član
4. doc. art. Antun Franović - zamjenski član
5. _____

VŽ KC

MMI

Zadatak diplomskog rada

BROJ 16/MEDD/2020

OPIS

Zadatak ovog diplomskog rada je istražiti korelaciju između vizualnih i zvukovnih osjetila na primjeru hrvatske glazbe.

Istražuje se djeluju li ritam i melodija glazbe na subliminalno vizualno područje subjektivno ili objektivno odnosno jesu li ti odnosi specifični prema svakome pojedincu ili su općeniti prema određenim grupama ispitanika. Teorijski dio obrađuje bazična znanja iz glazbe, zvuka, vizualne umjetnosti, psihoakustike, sinteze, društveno-socioloških značajki glazbe i njenog utjecaja.

U radu je potrebno:

- objasniti pojmove i značajke glazbene umjetnosti, zvuka
- proći kroz povijest i sadašnjost hrvatske glazbe i žanrova
- opisati vizualne aspekte doživljaja boja, oblika i teksta
- opisati psihološke, društvene, kulturne i sociološke pojmove i utjecaje na glazbenu i vizualnu umjetnost
- provesti istraživanje na temelju definiranih hipoteza
- iznijeti zaključak

ZADATAK URUČEN

POTPIS MENTORA

Predgovor i zahvala

Ovaj je diplomski rad posljedica petogodišnjeg iskustva kroz profesionalni rad u području vizualnih komunikacija, studiranja na studiju Medijskog dizajna, promatranja svijeta oko sebe, promišljanja o shvaćanju tog svijeta te stvaranju i uživanju glazbe kao dopuna potrebi kreativnog stvaranja van svakodnevnih okvira.

Ovim putem zahvaljujem doc. art. Dubravku Kuhti na mentorstvu, potpori, usmjerenju i izdvojenom vremenu za stvaranje ovog diplomskog rada.

Posebnu zahvalu upućujem Luciji Horvat na strpljivosti, pomoći i nesebičnoj podršci tijekom pisanja ovog diplomskog rada.

Sažetak

Vizualna i glazbena umjetnost uvijek su živjele u koheziji, nadopunjujući i obogaćujući jedna drugu. Obje proizlaze iz najmanje kvantne čestice svog postojanja i tako na valovima nastanka ovog svemira dopiru do naših receptivnih prijemnika. Ti prijamnici zaprimljene signale šalju u mozak koji ih definira i obrađuje na određeni način. Parametri koje će uzeti u obzir zapisani su u našem genetskom kodu i svaki dan zapisuju se i nadopunjuju novim informacijama koje primamo iz naše društvene, kulturne, obrazovne i radne okoline. Okolina pojedinca definirana je njegovim rođenjem i kod nekih ostaje stalna, dok se kod nekih samovoljno ili silom prilika i okolnosti - mijenja. Čovjek većinu tih informacija prima na subliminalnoj razini, nesvjestan razloga svojih odluka. Ovaj se diplomski rad bavi istraživanjem subliminalnih vizualnih podražaja na društveno-kulturološkom području države Republike Hrvatske, a koji imaju utjecaj na percepciju glazbenih zapisa umjetnika s tog geografskog područja. Kohezija u kojoj dvije podražajne grupe međusobno komuniciraju može se raščlaniti na svojstva članova svake te grupe. Tako raščlanjeni, podložni su drugim vanjskim utjecajima kao što su kulturološka i društvena svijest pojedinca iz takvih grupacija ili proživljeno iskustvo koje vlastitu svijest formira u vidu subjektivnog doživljaja. Kao primjer toga možemo navesti plavu boju kao supstrat vizualnih podražaja sunčevog elektromagnetskog zračenja, glazbu s mandolinama i instrumentima Mediterana kao spoj mehaničkih valova i kulturološko-društveno utjecaj koji se veže na proživljeno i naučeno iskustvo. Spoj svega toga stvara temelj za slagalicu u kojoj će netko na danom testu mediteransku glazbu Dalmacije povezati s plavom bojom mora. Upravo takvi odnosi, glavni su predmet ovog diplomskog rada koji nastoji odgonetnuti je li takvo slaganje „puzzli“ rezultat subjektivnog ili objektivnog percipiranja audio-vizualnog svijeta oko nas.

Ključne riječi: *vizualno, zvuk, glazba, umjetnost, percepcija, doživljaj*

Abstract

Visual and musical arts have always lived in cohesion complementing and enriching each other. Both arise from the smallest quantum particle of their existence and thus on the waves of the origin of this universe reaching our receptive receivers. These receivers send the received signals to the brain which defines and processes them in a certain way. The parameters that will be taken into account are written in our genetic code and every day they are written down and supplemented with new information that we receive from our social, cultural, educational, and working environment. The environment of an individual is defined by his birth and in some, it remains constant, while in some it changes arbitrarily or by force of circumstances. Man receives most of this information on a subliminal level, unaware of the reasons for his decisions. This thesis deals with the research of subliminal visual stimuli in the socio-cultural area of the Republic of Croatia, which have an impact on the perception of musical records of artists from that geographical area. Cohesion in which two stimulus groups communicate with each other can be broken down into the characteristics of the members of each group. Thus dissected, they are subject to other external influences such as the cultural and social consciousness of the individual from such groups or the lived experience that forms their own consciousness in the form of subjective experience. As an example, we can cite blue as the substrate of visual stimuli of solar electromagnetic radiation, music with mandolins and Mediterranean instruments as a combination of mechanical waves and cultural-social influence that is linked to lived and learned experience. The combination of all this creates the basis for a puzzle in which someone will connect the Mediterranean music of Dalmatia with the blue color of the sea in a given test. Precisely such relationships are the main subject of this thesis, which seeks to figure out whether such agreement "puzzles" are the result of subjective or objective perception of the audio-visual world around us.

Keywords: visual, sound, music, art, perception, experience

Popis korištenih kratica

Mhz – megahertz

dB – decibel

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Zvuk i glazba	3
2.1. Zvuk	3
2.2. Teorija glazbe.....	6
2.2.1. Ritam	7
2.2.2. Melodija i harmonija	9
2.2.3. Tonalitet.....	11
2.2.4. Karakter	14
2.3. Povijesni pregled hrvatske glazbe.....	16
2.4. Hrvatska glazba danas, kroz žanrove.....	23
3. Vizualnost glazbe	29
3.1. Boje.....	29
3.2. Oblici.....	32
3.3. Površine i strukture	34
3.4. Vizualna glazba.....	35
3.5. Sinestezija	36
3.6. Sound-art.....	37
4. Psihoakustika	38
5. Društveno-sociološki utjecaj	39
6. Istraživanje	41
6.1. Problem istraživanja.....	41
6.1.1. Cilj istraživanja.....	41
6.1.2. Problem istraživanja	41
6.1.3. Pretpostavke	41
6.2. Metode istraživanja.....	42
6.2.1. Uzorak	42
6.2.2. Način provedbe istraživanja	43
6.2.3. Obrada podataka	43
6.3. Rezultati istraživanja i rasprava.....	43
6.3.1. Skupni rezultati istraživanja	45
6.3.2. Rezultati istraživanja prema spolu ispitanika	77
6.4. Potvrda pretpostavke.....	95
7. Zaključak.....	96
9. Literatura.....	98

1. Uvod

Prije dijela istraživanja, teorijski dio diplomskog rada obuhvaća područja koja se direktno vežu i opisuju značajke na kojima se temelje postavljene istraživačke hipoteze.

Prvi dio govori o glazbi i zvuku općenito, utjecaju same glazbe, društveno-kulturološkim značajkama na području Republike Hrvatske te opisuje osnove glazbene izobrazbe na kojima se temelji naslov ovog diplomskog rada, a to su ritam i melodija. Zalazi se i u raščlambu i percepciju dostupnih glazbenih žanrova na ovom području, što se također nadovezuje na specifični odabir glazbe koja je korištena u fazi istraživanja.

U drugoj cjelini prožima se tema vizualne percepcije, odnosno doživljaja boje, oblika, geometrije i strukture onoga što vidimo ili barem mislimo da vidimo, s obzirom da je dio toga baziran i na taktilnim osjetilima. Upravo ova potonja osjetila proizlaze iz same fizikalne teksture nekog objekta ili tvari, a koje možemo zamisliti vizualno, iako nisu pred nama, temeljem proživljenog iskustva, odnosno prethodnog doticaja s elementom koji je nosioc te teksture. Doživljaj boje definira se psihološkim, sociološkim te psiho-zdravstvenim shvaćanjem gdje se spominje pojam sinestezije, odnosno pojave, gdje osoba automatizmom povezuje određene zvukove s pojedinim bojama iz spektra.

O tom psiho-zdravstvenim aspektima vizualne percepcije govori se u trećem dijelu ovog diplomskog rada. U njemu se, između ostalog, spajaju teorijski segmenti prvog i drugog poglavlja promatrani kroz prizmu spomenute sinestezije glazbe, geometrije glazbe, psihoakustike, povezivanje glazbe s određenim epitetima te kroz pojam „vizualne glazbe“ kao takvog.

Četvrto poglavlje osvrće se na društveno-konotativni utjecaj glazbe koji je u ovom slučaju definiran kroz područje Republike Hrvatske, što, na neki način, istraživanje u zadnjem dijelu diplomskog rada može izraziti pod pojmom „fenomena“ doživljaja subjektivnog i objektivnog audio-vizualnog umjetničkog koda društva. Ovdje uvodim pojam „prosječnog slušatelja“ kako bih dodatno razjasnio tu riječ napisanu u naslovu diplomskog rada. Značajan je i sociološki aspekt doživljaja glazbe na ovim prostorima, koji uz to obuhvaća sam utjecaj proživljenog iskustva, pojedinca ili grupe, na percepciju glazbe s većim naglaskom na pojedinca jer se istraživački dio odnosi na pojedinačno ispitivanje prema zadanim uzorcima. Grupacija rezultata tih pojedinaca dat će rezultat subjektivnosti ili objektivnosti shvaćanja, odnosno poimanja glazbeno-vizualne simbioze umjetničkih djela nastalih na području navedene države, bez rasprave o kvaliteti i razini umjetničke vrijednosti tih djela. Možemo

govoriti o konzumiranoj umjetnosti koja je „lako probavljiva“ upravo zbog raznih socioloških aspekata u kojima ona kohabitira.

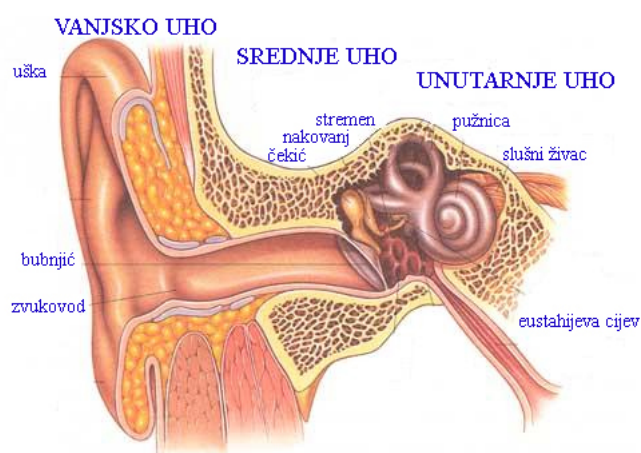
Zadnji dio diplomskog rada iznosi hipoteze bazirane na teorijskom dijelu. One su podijeljene temeljem elemenata koji su „utkani“ u sama pitanja tako da se na već prethodno navedenom temelju, očekuje određeni odgovor. Uz te hipoteze navedeni su i rezultati istraživanja koji podupiru ili opovrgavaju nabrojene hipoteze. Rezultat svega naveden je u zaključku koji zatvara, odnosno zaokružuje cjelinu ovog diplomskog rada.

2. Zvuk i glazba

Za definiciju bazičnih načela istraživanja iz ovog diplomskog rada, bitno je raščlaniti segmente zvuka i glazbe kako bi na temelju tih ekstrakata bazirali hipoteze o utjecaju glazbe prema određenim parametrima. Glazbena i vizualna umjetnost ovise o našim osjetilima. U direktnom pogledu, glazba stimulira zvučna osjetila, a vizualna umjetnost stimulira osjetila vida i dodira. Na subliminalnoj razini, situacija je puno kompliciranija i tu zapravo dolazi do ispreplitanja svih osjetila, a da toga nismo svjesni.

2.1. Zvuk

Glavni osjetilni organ za primanje zvučnih podražaja je uho. Ono se sastoji od vanjskog (auris externa), srednjeg (auris media) i unutarnjeg (auris interna) uha te vanjskog dijela uha koje čine ušna školjka i ušni kanal. Ušna školjka zaprima ustitali zrak koji dolazi iz čovjekove okoline i zatim ti titraji prolaze kroz ušni kanal. Kroz njega se te ustitrane molekule zraka usmjeruju prema elastičnoj opni koja se nalazi između vanjskog i srednjeg dijela uha, a nazivamo je „bubnjić“. Kako opna pod naletom takvih molekula zraka titra, tako se ti titraji mehanički prenose kroz srednji dio uha prema unutarnjem dijelu. Tu se pretvaraju u električne stimuluse koji preko slušnog živca podražuju centar za sluh u mozgu. Doživljaj kojeg ti stimulusi aktiviraju u mozgu nazivamo zvukom. [1]

Slika 1 - Prikaz uha

Prema Heđeveru (2012), zvuk definiramo kao čujno titranje u plinovitim, tekućim i krutim elastičnim tvarima koje ima dovoljan intenzitet da bi ga čovjek mogao čuti. Ljudsko uho

može čuti frekvencije¹ od 16 Hz do 20 kHz². Ispod 16 Hz, frekvenciju percipiramo kao vibraciju, a ne kao zvuk. Te vibracije, odnosno frekvencije, spadaju u područje infrazvuka dok frekvencije iznad 20 kHz spadaju u područje ultrazvuka. [2]

Podjela zvuka prema obliku zvučnog spektra:

- Čisti ton — jednostavan periodični zvuk, sinusoidni valni oblik, konstantna frekvencija
- Složeni zvukovi — kombinacija čistih tonova različitih frekvencija. Sastoje se od osnovnog tona i određenog broja harmoničnih tonova. Harmoničan je kad je omjer malih cijelih brojeva izračunat po cjelobrojnim višekratnicima osnovnog tona (1:2, 2:3, 3:4). Suprotno od toga, kada su omjeri drukčiji od navedenog, govorimo o disharmoničnom zvuku.
- Šumovi —zvukovi nepravilnog titranja bez stalnih frekvencija i amplituda. Postoje dvije vrste.:

„Bijeli šum (eng. white noise) je šum koji nastaje zbog termalnog gibanja u vodičima i komponentama elektroakustičkih uređaja. Kontinuiran je kroz cijeli spektar frekvencija. Snaga mu je ravnomjerno podijeljena u pojasima širine 1 Hz.“ (Dubravko Kuhta, Zvuk 1, 14. str.)

„Ružičasti šum (eng. pink noise) je vrsta kompleksnog zvuka sastavljenog od svih čujnih frekvencija koji se koristi u elektroakustičkim mjerenjima. Snaga ružičastog šuma iskazana je u pojasima širine jedne oktave, a proporcionalno pada s porastom frekvencije u iznosu 3 dB/oktavi.“ (Dubravko Kuhta, Zvuk 1, 14. str.)

U šumove spada i prasak koji ima veliku snagu strmih tranzijenata i kratkog je trajanja.

[2]

¹ Frekvencija, lat.frequentia = veliki broj, množina, sila

² 20 kHz = 20.000 Hz

Intenzitet zvuka iskazuje se u decibelima, a u glazbi jačinu zvuka nazivamo dinamikom³. Što je veća amplituda titranja zvukovnih valova, to su veće i promjene tlaka. Te se promjene doživljavaju kao snažniji (glasniji) ton. U glazbi se dinamika tonova opisuje talijanskim riječima *forte* (glasno) i *piano* (tiho), a ona različito djeluje ovisno o instrumentu na kojem se primjenjuje notni zapis s tim oznakama. Fizikalna jačina zvuka definira se s obzirom na energiju koja na određenoj udaljenosti od izvorišne točke prolazi kroz neku jedinicu površine. To prikazujemo kao vat po metru kvadratnome (W/m^2). Ljestvica za fizikalnu jačinu zvuka označava se u decibelima u rasponu od 0 do 160 dB. [1]

0 dB – prag čujnosti

20 dB – šapat

60 dB – razgovor

70 dB – buka s ulice

100 dB – ispred simfonijskog orkestra

130 dB – razina boli u ušima

160 dB – na ovoj razini dolazi do rasprskavanje bubnjića

Nula decibela označava minimalnu glasnoću zvuka koji čujemo na frekvenciji od 1.000 Hz što je uzeto kao standard za razinu na kojoj je uho najosjetljivije na frekvencije. [2]

Frekvencija zvuka iskazuje se u kilohercima. Prema *Tomašiću (2003)*, frekvenciju titraja definiramo kao „broj titraja svake čestice elastičnog tijela u jednoj sekundi“. Svaki ton ima svoju frekvenciju, a ona određuje apsolutnu visinu tonu. Niži, dublji tonovi imaju manju frekvenciju, a viši tonovi veću frekvenciju. Jedan Hertz⁴ (1Hz) označava jedan titraj u sekundi. Kod glazbenih instrumenata, visina ili dubina tonova ovise o masi i napetosti elastičnog tijela koje se dodiruje kod sviranja. [3]

Brzina širenja zvučnog vala ovisi o fizikalnim svojstvima medija kroz koji prolazi. Kod normalnih uvjeta i temperaturi od 20°C brzina zvuka koja prolazi zrakom iznosi 343,6 m/s. Na uvjete širenja kroz zrak utječu gustoća samog zraka, atmosferski tlak, temperatura, vlažnost itd. [2]

³ Dinamika – od grčke riječi „dynamis“ (δύναμις) što znači snaga, sila, jakost

⁴ Hertz – oznaka za frekvenciju tonova

2.2. Teorija glazbe

„Glazba je pokretljiva igra tonova“ — Hans Georg Nageli

Petrović (2007) definira glazbu kao „umjetnost koju zamjećujemo slušanjem“. Glazba se smatra jednom od najstarijih od svih umjetnosti. Nastala je u dokolici prapovijesnog čovjeka kad je prvi put zamijetio rezoniranje objekata oko sebe i ritmička ponavljanja zvukova odbijanja predmeta. Iz toga se razvila dalje kroz plemenske obrede do kasnije vjerskih obreda, obiteljskih i društvenih svečanosti i sve ostale životne prigode. Nadalje, Petrović navodi da se kultura našeg glazbenog kruga razvila iz starogrčke kulture što dokazuje primjerom iz crteža na vazi iz 5. st. prije Krista. Slika prikazuje sviranje i glazbene instrumente što je onda činilo sastavni dio grčkog obrazovnog sustava, uz pismenost i govorništvo. Postoji teorija o nazivu glazba kao grčke izvedenice riječi čije bi značenje bilo „učvršćuje karakter, odgaja srce i dušu, oslobađa od strasti, a služi i za zabavu“. Teško je ne složiti se s takvom definicijom. U nešto šturoj, krućoj i pojednostavljenoj formi Petrović glazbu definira kao „spoj ritma i zvuka koji skladanjem postaje glazbeno djelo“. [1]

Umjetnička glazba na ovim prostorima, odnosno u okviru kulturnog kruga, proizlazi iz liturgijskog pjevanja kršćanske crkve koje se smatra prvom umjetničkom glazbom. Vremenski korijen seže još u 5. stoljeće u doba Augustina kroz odnos prema glazbi kao „unatoč opasnostima iskušenja osjetilnog užitka u lijepom pjevu i slabiji duh može preko ugodnosti slušanja uzdići do čuvstva pobožnosti“. Prema papi Grguru, koji je stolovao u to doba, liturgijska glazba iz tog doba nazvana je „gregorijanskom“. Sama glazba se od tada pa sve do danas razvila iz tog jednoglasnog pjevanja u službi crkve do „najsloženijih oblika višeglasnog umjetničko-znanstveno-djelatnog čina,, – navodi Petrović (2003). [1] Više o povijesnom nasljeđu hrvatske glazbe navodi se u poglavlju „Povijesni pregled hrvatske glazbe“.

Mnogi su pokušali dati svoju obol u definiranju glazbe. Tako Miroslav Krleža kaže da je „glazba lirska paučina između srca i mozga“, Platon je smatra prethodnicom filozofije, Aristotel govori da „glazba služi za zabavu, za odgoj, za pobudu duha i srca i za oslobađanje duše od strasti“. Konfucije kaže da „glazba oploduje klice kreposti, koje čovjek nosi u srcu“,

a njemački filozof Ernst Bloch kaže: „Glazba, kao utopijska umjetnost, čitavim svojim opsegom leži iznad svega što se empirijski može provjeriti“.

2.2.1. Ritam

Riječ „ritam“ izvedenica je grčke riječi „rhythmos“, koju je definirao starogrčki filozof Platon (427 – 347. prije Krista) ustvrdivši da su „smisao i ljubav za pravilan tok i sklad od prirode usađeni u dušu čovječju pa zato sve što se pravilno izmjenjuje, giba i teče godi svijesti ljudskoj“. [1] Skraćeno, možemo reći da je ritam poredak u gibanju. On je prisutan i u pisanoj i likovnoj umjetnosti te u mnogim drugim aspektima našeg života kao što je „bioritam“, odnosno nekakav uobičajen red djelovanja raznih funkcija našeg organizma. Pojmovi kao što su simetrija, ravnoteža, proporcija, kontrast, red, naglašavanje i sl. mogu se vezati uz pojam ritma, a podjednako se vrednuju u svim vrstama umjetnosti.

Ne čudi s toga izjava njemačkog glazbenog teoretičara H. Riemann-a (1849.-1919.) koji je izjavio: „In principio erat rhythmus“ što bi značilo „U početku bijaše ritam“. Tom izjavom htio je naznačiti važnost ritma u izgradnji pravilnog odnosa u trajanju zvukova i tonova, smislenosti, zakonitosti, reda te povezivanje svega u skladnu cjelinu. Iz tog razloga ritam ima intenzivno djelovanje na izvođače glazbenih djela kao i na onoga tko sluša tu izvedbu. [3]

U glazbenoj teoriji, ritam je dio vremenskog trajanja neke pjesme. To znači da on diktira raspored, odnosno vrstu nota na notnom crtovlju i na taj način ima direktni utjecaj na melodiju. „Doba“ označava mjerilo za duljinu trajanja tonova i zvukova. Dakle, doba određuje koliko će trajanje imati određeni ton, a ritam određuje kojom brzinom, tempom i na koji način će se poredati te dobe, odnosno tonovi unutar jednog takta. Takt je najmanji, metrički označen, dio skladbe.

Prema hrvatskom jezičnom portalu postoji nekoliko općenitih definicija ritma:

1. Ritam kao uzastopno ponavljajuća radnja ili pokret ili radnja kao što je npr. ritam kucanja srca ili ritam u smislu prolaznosti vremena ili intenziteta kao što je npr. nogometna utakmica visokog ritma

2. Ponavljajući glazbeni obrazac

3. Izmjena varijacije glasa, dugih i kratkih slogova i sl.

Skup svih ritmičkih obilježja glazbe, glazbenih stilova ili razdoblja naziva se *ritmikom*.

Razlikujemo dvije vrste ritma:

Čvrsti ritam — odnosi se na dulje ponavljanje istoga ritamskog rasporeda

Slobodni ritam — odnosi se na slobodnije nastupanje ritamskih obrazaca

O ritmičkim komponentama u mrežnom izdanju Hrvatske enciklopedije govori se kako ritam varira prema vremenskom periodu, kulturi određenih naroda iz kojih prolazi te iz sociološki-ekonomskih okolnosti, bilo da je riječ o bogatim aristokratskim dvorovima na kojima je nastajala, tj. na kojima se izvodila klasična glazba ili je riječ o plemenima Afrike koji instrumente proizvode od onoga što im geografske okolnosti pružaju. Afrička glazba specifična je po naglašenoj ritmičnosti i ponavljanju. Sjevernoamerička indijanska glazba prožeta je složenim bubnjarskim dionicama, južnoamerička je prepoznatljiva po plesnim ritmovima. [5]

U mrežnom izdanju Hrvatske enciklopedije navodi se kako su upravo ove nabrojene kulture, uz još Arapsku i Enuitsku, specifične upravo po izražajnim, naglašenim ritmičkim komponentama. To se veže najčešće uz jaku prisutnost kulture „tradicije“, koja ima veliki značaj u plemenskom načinu života. Ako dublje razmotrimo povijesno nasljeđe ritma, ono seže još od vremena vladavine Mezopotamije i Egipta kao jednih od najstarijih civilizacija svijeta, preko Antičke kulture Rima i Grčke, starohebrejske kulture sve do europske srednjovjekovne glazbe. Iz Francuskih, Njemačkih i Austrijskih glazbenih škola proizašli su mnogobrojni stilovi. Tako iz francuske tzv. škole „Notre-Dame“ u 7. stoljeću proizlazi ritam strožih mjera (modalni ritam antičkog nasljeđa), dok u kasnijem razdoblju kontrapunkta srednjovjekovne i renesansne glazbe dolazi do složenijih ritmova. Barok i klasicizam primjenjuju simetričnost ritamskog protoka (J. Haydna, W. A. Mozart i rani L. van Beethoven). U 19. stoljeću europska glazba poprima elemente ritma folklorne tradicije pa je ritam često definiran prema tekstovima pjesama. Glazba 20. stoljeća poprima utjecaj američkog jazz-a i njegovih složenih ritamskih obrazaca. [4]

2.2.2. Melodija i harmonija

Prema mrežnom izdanju Hrvatske enciklopedije melodiju definiramo kao niz poredanih tonova s različitim trajanjem i visinom, a koji komponirani zajedno čine smislenu glazbenu cjelinu. Melodija, harmonija i ritam smatraju se temeljnim glazbenim elementom. Svi zajedno tvore horizontalnu dimenziju glazbene strukture. [6]

U knjizi „Osnove glazbene teorije“ Tomašić (2003) melodiju definira kao logički, smisljeni niz tonova koji imaju različitu visinu te svojstveni ritam i metar. [3]

Hrvatska enciklopedija o melodiji kroz kulturnu povijest govori da je pojava melodija podjednaka u vokalnoj i instrumentalnoj glazbi, dok izbor glasa, instrumenata ili tonske visine na kojoj se izvodi nemaju utjecaja na srž melodije. Kao najveće melodičare europske glazbene kulture navodi imena kao što su W.A. Mozart, V. Bellini, F. Chopin, P. I. Čajkovski i drugi. Prema melodiji glazbe vrlo je lako razaznati iz koje kulture ona dolazi. Za to je djelomično kriva i globalizacija koja nas je u današnje vrijeme povezala više nego ikad pa nam je skroz uobičajeno u Hrvatskoj čuti glazbu iz Kine. Nekad je to, naravno, bio problem, kad se za druge kulture nije znalo ili se do njih putovalo mjesecima. Tako vrlo brzo razaznajemo kinesku ili arapsku glazbu prema nekim melodijskim obilježjima. Primjerice, Kinesku glazbu vrlo brzo ćemo percipirati prema njezinoj specifičnoj pentatonici. [6]

Uz melodiju se veže i pojam „harmonija“:

Prema Tomašiću (2003), Harmonija⁵ je znanost o suzvucima, akordima, o njihovoj strukturi, odnosima, spajanju. Ona se bavi klasifikacijom i proučavanjem strukture, funkcije i primjenom akorda u slijedu.

Razlikujemo tri vrste melodije:

Monodija (jednoglasje) — melodija za soliste. Riječ je o glazbi jednostavne strukture i s jednom melodijskom linijom. Termin „monodonija“ koristi se kod različitih vrsti europske glazbe poput antičke glazbe, gregorijanskog pjeva, srednjoeuropske svjetovne glazbe trubadura, talijanske ranobarokne solo pjesme s instrumentalnom pratnjom i receptivnim odlomcima u glazbenim djelima igranim na pozornici. [7]

⁵ Harmonija, od grčke riječi *ἁρμονία* što označava sklad, suzvučje

Polifonija (višeglasje) — usporedno zvučanje više melodijskih dionica zajedno. Ime je nastalo od kombinacije grčkih riječi „poly“ (mnogo) i „phone“ (glas, zvuk). Grci zapravo nisu poznavali polifoniju kao takvu, već su taj termin koristili kako bi mogli označiti mnogostrukost tonova ili mnogozvučnost zvukova iz prirode kao što je primjerice pjev ptica. U zapadnoj kršćanskoj umjetničkoj glazbi polifonija je prisutna od 9. stoljeća, no sam termin „polifonija“ (lat. poliphonia) javlja se tek početkom 13. stoljeća spominjući se u anonimnim glazbenim teorijama. Razvoj polifonije kretao se od dvoglasja, preko troglasja i četveroglasja u vodećim glazbenim školama Europe od Francuske do Italije, sve do višeglasja od 6 do 12 različitih paralelnih dionica. Renesansa se, kao u i mnogočemu, smatra vrhuncem polifonije. To se očituje na djelima franko-flamanske škole i djelima talijanskih, francuskih i španjolskih skladatelja. Barokni „monodijsko-koncertantni“ stil potiskuje polifoniju prema obliku vokalno-instrumentalne glazbe, dok je klasicizam i romantizam koriste uglavnom kao sredstvo za postizanje dodatnog efekta. U jednostavnim glazbenim formama višeglasje susrećemo i u drugim krajevima svijeta, od Baltika do Mediterana, od Afrike pa do Kavkaza. [8]

Homofonija — melodija praćena uz harmonijsku pratnju. Ime nastalo od grčke riječi „homophonous“ (ὁμόφωνος), što znači jednoglasan, istozvučan. Ona je suprotnost polifoniji što znači da ima jednu istaknutu dionicu kao glavnu melodijsku liniju, uz glazbenu pratnju akorda. Specifičnost homofonije najlakše se uočava u monodijskom stilu baroka i u glazbi klasike i romantizma. [9]

2.2.3. Tonalitet

Petrović (2007) tonalitet objašnjava kao postupak skladanja kojim se oživotvoruje glazbeni sadržaj u najprirodnijoj kvaliteti. Povezuje sve zajedno s unošenjem reda u glazbeni sustav uspoređujući to sa funkcijom sile teže u našem životu. Pronalaženje tonalitetnosti, odnosno tonskog središta, Petrović smatra psihofizičkom aktivnošću. Tonsko središte je zapravo ton određene visine koju nazivamo *tonika*, a polazište je za prepoznavanje tonaliteta.

Pojednostavljeno rečeno, tonika je slušno središte tonaliteta iz kojeg sve kreće i u kojem sve završava, ton kojim započinje i po kojem se naziva ljestvica i koji definira akorde sastavljene u toj glazbenoj ljestvici. Sam naziv „tonika“ proizašao je iz knjige „Traktat o harmoniji (Traité de l'harmonie, 1722, v. str. 70). *Jean-Philippe Rameau* (1683–1765) koji je među prvima pisao o tonalitetu. [1]

Tomašić (2003) objašnjava razliku gore opisanog tonaliteta u *melodijskom* smislu i tonaliteta u *harmonijskom* smislu objašnjeno u nastavku. Ovo potonje, dakle, odnosi se na karakteristike akorda izgrađenih od tonova određene ljestvice u odnosu prema tonici koja je točno određena prema visini. Često se u glazbi miješaju, odnosno krivo interpretiraju, pojmovi *tonalitet* i *modalitet*. Modalitet se odnosi na tonove određenog modusa, na način koji se koristi kod skladanja kad se vodi računa o tonici, dominantni i rasporedu polustupnja. Primjena tog načina (modus u melodijama prema određenim tonovima koji imaju apsolutnu visinu) naziva se *tonalitet*. Razlikujemo više vrsta modusa: dorski, frigijski, dur, mol itd., dok kod tonaliteta (određen brojem predznaka iza ključa) imamo: C-tonalitet, G-tonalitet, Es-tonalitet. Na primjeru skladbe napisane u „D-duru“ možemo raščlaniti njezine značajke. Napisana je u D tonalitetu, u modalitetu „dur“, tonike tona De, dominante na tonu A i polustupnjima koji se nalaze između 3. i 4. te 7. i 8. stupnja. U pjesmama često dolazi do modulacije radi pojačavanja intenziteta i dojma same pjesme, kako bi se spriječila monotonost ponavljajućih tonova. Nastavno na ovom primjeru, ako bi na melodiji D tonaliteta promijenili visinu tonike (prvog stupnja ljestvice) i dominante (petog stupnja ljestvice) u tonove A za toniku, i E za dominantu, tada bismo dobili modulaciju u tonalitet dominante. Modus ostaje isti (dur), ali smo promijenili tonalitet. [3]

O karakteru tonaliteta Petrović (2003) polazište za svoja razmišljanja pronalazi u starim Grcima, odnosno u počecima glazbe našeg kulturnog kruga. U antičko doba Grci su glazbene ljestvice određivali kao isječke tonskog sustava, koji je građen od tonova točno podešenih visina. Razlika između intonacija pojedinih ljestvica davala je posebnost tim ljestvicama, odnosno, određeni karakter. Isti princip prisutan je i u glazbi srednjeg vijeka. Tako glazbeni teoretičari tog doba definiraju karakter svakog tonaliteta kao što su radost, ozbiljnost, tuga, mističnost, sjetnost itd. Primjenjujući ta načela na ondašnjoj gregorijanskoj liturgijskoj glazbi, smatralo se da je za molitvene tekstove primjeren durski način, za pripjev *Aleluja* miksolidijski i sl.

Sredinom drugog tisućljeća javlja se ideja enharmonijske ekvivalentnosti određenih tonova. Tom idejom uvedeno je ugađanje temperirane ugone i dursko-molskog ljestvičnog sustava čime se izbrisala razlika između pojedinih tonaliteta. Točnije, mislilo se da će na taj način durski tonalitet biti zvukovno jednak bilo kojem drugom durskom tonalitetu. Konkretno, glazba u *C-dur* tonalitetu trebala bi zvučati jednako kao npr. glazba skladana u *Fis dur* tonalitetu. Ta teorija zapravo brzo pada u vodu, kad znamo da je razmak prvih tonova ta dva tonaliteta u rasponu od jedne povećane kvarte što već daje drukčiji dojam odsviranog akorda. Svaki ton ima svoju frekvenciju i svoju zvučnost, a ta se zvučnost odražava i na sposobnosti samog slušatelja da razazna razliku u promjeni tonova i da svaki ton doživi drukčije. To „drukčije“ proizlazi iz činjenice da glazbu određuje melodija, harmonija i ritam. Izražajna sredstva koja utječu na ove tri navedene stavke su tempo, dinamika, boja, instrumentarij, artikulacija itd. Tu Petrović (2003) glazbeno djelo definira kao „*zamisao koja je oživotvorena zvukom*“. S obzirom na to da skladatelj bira tonalitet u kojem će se prožimati glazba koju sklada, onda za tonalitet također možemo reći da spada pod izražajna sredstva. Svaka skladana glazba koja primjenjuje načela izražajnih sredstava, stvara određeni karakter ovisno o načinu na koji skladatelj koncipira i sastavlja tu skladbu. Tako i tonalitet poprima svoj određeni karakter, odnosno ugođaj, koji nazivamo *boja tonaliteta*. [1] Ovo je bitno jer se time stvara umijeće glazbenog izražavanja i glazbenog narativa. Pojednostavljeno, iskusni skladatelj zna na koji način (primjenom navedenih sredstava) stvoriti određeni ugođaj pjesme, i tako namjerno ili slučajno potaknuti određeni kognitivni stimulus u mozgu slušatelja. Ne nužno emotivni.

Petrović (2003) ton definira kao slušni doživljaj pravilnog titranja tijela. Titranje se očituje kroz visinu tona, odnosno kroz temeljnu frekvenciju. Uz tonove temeljene frekvencije, postoje i parcijalni tonovi, što se zapravo odnosi na niz sporednih frekvencija koje se slažu iznad temeljne. Njih ne čujemo zasebno, ali ih zamjećujemo pa oni pridonose raspoznavanju tonova iste visine, koji se „proizvode“ na različitim glazbalima. Bojom tona nazivamo upravo tu posebnost tona, koji ima određenu brojnost, jačinu i visinu, što opet ovisi o tome na kojem glazbalu je odsviran. Svako glazbalo ima određeni materijal od kojeg je građeno, određene oblike, način sviranja i sve to utječe na boju glazbe koja je odsvirana na pojedinom glazbalu. [1]

Glazba se, osim kao umjetnost, može promatrati i kao egzaktna znanstvena disciplina koja počiva na nekim zakonitostima. Te su zakonitosti vidljive kroz fizikalna pravila svojstva zvuka i matematičke funkcije i pravila koja tvore cijelu logičko-smislenu cjelinu načina sviranja, odnosno skladanja glazbe.

Korijeni toga sežu još u vrijeme starogrčkog matematičara i filozofa Pitagore, koji je otkrio da se duljine žice na kojima se stvaraju tonovi međusobno udaljeni za oktavu odnose kao 1:2, za kvintu (razmak od 5 tonova) 1:5, itd. Time je postavio temelj za taj znanstveni pristup glazbenim pojavama. Na tim temeljima građene su daljnje metode i istraživanja o gradnji i konstrukciji instrumenata i o njihovim ugađanjima kako bi se ono što se zapisuje moglo jednako odsvirati na svim glazbalima. Primjerice, žice klavira trebale bi imati trajnu tonsku, odnosno frekvencijsku, vrijednost za svaki pojedini ton pa se postupkom temperiranja⁶ neznatno promijenila veličina svih intervala, osim oktave. U povijesti glazbe, postupak prilagodbe, odnosno temperiranja, završen je u 19. stoljeću kada je engleski fizičar *Alexander John Ellis* podijelio oktavu prikazanu kao 1200 glazbenih centa, na 12 jednakih dijelova. [1]

⁶ Lat. *temperare* = ublažiti, umjeriti

2.2.4. Karakter

Kako ovaj diplomski rad preispituje vizualni doživljaj potaknut glazbenim stimulusom, treba vidjeti od kud dolazi prvotno uporište za takve ideje. Pogledamo li samo opise u notnim zapisima gdje skladatelj navodi na koji način bi trebalo odsvirati određeni takt ili dionicu, vidjet ćemo da tu postoje kratki, ali vrlo slikoviti opisi. Upravo oni daju dodatni emotivni „štimung“ samoj izvedbi glazbe, jer bi glazba bez toga bila samo matematički skup reproduciranih zvukova.

<i>addolorato</i> = bolno	<i>energico</i> = odlučno	<i>oscuro</i> = tamno
<i>affabile</i> = prijazno	<i>eroico</i> = junački	<i>ostinato</i> = uporno
<i>affannato</i> = uznemireno	<i>espressivo</i> = izražajno	<i>parlando</i> = govoreći
<i>ad libitum</i> = po volji	<i>dolente</i> = bolno	<i>pastorale</i> = pastirski
<i>affetto</i> = osjećajno	<i>facile</i> = lako	<i>patetico</i> = dirljivo
<i>affitto</i> = ojađeno	<i>fantastico</i> = sanjarski	<i>pensieroso</i> = zamišljeno
<i>agitato</i> = nemirno	<i>festivo</i> = svečano	<i>pesante</i> = teško
<i>amabile</i> = ljupko	<i>frenetico</i> = mahnito	<i>piacevole</i> = umilno
<i>amoroso</i> = zaljubljeno	<i>funebre</i> = žalosno	<i>piangendo</i> = plačujući
<i>animato</i> = živahno	<i>furioso</i> = bjesno	<i>pomposo</i> = svečano
<i>appassionato</i> = strasno	<i>gaudente</i> = veselo	<i>religioso</i> = pobožno
<i>ardente</i> = žarko	<i>gentile</i> = nježno	<i>risoluto</i> = odlučno
<i>ardito</i> = odvažno	<i>giocososo</i> = razigrano	<i>robusto</i> = snažno
<i>arioso</i> = raspjevano	<i>grazioso</i> = dražesno	<i>rustico</i> = seljački
<i>brillante</i> = blistavo	<i>gustoso</i> = tečno	<i>scherzoso</i> = šaljivo
<i>calmo</i> = spokojno	<i>impaziente</i> = nestrpljivo	<i>seco</i> = suho ,suzdržano
<i>cantabile</i> = pjevno	<i>imperioso</i> = nametljivo	<i>semplice</i> = jednostavno
<i>capriccioso</i> = hirovito	<i>impetuoso</i> = žestoko	<i>serioso</i> = ozbiljno
<i>burlesco</i> = šaljivo	<i>inconsolato</i> = neutješno	<i>soave</i> = ljupko, milo
<i>comodo</i> = udobno	<i>innocente</i> = bezazleno	<i>sospirando</i> = čeznutljivo
<i>con brio</i> = poletno	<i>irato</i> = ljutito	<i>strepitoso</i> = bučno, glasno
<i>con fuoco</i> = vatreno	<i>lacrimoso</i> = plačno	<i>tempestoso</i> = uzburkano
<i>concitato</i> = uznemireno	<i>lamentoso</i> = naricajući	<i>tirato</i> = razvučeno
<i>consolante</i> = utješno	<i>leggero</i> = neprisiljeno	<i>tranquillo</i> = mirno
<i>deciso</i> = odlučno	<i>liberamente</i> = slobodno	<i>trionfale</i> = pobjednički
<i>declamando</i> = recitirajući	<i>maestoso</i> = veličanstveno	<i>triste</i> = tužno
<i>delicato</i> = fino	<i>marziale</i> = marševski	<i>veloce</i> = hitro
<i>difficile</i> = teško, mučno	<i>mesto</i> = žalosno	<i>vigoroso</i> = snažno, bujno
<i>distinto</i> = razgovijetno	<i>misterioso</i> = tajanstveno	<i>volante</i> = lepršavo
<i>dolce</i> = milo	<i>nobile</i> = plemenito	<i>zeffiroso</i> = poput daška

Tablica 1.2 – Oznake karaktera [1]

Iz svega ovoga vidimo izražajne opise koji bi se ponajviše mogli interpretirati kroz psihološko istraživanje svakog opisanog karaktera. Međutim, svaki taj opis u našem mozgu stvara određenu sliku, bilo da je riječ o zamišljenoj igranoj sceni, sceni iz vanjskog svijeta ili sceni posebne vizualne konotacije, kao što su gore podebljane riječi tamno i suho. Više o tim aspektima vizualnosti glazbe slijedi u sljedećem poglavlju. Ovdje ih je trebalo spomenuti kao dio konteksta glazbene teorije koji spajaju glazbeno s vizualnim. Konkretno, ovdje vizualno ne spada samo nešto što je predočivo vizualnim umjetničkim elementima, već to uključuje i primjerice izvedbene, igrane dramske umjetnosti koje se izvode pred našim očima.

2.3. Povijesni pregled hrvatske glazbe

Kako bi lakše shvatili današnji kontekst hrvatske glazbene industrije, potrebno je zagledati se u prošlost i prve dokumentirane zapise o glazbenoj kulturi ovih prostora. Pisane su brojne knjige o tome pa je nemoguće sve svesti pod jedno poglavlje diplomskog rada, stoga će ovdje biti izdvojeni samo neki podaci koji dokazuju prisutnost i razvoj glazbene kulture na ovim prostorima, kojim se onda može implicirati pojam, odnosno identitet, „hrvatske“ glazbe kao takve. Svaka umjetnost, pa tako i glazbena, odražava karakter određene nacije, a koliko glazba sama po sebi ima snagu identifikacije u tom smislu, možemo vidjeti na primjeru himni. Himne možemo slobodno definirati kao glazbeno-tekstualni identitet neke države temeljen na povijesnom kontekstu u kojem su pohranjene neke iskonske činjenice o državi koju ta himna opisuje. S druge pak strane, određeni stil glazbe može se indirektno povezati s nacijama pa čak i do mjere predrasuda i izrugivanja u nekim situacijama. Ovdje su nabrojene samo neke zemlje kao primjeri:

Irski – flaute, frule, banjo, violine, harmonika i gitara daju jedan poseban „keltski“ prizvuk kojeg svaki površni, prosječni slušatelj može povezati sa tradicijom ove zemlje.

Meksički – trube, gitare i violine. Nije teško prepoznati ovakav glazbeni stil glazbe sa zemljom Latino Amerike.

Francuski – ulična glazba pitke, ugodne, melankolične, romantične glazbe harmonike i violina zasigurno je prva asocijacija Francuske i njezine kulturno-sociološke povijesne jezgre. Ili primjer francuskih šansona koje su svojevrsni zaštitni znak ove zemlje.

Španjolska – španjolski flammenco na klasičnoj gitari uz izražajnu ritmičku pratnju i plesni štih, brzo će nas povezati s ovom zemljom na samom zapadu Europe.

Hrvatska glazba prožeta je stilovima i karakterom glazbe raznih europskih zemalja koje su imale direktni ili indirektni utjecaj na cijelu zemlju ili pojedine regije u zemlji. Tako kroz povijest možemo primijetiti utjecaj stilova pridošlih iz Italije, Rusije, Ugarske, Turske, Austrije, Srbije i slično, a u moderno doba čak i Latino Amerike koja nema nikakav politički upliv.

Pod pojmom „hrvatska glazba“ misli se dakako na glazbu koja je nastala unutar geografskog područja Republike Hrvatske, od njenog postojanja kroz povijest do današnjeg dana. Termin, dakle, ne odvajaju glazbu od njenog autora i ne prisvajaju je na taj način na razinu nacionalne pripadnosti, već se samo nastoji smjestiti izvor glazbenog stvaralaštva na karti svijeta. To je bitno da bi mogli bolje razumjeti kontekst ovog diplomskog rada i kako bi sveli istraživanje na jednu užu cjelinu.

O glazbi Hrvata mogli bi slobodno govoriti kroz povijesnu vezu s prvim zapisima o postojanju našeg naroda koji seže do famoznog 7. stoljeća. Iako postoji nekoliko teorija o podrijetlu Hrvata, ni jedna nije prihvaćena kao jedna jedina službena i sigurna u stopostotnom povijesnom dokazu. Takve teorije mogu biti predmet istraživanja antropoloških i povijesnih stručnjaka, može se o njima verbalno raspravljati u javnom i medijskom prostoru, no ono što je uvijek bitno za postavljanje konkretnih teorija su pisani dokazi. Upravo tih pisanih, vjernih dokaza o glazbenoj ostavštini na koje se možemo s pravom osloniti i koji su, kao takvi, autentični i beskompromisni, nema sve do 11. stoljeća. Sve do tad smatra se, vjerojatno s punim pravom, da je Hrvatska, odnosno područje Hrvatske, bilo zahvaćeno glazbenim utjecajima naroda iz okruženja ili onih koji su nad njom vršili političku volju pa time i kulturnu asimilaciju.

Županović (1980) u knjizi „Stoljeća hrvatske glazbe“ podrijetlo prvih hrvatskih glazbenih zapisa pronalazi u povijesnim bilješkama raznih kronika i darovnica te u raznim rukopisnim knjigama sakralnog područja cijele Hrvatske. [...] Knjige sakralnog karaktera su bile prvi pisani dokumenti iz jer su, u ono vrijeme, jedini pismenjaci bili upravo ljudi iz redova crkve, koji su živjeli u samostanima. Zato se, i općenito, najčešći pisani povijesni dokumenti poput

primjerice Bašćanske ploče, pronalaze na lokalitetima koji su bili, ili su još uvijek, pod crkvenom ingerencijom. S druge strane, iako je svjetovna i narodna glazba postojala u ono doba, o njoj se gotovo ništa ne zna jer nije bila zapisana, upravo zbog nedostupnosti znanja pismenosti širem sloju građanstva [...]

Neki od takvih dokumenata iz 11. stoljeća su:

- šibenski *Liber sequentiarum et Sacramentarium*
- susački *Evandelistar sv. Nikole*
- zadarski rukopisi *Većenegin evandelistar*
- zagrebački *Sakramentar sv. Margarete, Pontifikalni obrednik te Missale plenum*

Iz 12. stoljeća:

- šibenski *Liber sermonum*
- *Splitski evandelistar i misal*
- *Misal sv. Marije na Rožatu*

Iz 13. stoljeća:

- *Trogirski lekcionar i evandelistar*
- zagrebački *Missale neumizatum*

Iz 14. stoljeća:

- *Misal (Trogir)*
- zagrebački *Lectioarium conventuale sancti Nicolai*

Iz 15. stoljeća:

- *Liber antiphonarius ecclesiae zagrebiensis*

S obzirom na mjesto nastajanja i izvođenja, takvu glazbu su izvodili svećenici ili crkveni zborovi toga razdoblja. Vidljivo već i po samim priloženim naslovima izvora u kojima su pronađeni zapisi o pjesmama, te su pjesme bile pisane i izvođene na latinskom jeziku koji je svojevrsno bio tadašnji službeni jezik Crkve. Međutim, na području nekih hrvatskih otoka, Istre, srednje i sjeverne Dalmacije, obredi su se vršili i na staroslavenskom jeziku. Takvo pjevanje naziva se „glagoljaško pjevanje“, a najčešće je bilo bazirano na elementima

gregorijanskog korala i bizantskog liturgijskog pjevanja. Kao najstariju zapisanu hrvatsku crkvenu pjesmu (bez notnog zapisa), Županović navodi pjesmu „Bog se rodi v Vitliomi“ koja je nastala u 14. stoljeću [10]

Andreis (1974) također spominje glagoljaško pjevanje u povijesnom kontekstu. O melodiji takvog pjevanja piše da su melodije takvog načina pjevanja građene na nizovima koji imaju opseg kvarte ili kvinte s polustepenom između 2. i 3. tona., s prevladavajućim durskim tonalitetom. [11]

U razdoblju renesanse (16.st.) Hrvatska ne doživljava pravi procvat kao ostale europske zemlje, jer se taj procvat najviše očitovao u tadašnjim svjetskim metropolama, najčešće velikim trgovačkim središtima i bogatim prijestolnicama koje su mogle financijski podupirati bogati i streloviti uspon kulture u svim sferama. Razlog tome leži u činjenici da se Hrvatska tada, a i kroz čitavu svoju povijest, više morala brinuti o svojoj opstojnosti i egzistenciji jer je uvijek bila u podređenom položaju spram većih i naprednijih naroda koji su širili svoj utjecaj upravo na zemlje kao što je Hrvatska.

Kao svijetlu točku tog razdoblja *Andreis (1978)* navodi Dubrovnik, odnosno tadašnju *Dubrovačku Republiku*, koja se oduprijela Venecijanskom utjecaju i prigrllila pokroviteljstvo Austro-ugarskih vladara. Ona doživljava procvat u svim smjerovima, od ekonomije do kulture, pa se to razdoblje naziva „zlatnim vijekom“ dubrovačke kulture. Trajalo je sve do 1667. godine kada Dubrovnik stradava u razornom potresu. Glazba se u Dubrovniku izvodila kod raznih manifestacija poput plemićkih igara, crkvenih pjevanja, postojali su gradski trubači, famozni „dubrovački trubaduri“, a glazba se često izvodila u sklopu kazališnih predstava. Javlja se i prva svjetovna glazba u Hrvata, a kao jedan od najstarijih poznatih hrvatskih skladatelja navodi se Starić Motovunjanin. [11]

U sedamnaestom stoljeću, na kulturnu pozornicu Europe stiže period baroka. Ovaj stil odmiče se od općenitosti i objektivnosti renesansne glazbe i u prvi plan gura pojedinca koji izlazi iz mase i suprotstavlja joj se. Kroz afirmiranu monodiju (opisano na str. 9.), odnosno solističko pjevanje, uz glazbu, pojedinac pjeva o svojim bolima i radostima, nadama i razočaranjima. Glazba je puna kontrasta, vrlo pokretna, dinamična ekstatična i mistična. U sedamnaestom stoljeću Dubrovnik pogađa spomenuti potres, no do tog trenutka on je još uvijek vodeće središte kulturnog preporoda i napretka na ovim prostorima. Kao najpoznatijeg

skladatelja tog doba u Dalmaciji, navodi se Ivan Lukačić kojem je sačuvano samo jedna zbirka moteta *Sacrae Cantiones*. Kao još jedno važno glazbeno sjedište spominje se Hvar, koji je, očigledno, upijao utjecaj Dubrovnika s jedne strane, i Venecije s druge strane. Tu se spominje ime *Tome Cecchinija* koji je smatran najplodnijim skladateljem sedamnaestog stoljeća na području Hrvatske. Neka od njegovih sačuvanih djela poznata su pod naslovima *Amorosi concetti, Canti spirituali, Madrigali et canzonette i Psalmi, missa et alia cantica*. [11]

U sažetom prikazu 17. stoljeća *Županović (1980)* između ostalog ističe da djela najčešće nastaju na priobalnim područjima Hrvatske i da ta djela pripadaju instrumentalnom i vokalno-instrumentalnom području glazbenog izražavanja. [10]

Devastiran od potresa, Dubrovnik u 18. stoljeću gubi svoj bogati kulturni život i značaj, ali se s druge strane, sve više otvara prema van. Ovo razdoblje donosi prevagu svjetovne glazbe, nastaju novi oblici te se pojavljuju manja glazbena, komorna djela s tendencijom pojednostavnjivanja tehničke i izražajne komponente istih. Osamnaesto stoljeće politički i gospodarski je vrlo teško za hrvatsku koja je i dalje rastrgana sa svih strana, od Turaka, Austro-ugarske, Italije i prodora Francuskih trupa koji početkom devetnaestog stoljeća ukidaju Dubrovačku republiku. Pa ipak, nekoliko je imena koja su zapisana u povijesnim dokumentima. *Josip Rafaelli* skladao je crkvenu glazbu na području Hvara. Za Split iz tog doba vežu se uglavnom orguljaši iz katedrale, kao što su *Ivan Jeličić, Benedikt Pellizzari, Ante Alberti* i dr. U Dubrovniku se spominju *Dorđe Mattei* za kojeg se zna da je bio prvi koji je skupljao napjeve naših narodnih pjesama te skladatelj *Vladislav Menčetić*. Vjerojatno i najznačajnije ime iz tog područja je *Julije Bajamonti*, svestrani intelektualac koji je uz mise iza sebe ostavio i dva rekvijema. On je i autor prvog sačuvanog oratorija u hrvatskoj glazbenoj literaturi poznatog pod nazivom *La traslazione di San Doimo*. Od autora tog doba tu su još i *Luka Sorkočević* i *Ivan Mane Jarnović* koji su jedini glazbenici tog doba čija su djela ušla u repertoar suvremene domaće glazbe. [11]

Devetnaesto stoljeće u kulturno-umjetničkom smislu, poprima romantičarsko raspoloženje. Ono se najprije očituje u filozofiji i književnosti, s koje se pretočilo i na likovnu i glazbenu umjetnost. Ovo razdoblje u Europi budi kulturni rast manjih europskih, neeksploziviranih naroda među kojima je i Hrvatska s Vatroslavom Lisinskim. Godina 1835.

smatra se početkom ilirskog preporoda u Hrvatskoj. Tada je počeo strelovit rast stvaranja kulturnih književnih djela na hrvatskom jeziku, kako bi se oduprlo utjecaju njemačke, mađarske i talijanske hegemonije. Te aktivnosti nisu zaobišle ni glazbenu umjetnost. Zagreb tada počinje sve više poprimati status kulturnog središta hrvatske gdje se vodio najbogatiji glazbeni život. Tako se kulturno žarište s jadranske obale premjestilo u središnju Hrvatsku, uz posljedicu gubljenja oznake suvremenosti zaostajeći tako za Europom. Otvaraju se glazbene škole u Varaždinu i Osijeku. Ilirski pokret predvođen *Gajem, Mažuranićem, Preradovićem, Vrazom, Štoosom, Bogovićem, Nemčićem, Draškovićem* i drugima trag ostavlja i u glazbi. Cilj nove Hrvatske glazbe bio je probuditi rodoljubne osjećaje i pomoći u kulturnoj afirmaciji Hrvata. *Ljudevit Gaj* i *Ferdo Livadić* 1833. stvaraju hrvatsku budnicu „Još Hrvatska nije propala“, koju su nazivali „Hrvatskom Marseljezom“. [11]

Ilirski glazbenici bavili su se vokalnim oblicima, pisali klavirske skladbe i poneka scenska-glazbena djela, uz pokoje orkestralno djelo. Najpoznatije djelo iz tog doba je opera „Ljubav i zloba“ *Vatroslava Lisinskog* (pravog imena Ignac Fuchs) uz koju je napisao i operu „Porin“, ali njezinu adaptaciju nije doživio. Lisinski se smatra utemeljiteljem hrvatske solo-pjesme i zbarske glazbe, a skladao je i instrumentalna orkestralna i klavirska djela. Među poznatijim skladateljima tog doba treba bili su i *Franjo Pokorny*, s preko 120 stvorenih glazbenih kompozicija, *Ivan Padovec* koji je svojim skladbama stekao ugled u inozemstvu te *Josip Runjanin* koji je 1846. skladao pjesmu „Lijepa naša domovina“ na stihove *Antuna Mihanovića* - pjesma koja je 1891. proglašena hrvatskom himnom. Od ostalih skladatelja i glazbenih autora tog doba spominju se *Dragutin Turany, Vjekoslav Karas, Vatroslav Vernak, Pavao Štos, Josip Juratović, Fortunat Pintarić, Mislav Slavković, Leopold Ebner, Juraj Karlo Wisner-Morgenstern*. U primorskim krajevima spominju se talijanski skladatelji koji su djelovali na području Splita i Dubrovnika kao što su *Mercantonio* i *Giuseppe Lamperini, Domenico Barocci* i *Giuseppe Zambolio*. [11]

Drugu polovicu glazbenog stvaralaštva Hrvatske obilježava *Ivan Zajc*, čije će se razdoblje protezati sve do početka prvog svjetskog rata. Šezdesetih godina slabi utjecaj Austrijskog cara Franje Josipa koji je nakon nekoliko vojnih poraza Austriju uveo u monarhiju s Mađarskom, što je uključivalo i pripajanje Hrvatske toj monarhiji. Zajc, kao nadareni iiskusni skladatelj, dolazi u Zagreb na poziciju ravnatelja Opere i kao čelnik Hrvatskog glazbenog zavoda, pozicije s kojih je u narednim godinama svoga djelovanja unaprijedio i

preobrazio hrvatsku glazbenu kulturu. Zajčevo stvaralaštvo prožeto je utjecajem talijanske opere i odmakom od ilirskih ideala. Autor je 19 opera i 1202 skladbe raznih formata. Kao kazališni skladatelj, najpoznatije djelo mu je opera „Nikola-Šubić Zrinjski“ izvedena 1876. u kojoj je ubačen dio iz njegove opere „U boj“. [11]

U razdoblju djelovanja *Ivana Zajca* valja još spomenuti i autore kao što su *Duro Eisenhuth*, s preko 200 skladanih djela, *Vilko Novak*, poznat po svjetovnim zborovima, *Nikola Strmić*, kao najistaknutiji zadarski glazbenik tog doba, istarski skladatelj i etnomuzikolog *Matko Brajša-Rašan* te *Franjo Kuhač*, najpoznatiji po skupljanju narodnih napjeva (preko 2000). [11]

Glavne glazbene odrednice prve polovice dvadesetog stoljeća uviđaju se u inovacijama na području metričnosti, forme i orkestralne tehnike. Skladatelji su inspiraciju crpili iz svojih prethodnika. Neki su posezali za baroknim ugođajem, drugi su se usmjeravali ka jazz ritmovima, treći prema narodnom melosu, dok su četvrti uzimali iz svega ponešto. Hrvatska glazba ovog razdoblja okrenuta je prema navedenom stvaralaštvu narodnog melosa. U stilski pravac glazbene moderne Hrvatsku uvodi *Blagoje Bersa* sa djelom „Oganj“ — glazbenom dramom u 3 čina. [10] Njegovo najpoznatije orkestralno djelo koje se nerijetko izvodi i danas je skladba „Sunčana polja“. Među predstavnicima hrvatske glazbene moderne ističe se, između ostalih, i *Dora Pejačević* koja je iza sebe ostavila šezdesetak opsežnijih skladbi. Spomenuto prihvaćanje narodnog melosa prisutno je i sve većim općenarodnim prihvaćanjem nacionalne svijesti. Jedan od ideologa novonacionalnog glazbenog smjera u Hrvatskoj bio je *Antun Dobronić*, koji smatra da je Hrvatskoj potreban „glazbenik, sintetičar glazbenih ljepota i umjetnik“. Njegov glazbeni opus obuhvaća 160 opsežnih djela — opere, balete, kantate, simfonijske, komorne i klavirske radove, zborne skladbe i solo-pjesme. Nakon drugog svjetskog rata pojavljuju se glazbenici i skladatelji koji prave odmak od obilježja glazbenog folklora u svojim djelima. Neki od njih koje valja izdvojiti su *Bruno Bjelinski*, *Ivo Lhotka-Kalinski*, *Stjepan Šulek*, *Natko Devčić* i drugi. [11]

U dvadesetom stoljeću u Hrvatskoj kreću i neki novi pravci pa se takom dvadesetih godina pojavio jazz s prvim organiziranim jazz sastavom (Zv. Bradić). Početkom tridesetih pojavio se i jedan od prvih koncerata domaće zabavne glazbe, plesnih melodija. Drugi svjetski rat ponovno je usporio razvoj glazbene scene, no nakon njega, glazbena scena ponovno buja. Prve tvornice gramofonskih ploča i sve dostupnija radijska i televizijska tehnologija imale su

sve veći zamah i utjecaj na stvaranje i širenje opće glazbene kulture, a posljedično, i na stvaranje novih žanrova u budućnosti. Osim bogatog opusa, koncertnih, orkestralnih i zbornih djela, sada sve više jača prisutnost zabavne glazbe koja će u narednim desetljećima imati sve veći, zapravo dominantni, upliv u društveni-kulturološki život Hrvatske. [10] Od prvih šansona i „šlagera“ do kasnijeg utjecaja Američke buntovničke rock i punk kulture i dolaska tzv. „Novog vala“ na prostor čitave tadašnje Jugoslavije. S osamostaljenjem Hrvatske, taj je prodor Američke pop kulture još izraženiji pa kroz naredne periode dobivamo potpuno strane nam žanrove (do tog doba), kao što su famozni cro-dance, rap i elektronska glazba, između ostalih.

2.4. Hrvatska glazba danas, kroz žanrove

Povijesni pregled hrvatske glazbe pokazao nam je slijed razvoja glazbene kulture Hrvatskog društva. Osim toga, dokazuje nam da smo kao dio europskog kulturnog kruga, unatoč svim ratnim i ostalim tragičnim zbivanjima, uspijevali održavati korak s europskim autorima. Tome su najviše pridonijeli autori koji su obitavali u europskim kulturnim prijestolnicama pa su svojim povratkom u Hrvatsku ovdje širili znanje i spoznaje o glazbi. Teško je zamisliti na kojoj bi razini bila danas hrvatska glazba da nije bilo tih osoba. Zato ih je bilo važno spomenuti u ovom diplomskom radu.

Danas postoji nebrojeni opus žanrova i njihovih pod žanrova koji su isprepleteni u svim mogućim varijacijama. Pošto se ovaj rad ne bazira na istraživanju svih tih žanrova, ovdje će u najkraćim, osnovnim crtama, biti spomenuti samo oni iz kojih proizlaze pjesme korištene u istraživanju.

Najizvođeniji i najpopularniji glazbeni žanr današnjice je pop glazba što bi bilo skraćeno od engleske riječi „popular“ odnosno „omiljena“ glazba koju sluša najveći broj ljudi. Specifična je po svojim jednostavnim i lako-pamtljivim melodijama. Pojavila se 50-ih godina prošlog stoljeća u SAD-u i tokom narednog razdoblja uz sebe je vezivala stilove iz ostalih glazbenih pravaca. [12] Neka od najznačajnijih stranih imena pop glazbe 50-ih godina su *Dean Martin, Frank Sinatra, Guy Mitchell, Doris Day* i dr. Uvođenjem ritam i blues žanra u pop glazbu, rock dobiva na sve većoj popularnosti. Uz *Elvisa Presley*-a koji se smatra „kraljem“ tog žanra, od značajnih imena toga doba uvršteni su *Jerry Lee Lewis, Cliff Richard, Pat Boone, Paul Anka* i dr. U šezdesetima žanr „plovi“ preko Atlantika i dolazi do Velike

Britanije koja je iznjedrila popularne *Beatlese*. Kao što je već spomenuto, pop u sebi sažima „najgore i najbolje“ od svega što postoji u glazbi pa se tu zaista pronalazi što je „uhu ugodno“ i lako se konzumira. Primjerice, popularni švedski sastav ABBA kombinirao je spoj disco, reggae pa i punk žanra. S obzirom na tu stilsku širinu pop žanra i njegove stalne nadogradnje nije ga moguće definirati kao specifični određeni glazbeni žanr, kao što su jazz ili blues, koji imaju vrlo jasnu distinkciju, izuzmemo li njihove podžanrove. Jednostavno rečeno, pop glazba je ono što većina slušatelja voli slušati, ono što puni radijske top ljestvice i, sve u svemu, glazba koja se lako i brzo konzumira, najčešće prožeta ljubavnim temama. [13]

Za potrebe istraživanja ovog diplomskog rada, polovica primjera na kojima se ispituju hipoteze, dolaze iz pop žanra. Konkretno radi se o izvođačima i izvedbama:

Oliver Dragojević – “Trag u beskraju”

Jedan je od najdugovječnijih i najpopularnijih izvođača i autora popularne glazbe u Hrvatskoj. Jednaku popularnost uživa među mlađom i starijom publikom, a nastupao je i na nekim od najpoznatijih svjetskih dvorana kao što su Carnegie Hall u New Yorku, Royal Albert Hall u Londonu, Opera House u Sydneyju te Pariška Olympia.

Lea Dekleva feat. Saša i Mladen iz TBF-a – „Dogodila se ljubav“

Već spomenuto miješanje žanrova u pop glazbi ovdje dolazi do izražaja kroz ubacivanje rap izvođača, odnosno rap glazbenih dionica, u strukturu pjesme.

Mladen Grdović – „Dalmatinac sam“

Navedena pjesma je jedan od primjera dalmatinskih pop evergreenov-a, u stilu njemačkog „šlagera“ umiješanog s talijanskim, mediteranskim štihom. Ovakvi pop hitovi čini se kao da nikad ne blijede i ostaju svojevrsni glazbeni identitet regije iz koje potječu.

Zsa Zsa – “Kada budemo sami”

Izvođačica jedne od posljednjih, trenutno aktualnih, pop varijacija s dosta plitkom instrumentalnom pozadinom i ubačenim elektronskim zvučnim efektima.

Kroz ove navedene primjere vidimo četiri totalno različita pristupa pop glazbi. Pop žanr je ,dakle, adaptivan, prilagođava se vremenu i publici svakog razdoblja, uzima najbolje i najgore od svega i stvara ono što mase ljudi žele čuti. U Hrvatskoj, pop glazba kreće pedesetih godina prošlog stoljeća s popularnim šlagerima. Neka od istaknutijih hrvatskih imena tog razdoblja su *Ivo Robić* i *Stjepan Jimmy Stanić*, koji su uz brojne druge izvođače iz Jugoslavije izvodili svoje pjesme diljem tadašnje države. [14] Šezdesetih godina na domaćoj sceni pojavljuju se hitovi izvođača kao što su *Gabi Novak*, *Arsen Dedić* i *Vice Vukov*, koji čak dva puta nastupa na *Eurosongu* kao predstavnik tadašnje Jugoslavije. [15] Imena kao što su *Oliver Dragojević*, *Mišo Kovač*, *Novi Fosili*, *Dado Topić* i drugi, pojavila su se sedamdesetih godina sa svojim prvim hitovima od kojih su mnogi ostali aktualni i 50 godina kasnije. [16] Drugom polovicom sedamdesetih pa prema osamdesetim godinama popularni su i glazbeni festivali poput Splitskog, Opatijskog i Zagrebačkog na kojima nastupaju i spomenuta renomirana imena. [17] Osamdesete godine više dolaze do izražaja pop-rock kombinacije s bendovima kao što su *Azra*, *Haustor*, *Film*, *Prljavo Kazalište*, *Parni Valjak* i drugi. [18] Devedesetih godina Hrvatska je bila pogođena ratnim stradanjima. Koncerti, nastupi i stvaranje glazbe svedeni su na minimum. U takvim je okolnostima bilo najjednostavnije producirati i puštati elektronsku glazbu koja nije zahtijevala posao s bendovima, opremom i logistikom. Tako se tih godina pojavio famozni *cro-dance*, glazba s jednoličnim elektronskim melodijama, plitkim i vrlo škrtim tekstovima. Iz toga su proizašle i današnje pop uzdanice hrvatske glazbene scene od *Severine* do *Jelene Rozge*, uz sveprisutne klasike *Miše Kovača*, *Mladena Grdovića* i sličnih.[19]

Za jednu malu zemlju kao što je Hrvatska, šarolikost i brojnost žanrova na zavidnom je nivou. Tome bi se moglo pripisati lakoća prihvaćanja stranih kultura, što bi mogli već nazvati i „hrvatskom tradicijom“. Isti smo fenomen vidjeli kroz povijesni prikaz razvoja glazbe u Hrvatskoj. No ta širina, dakako, ne osiromašuje eter, već naprotiv. Tako u jednom danu na prosječnoj radio postaji možete čuti rock, pop, rap, folk, narodne, jazz i ostale žanrove jednog uz drugog, bez imalo konsenzusa. Jedna od apsurdnosti koja se javlja je atipično uživanje međusobno sukobljenih žanrovskih profila ljudi u glazbi suprotnog karaktera. Tako će ljudi koji žive uz narodnu glazbu, a preziru heavy metal, doći na koncert jednog domoljubnog izvođača koji izvodi glazbu heavy metal žanra. Ili fenomen gdje jedan rap sastav napravi parodiju na narodne hitove i one koji ih slušaju, i onda upravo ta parodija postane hit među onima koji su parodirani kroz tu pjesmu.

Vezano za žanrove ostalih pjesama iz ovog istraživanja, valja spomenuti i njihov razvoj u Hrvatskoj, kroz kratke crte. Riječ je o primjerima tamburaške, rap i punk glazbe.

Prema istraživanju *Nade Bezić (2001.)* zapisi o tamburicama i tamburaškoj glazbi potječu iz vremena hrvatskog narodnog preporoda kad je smatrana simbolom hrvatskog, ilirskog i južnoslavenskog instrumenta. Povijesne zabilješke o prvom tamburaškom ansamblu u Hrvatskoj govore o *Paji Kolariću*, koji je u Osijeku okupio prve tamburaške glazbenike, iako ih je sigurno bilo i prije, samo što nije zabilježeno. Vukovarski tamburaši iz *Glazbenog sastava „Dunav“* s dirigentom *Ivanom Sladačekom* nastupali su na prvom službenom tamburaškom koncertu koji se održao 1880. godine u Zagrebu. Prvi svirači u glazbenim sastavima bili su amateri s glazbenom naobrazbom i uglavnom se radilo o elitnijoj klasi građana. Sviranje tamburice bio je svojevrsni kulturološki bunt protiv Monarhije i zato je ono imalo veliki značaj. Taj značaj počinje opadati u razdoblju između dva svjetska rata. [20] Kroz naredni period, tamburaška glazba ostala je egzistirati kroz hrvatska kulturna umjetnička društva. U novije vrijeme na hrvatskom prostoru doživljava svoju svojevrsnu „renesansu“, gdje prelazi ruralne okvire zahvaljujući stapanju sa pop žanrom. Neki od najpoznatijih današnjih glazbenika čija se glazba bazira na tamburaškim instrumentima su *Miroslav Škoro, Najbolji hrvatski tamburaši (Zlatni dukati), Kićo Slabinac, Boris Čiro Gašparac, Bosutski bečari, Mejaši i dr.*

O rap glazbi na ovim prostorima piše *Jasna Bosanac (2004)* u svom istraživačkom radu „Transkulturaciona u glazbi: primjer Hrvatskog hip-hopa“. Sam rap kao glazbeni žanr nastao je sedamdesetih godina u SAD-u, kao glazbeni segment tamošnje hip-hop kulture. U Europu je stigao najprije u Englesku, a zatim se nastavio širiti dalje. Prvi pokušaji rap glazbe na području Hrvatske javljaju se krajem osamdesetih godina s time da nema nekih konkretnijih zapisa. Više se spominje pojava prvih grafita kao dio hip-hop kulture, koji su bili kasnije prebrisani zbog Univerzijade. Kroz naredni period rap scena okupljala se oko *Blackout* događaja u Klubu Radija 1 i radio emisije koja se kasnije emitirala na Radiju 101. Prvi konkretni koraci za rap scenu napravljeni su 1997., kada su glazbenici okupljeni oko spomenutog događaja i emisije, izdali rap kompilaciju pod nazivom „Blackout Project – Project Impossible“. Prvi snimljeni album na području Hrvatske snimio je sastav *Tram 11* pod nazivom „Hrvatski velikani“. Izlazak tog albuma smatra se pravim početkom hip-hop

kulture, odnosno rap glazbe, na ovim prostorima. Nakon njih pojavljuju se imena grupa i pojedinaca kao što su splitski *TBF*, zagrebački *Bolesna braća*, *Nered i Stoka*, *El Bahate i Elemental*. [21] Nakon 2000. godine rap proboj na hrvatski medijski eter radi reper *Edo Maajka*, koji je obilježio skoro čitavo jedno rap desetljeće, uz pojavu još nekih autora kao što su Kandžija, Shorty i dr. Smjenom generacija, 2008. pojavljuju se splitski Dječaci, kao nekakva protuteža zagrebačkim reperima. U novije vrijeme hrvatska rap glazba prati paralelna zbivanja na Američkom kontinentu pa sve više jača takozvani trap (trash rap). Za njega su zapravo, dobrim dijelom, zaslužni i Dječaci koji su već u počecima bili jednim dijelom pokretači tog novog vala na ovim prostorima. Tim više što se oko njih skupljala ekipa koja će, barem sa juga Hrvatske, producirati trap hitove ovih prostora. Tu su glazbenici i sastavi pod scenskim imenima kao što su *Krešo Bengalka*, *Žuvi*, *Kiša metaka*, *Živac Maradona* i drugi. Zagrebačka pak scena okuplja sastave kao što su *KRAST*, *Oni*, *Kukuš* i mnogi drugi. [22]

Punk žanr pojavljuje se najprije u Velikoj Britaniji sedamdesetih godina kao otpor tadašnjoj rock glazbi, koja je poprimala neke nove dimenzije koje su pravile sve veći odmak od realnosti u kojoj je živio većinski dio radničke klase. Bio je buntovan, niža klasa lako se poistovjećivala s uličnim tekstovima, melodije su bile lake za sviranje i nije trebala glazbena naobrazba i skupa oprema da bi se svirala ovakva glazba. Punk kao glazbeni pravac definiran je nakon koncerta „100 Club Punk festival“. Na tom su festivalu nastupili pioniri i danas najpoznatiji predstavnici punk glazbe, bendovi „Sex Pistols“ i „The Clash“. Glazba ovog žanra u počecima se sastojala od vrlo impulzivnih rock ritmova s grotesknim pjevačkim dionicama i istim scenskim nastupima. Tematski, pjesme pjevaju o ulici, porocima, anarhiji i otporu prema društvenim normama, politici, kastama i općoj zatupljenosti. Od znajčajnijih svjetskih imena valja spomenuti bendove *The Ramones*, *Buzzocks*, *Blondie*, *Talking Heads*, *Misfits*, *Exploited*, *NOFX* i dr. Počeci hrvatskog punk-a kreću od pojave prvog punk benda na ovim prostorima, riječkih *Parafa*. Oni su bili i svojevrsni katalizator punk pokreta u Hrvatskoj a posebno u Rijeci, gdje se stvara cijela jedna punk-rock scena po čemu je taj grad i danas poznat, iako, čini se, gubi polako i taj sjaj. Uz njih tu su i bendovi *KUD Idijoti i Termiti*. Svi oni djeluju još od osamdesetih godina. [23] U ratnom i poratnom razdoblju javljaju se bendovi kao što su pulski *Antitodor*, zagrebački *Hladno Pivo*, *Kawasaki 3P* i *Mikrofonija*, kopriivnički *Owerflow*. Od početka novog milenija pa prema današnjem razdoblju neki od bendova koji su ostavili traga punivši dvorane i nastupajući po značajnijim

festivalima alternativne glazbe su *Mašinko*, *Šank?!*, *Fraktura Mozga*, *Petar Punk*, *Gužva u 16-ercu*, *Pasi*, *Dubrivo*, *Debeli Precjednik*.

3. Vizualnost glazbe

3.1. Boje

Povezivanje boja kao tkivo likovne umjetnosti i povezivanje istih sa elementima glazbe staro je koliko i ljudska svijest o navedenim umjetnostima. Ovdje se postavlja glavno pitanje, koje dijelom istražuje i ovaj diplomski rad, a to je subjektivnost povezivanja određenih vizualnih elemenata sa onime što čujemo. Još davne 1810. godine, *Johann Wolfgang von Goethe*, njemački pisac, znanstvenik i mislilac, objavljuje svojevrsno životno djelo „Učenje o bojama“ gdje na 500 stranica objašnjava utjecaj boja s ljudskog aspekta promatranja. Za ovaj diplomski rad, zanimljiv dio je njegov osvrt odnosno kritika na rad njemačkog slikara i pisca *Johanna Leonharda Hoffmanna*, koji je pokušao obrazložiti paralelu između glazbenih i slikarskih fenomena. *Hoffmann* je napravio popis kojim uspoređuje pojave i boje sa određenim zvučnim elementima i instrumentima:

Svjetlo – Glasno

Tama, sjene – Tišina

Zrake svjetlosti – Titraji kojima se šire zvukovi

Boja – Ton

Pigment – Instrument

Čiste boje – Cijeli tonovi

Pomiješane boje – Polutonovi

Prigušene boje – Odstupanja u tonovima

Svijetlo – Visoko

Tamno – Duboko

Ljestvica boja – Oktava

Ponovljena ljestvica boja – Više oktava

Chiaroscuro – Unisono

Nebeske boje – Visoki tonovi

Zemaljske (smeđe) boje – Solo glas

Svjetlost i polusjena – Prvi i drugi glas

Indigoplava – Violončelo

Ultramarin – Viole i violine

Zeleno – Ljudski glas
Žuto – Klarinet
Jarkocrveno – Truba
Ružičastocrveno – Oboa
Grimizno – Flauta
Purpurno – Rog
Ljubičasto – Fagot
Priprema palete – Ugađanje instrumenata
Traktament⁷ - Prstomet
Šareni lavirani⁸ crtež – Klavirski koncert
Impastirana slika – Simfonija

Goethe ovakav pristup kritizira zbog svoje neutemeljenosti, proizvoljnosti i samovoljnosti postavljanja paralelnih usporedba. Smatra da se glazba, odnosno glazbeni intervali, ne mogu usporediti jer se intervali nižu linearno pa svaki ton ima svoj susjedni ton s „lijeve i/ili desne“ strane. Boje pak se nalaze u cijelom jednom kružnom spektru pa nije moguće odabrati nijansu koja bi bila ekvivalentna tom jednom tonu, tj. intervalu, s desne ili lijeve strane glazbene ljestvice. [24]

Ono što je ipak ovdje bitno jest neosporna činjenica da razmišljanja o povezanosti boja nisu nova pojava i da je ta tema zaokupljala misli nekih od najznačajnijih osoba iz povijesti. Također, ovaj primjer naslućuje subjektivnost promatranja pojavnosti simbioze između zvuka i boje. Istraživanje iz ovog diplomskog rada pokazat će nešto jasniju sliku po tom pitanju.

U drugom svesku *Goethe*, između ostalog, piše o osjetilno-moralnom djelovanju boja pa tako žutu, crvenožutu tj. narančastu, žutocrvenu (cinober, minij) svrstava „plus“ boje (blistave), a plavu, crvenoplavu i plavocrvenu u „minus“ boje (tmurne). Prvu skupina boje obilježava kao živahne, stimulirajuće i aktivne dok drugoj skupini pripisuje obilježja tmurnosti, nemira, mekoće i čežnje. Analogiju povlači prema izvornosti tih boja. Žuta i crvenu vidimo u suncu i vatri koji su izvori topline, dok plavo pripada sjenama i ledu. [25]

⁷ Traktament; arhaičan naziv za potez, domet rukom

⁸ Lavirati (franc. Alver), sjenčati

Za žutu boju kaže da je to prva boja koja se nalazi tik do nerazlučene svjetlosti i da, kao takva, ima u sebi narav te svjetlosti, zbog čega poprima karakterne osobine živahnosti, vedrine i blage podražajnosti. Ova boja ostavlja dojam topline i ugone što objašnjava na primjeru situacije u hladnim zimskim danima kada se kroz žuto staklo promatra neki pejzaž. Promatranje kroz takav „filter“ pobuđuje radosne osjećaje i „toplinu“ u ljudskom duhu.

Crvenožutoj (narančastu) pripisuje iste karakteristike, samo sa pojačanim intenzitetom. Toplu narav te boje pronalazi u suncu na zalasku koje ispoljava osjećaj miline i topline.

Žutocrvenoj pripisuje osjet neizdržljivosti i nasilnosti. Smatra je jako energičnom bojom i pripisuje ih divljim narodima.

Prva od tzv. „minus“ boja je plava. Doživljaj te boje uspoređuje sa pogledom planina u daljini koje nam se doimaju plavima, a djeluju i kao da su uvijek ispred nas, kao da ih stalno pratimo, da idemo za njima pa to djelovanje pripisuje i plavoj boji. Hladnoću plave boje iščitava iz sjena koje su suprotnost suncu i vatri.

Crvenoplava (lila) boja uznemiruje, ali ne oživljuje poput crvenožute.

O grimiznoj govori kao o savršenoj crvenoj boji koja ostavlja dojam ozbiljnosti i dostojanstvenosti, milosti i dražesnosti.

Zelenu boju opisuje kao boju u kojoj pronalazimo „istinsko zadovoljenje“.

Ovdje vidimo jednu zanimljivu kontradiktornost samog *Goethe-a*, koji kritizira *Hoffmann-ovu* usporedbu boja i pojava sa zvukom i glazbenim instrumentima kao subjektivne i nedokazive premise, dok istovremeno on to isto radi kod opisivanja boja. Iako su njegova promišljanja bazirana na nastojanju ka objektivnom logičnom zaključivanju i usporedbi sa doživljajima iz prirode koji utječu na percepciju boja (sunce; žuto, crvena – toplina), takve su hipoteze svejedno teško dokazive. *Zena O'Connor* u znanstvenom članku, odnosno diskusiji, „Colour Psychology and Colour Therapy: Caveat Emptor“ osvrće se na ovu problematiku navodeći kako postoje brojna istraživanja o psihološkom učinku boja, no da su ta istraživanja oprečna jedne spram drugih.

Jedan od primjera odnosi se na primjer slike žene u crvenoj i plavoj haljini. Prema uvriježenim teorijama i prvotnim istraživanjima, žena u crvenoj haljini bit će privlačnija muškarcima jer je crvena boja strastvenija, snažnija, energičnija, senzualnija i erotičnija. *O'Connor* navodi kako postoji i oprečna istraživanja koja opovrgavaju ovu hipotezu i ukazuju na to da nije moguće generalno determinirati takvu predodžbu kao objektivnu jer o doživljaju videne boje ovisi mnogo različitih faktora. Među ostalima, to su spol, dob, kultura i preferencije ispitanika. [26] Ovdje treba nadodati i to da se sama biološka struktura oka svakog pojedinca razlikuje prema broju čunjića i štapića, građi i strukturi nervnog sustava pa prema tome svako elektromagnetsko zračenje drukčije (barem za koju nijansu) utječe na podražajnost i percepciju tih vizualnih signala. U istraživačkom dijelu, ovaj diplomski rad ispituje odnos boje i zvuka gdje će se vidjeti ima li doživljaj glazbe uporište u kulturološko-socijalnom okviru, u direktnom povezivanju glazbe sa subjektivnim značajkama bojama ili ga nema uopće.

3.2. Oblici

Kada govorimo o oblicima, govorimo zapravo o geometrijskim tijelima kao temeljnim načelima oblikovne forme. Konkretno, ovaj diplomski rad bazira oblike na temelju tri osnovna elementa: krug, trokut i pravokutnik.

Prva među odrednicama ovih oblika može se grupirati u dvije skupine. U prvu spada krug, kao savršeni geometrijski oblik i kao oblik bez kutova. U drugu skupinu spadaju trokut i pravokutnik. Prema knjizi „Univerzalna načela dizajna“ (Lidwell, Holden, Butler, 2010.) kod percepcije oblika (ili objekata tih značajki) iz druge navedene skupine u ljuskom mozgu aktivira se amigdala – dio koji je povezan s aktivacijom, odnosno obradom, osjećaja straha. To je dokazano kroz eksperiment u kojem su se ispitanicima paralelno prikazivali različiti objekti s oblim i uglatim obrisima. U većini slučajeva ispitanici su birali objekte s uglatim obrisima. Mjereći aktivnost mozga ispitanika koji su sudjelovali pomoću funkcionalne magnetske rezonance, pokazalo se da je stupanj aktivnosti amigdale bio proporcionalan stupnju uglatosti ili oštrote prikazanih objekata. [...] Tumačenje ovoga možemo projicirati kroz svakodnevno okruženje i životni iskustvo kroz koje se razvijamo i shvaćamo svijet oko sebe. Uzmimo za primjer stol u kuhinji. Stol sa šiljastim, uglatim kutovima može

predstavljati opasnost kada se mimoilazimo s nekom osobom ili vadimo posuđe iz perilice pa slučajno udarimo u sam kut stola. Udarac kralježnicom ili glavom u taj kut stola bio bi, u krajnju ruku, bolan, a moguće i koban po život. S druge strane, kod udarca u obli rub stola, ozljede su svedene na minimum. Bol bi bila manja, a mogućnost za kobnijim završetkom svedena je gotovo na nulu. Iz toga proizlazi da obli oblici djeluju sigurnije i nježnije od uglatih.[...] Tome u prilog ide i činjenica da su dječja lica vrlo obla i nemaju oštrih linija zbog još neformiranih koštanih dijelova. To ima i svoj evolucijski značaj, jer obli obrisi dječjeg lica odaju dojam bespomoćnosti i nevinosti. Što su ti obli obrisi izraženiji, to je dječje lice simpatičnije. [27]

Druga među odrednica odnosi se na dinamiku samih oblika. Krug je oblik neravnog dna pa kao takav ostavlja dojam ujednačenog kretanja jer mu je težište sa svih strana jednako. Gledajući ga na beskonačnoj plohi u slobodnom padu, teško je zamisliti rotaciju upravo zbog ravnopravno raspoređenog težišta. Trokut ima tri šiljasta vrha, a dno mu je ravno, dakako, ovisno o položaju na neki zamišljeni pravac. Kao takav, kod slobodnog pada mogao bi imati rotaciju ukoliko bi težište jednog kraka bilo superiornije spram ostala dva. Osim toga, ovaj oblik, ako ga se promatra iz središnje točke zamišljene kružne osi koja se proteže kroz njegove vrhove, djeluje kao iz te osi proizlaze tri pravca koji žele probiti prostor omeđen okvirom trokuta. Takva analogija trokutu pridodaje dinamičnost, a na tu se dinamičnost može vezati i oblik koji sam po sebi može svojih vrhom prema gore odavati smjer zamišljenog kretanja. Upravo se iz tog razloga prometni znakovi za smjer skretanja koriste sa trokutastim završetkom usmjerenim prema pravcu tog skretanja. Kvadrat je vrlo statičan, konzervativan i krut oblik. Težište mu trpi paralelnu proporciju druge gornje polovice. Kao i kod trokuta, zbog svoje uglatosti, na dinamici bi mogao dobiti jedino kod rotacije u slobodnom padu u slučaju kada je težište preusmjereno na jedan od njegovih kutova. Ovakvo promatranje oblika primjenjuje se kod kreiranje logotipova ili raznih prometnih i sličnih znakova, koji već kroz svoju formu mogu iskomunicirati određeni značaj. Upitno je, doduše, je li takva stvar percepcija učenih i iskusnih dizajnera ili je objektivna premisa svakog prosječnog promatrača.

Na kraju, pitanje je kako će se kod ispitanika manifestirati shvaćanje ovih odrednica spram ritma, i hoće li se uopće moći shvatiti odnosno povezati ih sa ritmom slušane glazbe.

3.3. Površine i strukture

Vizualni doživljaj ne stvara se u oku, već u mozgu čovjeka. Mozak stalno procesuirá milijune informacija velikom brzinom i sve naše misli, osjećaji i svi okolni podražaji svake milisekunde stvaraju određene slike. Ono što ne vidimo, a osjetimo putem nekih drugih receptora, također vizualiziramo u glavi. Jedan od tih receptora je taktilnost, osjet dodira, čiji su podražajni živci smješteni na koži čovjeka. Plohe, odnosno površinske strukture, dodirujemo rukama koje su u tom smislu produžetak naših osjetila, sredstvo za primanje i shvaćanje svijeta oko nas, baš poput oka. Zanimljivo je koliko ponekad malo vjerujemo vlastitim očima pa imamo potrebno obogatiti svoje iskustvo ili još jednom se uvjeriti na način da dodirnemo neki predmet. Kad vidimo svilenkasti materijal, želimo ga dotaknuti i probati pod prstima da se dodatno uvjerimo u stvarno stanje materijala. Kad pustimo vruć mlaz vode u kupaoni i vidimo da izlazi para od vrućine, svejedno imamo potrebu barem malo probati koliki je otprilike stupanj te vode. Oko i osjet djeluju recipročno. Primjerice, kada oko vidi oštru kamenu strukturu, mozak nam šalje signal kojim pretpostavljamo da će hodanje po takvoj kamenoj površini na našoj koži ostaviti traga i potencijalno izazvati bolove. Prethodno spomenuti obrisi, također su dobar indikator kojim ćemo percipirati određenu površinu odnosno strukturu. Ova sposobnost oka, odnosno mozga, da unaprijed pretpostavi i definira osjet prema drugom receptoru pokazuje da je percepcija multifunkcionalni proces. Nije, dakle, bitno kako i što vidimo, već kako nešto osjetimo. Ta apstraktna pojava može se uočiti u glazbi, a ovaj diplomski nastoji ispitati tu pojavu. Posebno je to vidljivo kad netko na nesvjesnom nivou komentira glas pjevača ili samo melodiju. Glas koji je istrošen od višegodišnjeg pjevanja s moguće ozlijeđenim glasnicama, zvučat će nam „oštro“, iako nikad ne razmišljamo o tome kako smo stvorili tu poveznicu. Jedan od mogućih odgovora leži u upravo u površinskoj strukturi zamišljene plohe gdje prijelaz rukom preko takve plohe na koži stvara neugodan osjećaj. Takvu smo plohu u glavi stvorili zbog očekivanosti toka čistoće protoka nečijeg glasa. Ako glas ne teče fluidno, glatko bez prepreka, u glavi zamišljamo površinu sa reljefnom strukturu na kojoj svaki mali prekid toka stvara ispupčenje. Glas možemo zamisliti kao linearni fluid koji prolazi kroz takvu površinu pa, ako ona nije ravna, glatka i obla, takav glas smatramo ostrim. Ova je pretpostavka podložna dodatnim ispitivanjima i zahtijeva puno precizniji osvrt, ali za potrebe ovog diplomskog rada, ostvarit će se najprije temeljno ispitivanje koje će pokazati postoji li uopće ikakve korelacije.

3.4. Vizualna glazba

Razmišljanja o povezivanju zvuka i svjetla, kao što je već spomenuto, zaokupljalo je misli brojnih filozofa, teoretičara, glazbenika i likovnih umjetnika tokom povijesti. Neki od njih pokušali su svoje vizije i teorije pretočiti u realnost kroz instrumente i razne metode kojima bi svoje ideje pretočili u stvarnost. Iako do današnjeg dana nitko nije uspio zvučne valove preusmjeriti prema elektromagnetskim svjetlosnim zrakama i tako aktivirati određenu boju, kroz povijest su nastajali instrumenti koji su davali barem privid toga. Nesvjesno, to je u budućnosti potaknulo nove vrste umjetnosti, a danas, zahvaljujući računalnoj tehnologiji vidimo rezultate toga u bogatim multimedijским prikazima kojima smo okruženi sa svih strana. Od reklamne i zabavne industrije do čistih umjetničkih formi.

Nekoliko je imena važnih za razvoj vizualne glazbe kroz povijest, a ovdje će biti nabrojani samo najvažniji pioniri te umjetnosti. Prvi među njima svakako je francuski isusovac i matematičar *Louis-Bertrand Castel (1688-1575)*. koji je izradio osmislio „clavecin oculaire“ inspiriran „laternom magicom“ *Anthanasiusa Kirchera (1601-1680)*. Taj je uređaj trebao prema svakom tonu jedne oktave prikazati jednu boju. Ne postoji konkretni dokaz da je takav uređaj ikad zaista napravljen. *Alexander Wallace Rimington (1854-1918)* 1893. patentirao je napravu koju je nazvao „orgulje boja“, što će kasnije biti termin za sve naprave koje su projicirale obojenu svjetlost. On je bio uvjeren da između zvuka i boje postoje fizičke analogije. Ipak, njegov instrument nije proizvodio nikakav zvuk već se uz projekciju svjetla svirala glazba na klaviru. Najpoznatiji eksperimentalni instrument boja kreirao je *Thomas Wilfred*. Napravio je 1922. godine tzv. „klavilux“. Zanimljiv je po tome što je Wilfred negirao bilo kakve teorije o povezanosti svjetlosti i zvuka, i fokusirao se isključivo na projekciju svjetlosti koju je smatrao glavnom značajkom nove umjetničke formu nazvavši je „lunia“. [28]

Prema *McDonnell (2004)*, djela vizualne glazbe koriste medij vizualne umjetnosti na način koji slični glazbenoj kompoziciji, odnosno vizualni elementi (efekti) skladaju se postupcima koji su nalik onima koji se koriste kod skladanja glazbenih djela. Kod takve primjene obraća se pozornost na glazbenu tradiciju, stil, vrijeme, strukturu, formu prostor, ritam, trajanju, odnose i harmoniju. Nakon toga slijede određenja kao što su orkestracija, fraziranje, linija,

boja, kontrast, oblik, uzorak, ponavljanje, konsonanca, disonanca, ton i dinamika koji na kraju ovise o umjetničkom stilu i namjeri skladatelja. [27]

3.5. Sinestezija

Pojam „sinestezije“ veže se za kliničko obilježje osoba koje imaju sposobnost da čuju boje, okuse, oblike i dožive neke druge čudne osjetilne kombinacije koje su teško zamislive „zdravim“ osobama. Takve osobe nazivamo sinestetima i one mogu određenim bojama pripisivati vrlo slikoviti sadržaj ili čak osjetiti miris. Ovaj poremećaj prenosi se genetski, autonomnom ili x-vezanom dominantnom transmisijom. Sinesteti imaju vrlo dobro pamćenje, ali su zbog toga što u bojama često vide brojke ili neke druge slike, loši u matematici jer ih zbunjuju dualne slike koje se projiciraju iz tih brojeva. Mnogi sinesteti nisu svjesni svoje dijagnoze i mogu proživjeti cijeli život, a da nikad ne saznaju da su sinesteti.

Kroz povijest su se javljali i mnogi individualci koji su preko umjetnosti pokušali izraziti sinestetski doživljaj. Među njima su *Aleksandr Skrjabin (1872-1915)* koji je skladao simfoniju „Prometej: Poema vatre (1910.)“ za svjetlosni klavir i mirisne orgulje. Među slikarima, posebno se ističe *Vasilij Kandinski (1866-1944)* koji je proučavao skladne odnose zvuka i boje i glazbenim djelima opisivao svoje slike nazivajući ih „kompozicijama“ i „improvizacijama“. Kao primjer, *Cytowic* navodi „Žuti zvuk (Der Gelbe Klang)“, operu Kandinskog iz 1912., koja je donijela spoj boje, svjetlosti, plesa i zvuka tipične za „Gestamtkunstwerk“⁹

Percepcija sinesteta je trajna i generička, što znači da se ne mijenjaju međuosjetilne asocijacije. Konkretno, ako netko u crvenoj boji vidi lik nekog predmeta, taj određeni predmet će uvijek i zauvijek biti percipiran te boje, neovisno o tome koliko je vremena prošlo od prvog uočavanja. Pod „generično“ *Cytowic* objašnjava na primjeru načina na koji slušamo npr. Beethovena. „Normalni“ će zamišljati možda neki krajolik, a sinesteti će imati nedefinirane slike kao što su mrlje, crte, spirale, rešetkaste strukture, osjećaj će glatke ili grube teksture, doživjet će ugone ili neugodne okuse poput slatkog, slanog ili metalnog. [27]

⁹ Naziv za umjetnička djela koja pokušavaju sjediniti što više različitih umjetničkih formi u jednu cjelinu

Ovaj diplomski rad ne bavi se detaljno fenomenom sinestezije, no ona je bitna za razumijevanje biti istraživanja iz diplomskog rada zato što potvrđuje tezu da postoji korelacija između onog što vidimo i čujemo na podsvjesnom apstraktnom. Da slike možemo vidjeti samo prema onome što čujemo dokazuje tzv. „senzorna supstitucija“ koju je istraživao *Peter Meijer*. On je ustvrdio da „opažanje nije fiksni redoslijed kanala, već promjenjiva mreža“. Njegov izum „vOICE“ pretvara video u sintetički audio i tako slijepim osobama omogućava da „vide“ jer im zvuk opisuje okolinu. Za tu percepciju potrebno je slijepe osobe naučiti tim procesima shvaćanja, odnosno preobražaja, zvuka u vizualnu sliku. [27]

Ako sličan pristup translatiramo na osobe sa zdravim vidom, mogli bi reći da ljudi određenu glazbu ili zvuk mogu povezati sa slikom na temelju proživljenog iskustva, odnosno okoline i događaja u kojima su živjeli. Dakle, kao što za shvaćanje okoline preko zvučnog uređaja slijepe osobe najprije treba naučiti kako percipirati te zvukove pomoću danih inputa, tako i osobe sa zdravim vidom doživljavaju glazbu prema inputima koje upijaju kroz čitav život. Nešto više o tome objašnjeno je u narednom poglavlju „društveno-socijalni utjecaj“.

3.6. Sound-art

Sve veći utjecaj zvuka u umjetnosti, ali i multimedijskoj svakodnevnicu kojom smo okruženi, daje mu novi značaj kojim se definira kao izražajno sredstvo. Činjenica je da čovjek nikad u svojoj povijesti nije bio izložen ovakvom spektru zvučnih podražaja kakvim je danas. Od sve većih zvučno-zagađenih urbanih sredina, svakodnevne reklame s radija, televizije, interneta, glazba koju si „instaliramo“ direktno u uši pa do kojekakvih drugih oblika glazbe i zvukova. Koliko je to izražajno govore i brojne odrednice tzv. „sound arta“ iliti zvučne umjetnosti kao što su *sonična umjetnost, audioart, zvučna instalacija, audioskulptura, soundscape, zvučna poezija, zvučni performans itd.* Za ovu vrstu umjetnosti možemo reći da je relativno „mlada“ jer nije bila moguća sve do pojave prvih fonograma, radija i telefona kad se pojavila mogućnost da se trajno zabilježi neki zvuk i da se on kao takav emitira u do tad neslućene ovozemaljske širine (pa i šire od toga). Među prvim umjetnicima koji su bili okrenuti prema zvuku, *Turković (2018)* spominje talijanske futuriste koji su u doba industrijske revolucija u buci strojeva i teške mašinerije vidjeli svojevrсни estetski izraz modernog doba. Tu su i ruski avangardisti, dadaisti u doba Prvog svjetskog rata i ready made umjetnici predvođeni Marcelom Duchampom. [28]

U kontekstu ovog diplomskog rada *Soundart* je valjalo spomenuti iz razloga što on izdvaja zvuk iz segmenta pozadinskog obogaćivanja multimedijskog umjetničkog sadržaja, ali i glazbe kao jedne amorfne instrumentalne cjeline, i postavlja ga na zasebni pravac novog sagledavanja svijeta oko nas. Kao izražajni umjetnički oblik, ostvaruje mogućnost da svoja osjetila lišimo vizualnog doživljaja, a da istovremeno vidimo ili u kakvom placebo-efektiranom prostoru, umislimo da vidimo slike, oblike, boje ili što god drugo. Upravo ta ideja, da nešto vidimo kad čujemo, jedna je od glavnih premisli ovog rada. Je li to viđenje objektivno i ima korelaciju s drugim sudionicima zvučnog prostora ili se ono zasniva na subjektivnom dojmu svakog pojedinca, pitanje je za cijeli jedan novi znanstveni rad. Mnogi su faktori koju tu utječu; geografska, demografska, kulturološka, sociološka i psihološka raznovrsnost svakog čovjeka. To onda za sobom poteže novo pitanje: grupiramo li osobe unutar pojedinog faktora, hoće li njihov doživljaj biti u korelaciji sa grupom ili on i dalje ostaje individualan? Pojednostavljeno, ako slušatelj iz Hrvatske u slavonskim pjesmama po automatizmu vide slavonska žitna polja, hoće li to isto doživjeti i stanovnici New York-a koji se nikad nisu susreli ni s kulturom ni geografskim i kulturnim značajkama glazbe i života Slavonije? Ako neće, onda dovodimo u pitanje univerzalnost glazbenog jezika.

4. Psihoakustika

Ovu vrstu istraživanja možemo djelomično uvrstiti pod znanstvenu disciplinu psihoakustike. Ona se bavi proučavanjem doživljaja i percepcije zvuka te nastoji objasniti reakcije slušatelja na određeni zvukovni podražaj i njihov subjektivni doživljaj. Na primjeru ovog diplomskog rada, utvrđuje se vizualna predodžba slušatelja prema glazbi koja je navedena u anketnom upitniku. Prema Heđeveru (2012), psihoakustika u svom širokom spektru područja djelovanja istražuje značajke slušanja i slušnog polja. Konkretno, prag sluha, zavisnost osjeta i glasnoće i frekvencijske visine zvuka, binauralno slušanje i lokalaciju zvuka u prostoru. Spomenuti autor dijeli psihoakustiku na dva dijela. Prva je opća psihoakustika ili fiziološka akustika koja proučava opća svojstva sluha poput pragova sluha, glasnoću, osjećaj visine tona itd. Drugi dio bavi se ispitivanjem sluha i slušanja koja se odnose na područje govorne komunikacije. Ovo se najčešće koristi kod telekomunikacijskih tehnologija i medija te kod tehnologije koje pomažu osoba s oštećenim sluhom. Heđeverovi radovi i teorije zanimljivi su za ovaj diplomski rad jer u njemu opisuje pojam „percepcije boje zvuka“. Smatra da boju tona

određuju viši harmonici dok visinu tona određuje osnovni harmonik. Posebno su zanimljive sljedeće tvrdnje:

„ Kod muzičkih zvukova isticanje neparnih viših harmonika stvara subjektivni osjećaj tankog, zatvorenog tona. Ako su naglašeni parni harmonici, zvuk je svijetao i otvoren.“
(Heđever, „Osnovne fiziološke i govorne akustike“, 2012, str. 74)

Iako se ne bavi umjetničkim i vizualnom apstrakcijom zvučnog zapisa, zanimljivo je da znanstvenik s područja akustike zvukove opisuje riječima kao što su „tanko“ i „svijetlo“. Autor nigdje ne opisuje i ne objašnjava privid akustičnog podražaja u riječima svoje teorije pa se čini da je on nastao proizvoljno, odnosno da takva percepcija zvuka stvara nekakav subjektivni vizualni opis percipiranog auditivnog sadržaja. Ako je to istina, ostaje vidjeti javlja li se takav osjećaj za opisivanje zvuka podjednako kod većine ljudi koji bi tako činili objektivni, generalni uzorak ili je sve aktivno samo na užoj, subjektivnoj razini pojedinaca ili manjeg broja ljudi.

5. Društveno-sociološki utjecaj

Subjektivni doživljaj glazbe razvija se kod svakog pojedinca temeljem društva i okruženja u kojem se kreće, živi i boravi. Iz tog razloga, ovaj diplomski rad zaokružuje ispitivanje na jednu geografsku cjelinu koja obuhvaća prostor Republike Hrvatske. Time su se odvojila kulturološke i sociološke značajke slušatelja na razinu tog dijela svijeta. U tom pogledu, odabrana je i glazba s tog područja kako bi rezultati bili što relevantniji, barem u pogledu onoga što se istražuje. Pitanje je bi li isti pristup ,odnosno bi li isti rezultati bili, kada bi hrvatsku glazbu, pod istim kriterijima ispitivanja, puštali osobama iz Kine ili Južne Amerike koji imaju potpuno drukčije društveno i kulturno uređenje. Ne samo to, već i povijesno nasljeđe kao i shvaćanje geografskog okruženja u kojem žive. Projiciramo li to na apstraktnom hipotetskom primjeru, ako Hrvat koji sluša poznatu tamburašku skladbu može brzo pretpostaviti da ona dolazi iz sjeverne ili istočne hrvatske, onda će vrlo lako povezati i ostale parametre te glazbe i smjestiti ju u određeni vizualno-scenski kontekst. Primjerice, njemu će odabir scene sa slavonskim žitnim poljima biti logični izbor, ili bi barem trebao biti. S druge strane, Kinez koji nema nikakvu spoznaju i saznanje o društvu, životu i kulturi naroda iz koje potječe glazba možda će odabrati drukčiju scenu. No, budući da je to bazirano

na hipotetskim primislima, možemo onda isto tako pretpostaviti da će ritam i melodija same odslušane glazbe ipak moći razvrstati glazbu u neke uže okvire, kod stranog ispitivača. Ta pretpostavka proizlazi iz obrnute situacije, gdje netko iz Hrvatske po prvi puta čuje određeni tradicionalni kineski instrument koji dominira glazbom neke kineske pokrajine. Ako ovdje slušatelj uspije povezati tradiciju svog kraja s tradicionalnim instrumentima, možda će u primjeru kineske glazbe učiniti to isto, pa glazbu slične ekspresije, ritma i melodije ukalupljenu u drukčiji instrumentalni sastav, povezati sa sličnim scenama u kineskoj verziji. Po tome možemo reći da na percepciju ritma i melodije određene glazbe utječe i društveno-kulturološki opseg u kojem se kreće određeni pojedinac. S druge pak strane, zanimljivo bi bili vidjeti na koji način bi netko tko nikad u životu nije čuo ni jednu vrstu glazbe, percipirao određenu izvođenu glazbu. Iako je takva hipotetska misao gotovo pa neizvediva, čini se da bi baš takav pristup bio jedini realni i pravi pokazatelj stvarnog utjecaja ritma i glazbe na vizualnu percepciju pojedinca. No, kada bi i stremili ka takvome istraživanju, najprije bi svakako trebali proći kroz istraživanje temeljnih ispitivanja na određenom geografskom području sa specifičnom kulturološko-sociološkim statusom. Upravo to nastoji odraditi ovaj diplomski rad, što je detaljnije opisano u narednom poglavlju.

6. Istraživanje

6.1. Problem istraživanja

6.1.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog diplomskog rada bio je istražiti utjecaj ritma i melodije hrvatske glazbe na vizualni korteks prosječnog slušatelja. Istraživanje se temelji na promišljanju o postojanju veze između vizualnih i auditivnih osjeta i doživljaja. Povezuju li ljudi ono što čuju sa onime što su vidjeli ili misle da vide, ili tih poveznica uopće nema. Ako ih ima, jesu li one subjektivnog karaktera ili vrijede za većinsku opću populaciju ispitanika.

6.1.2. Problem istraživanja

Ovim diplomskim radom pokušat će se dobiti odgovor na ovo problemsko pitanje:

1. Može li prosječni slušatelj povezati ritam i melodiju hrvatskih pjesama s određenim vizualnim karakteristikama kao što su oblik, struktura, omjer, boja i sl.?

6.1.3. Pretpostavke

U skladu s postavljenim ciljem i problemima istraživanja ovog diplomskog rada, postavljena je sljedeća pretpostavka istraživanja:

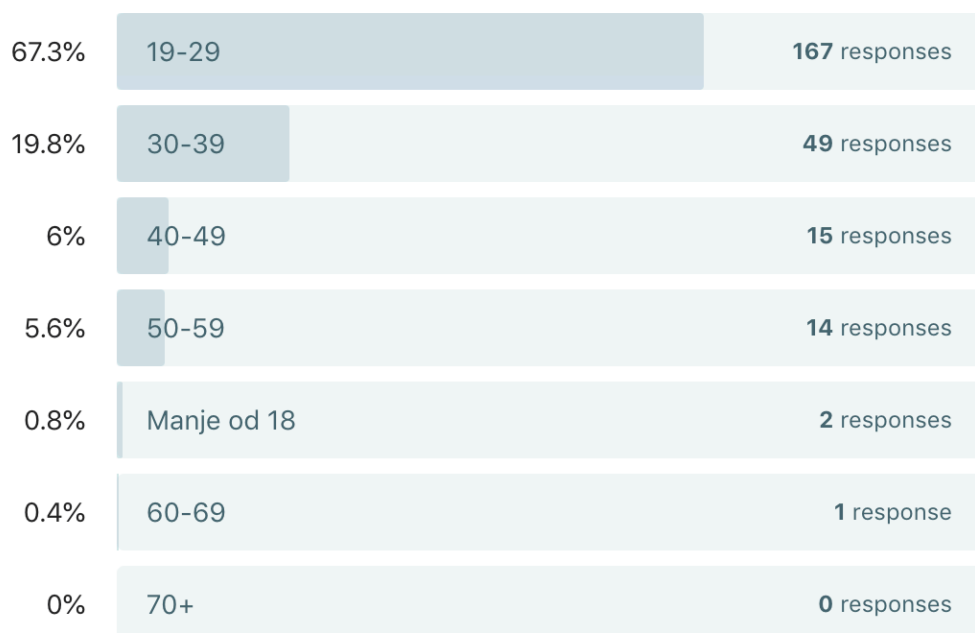
H1: Prosječni slušatelj povezuje ritam i melodiju hrvatskih pjesama s određenim vizualnim karakteristikama kao što su oblik, struktura, omjer, boja i sl.

6.2. Metode istraživanja

6.2.1. Uzorak

▼ 2 Koliko godina imate?

248 out of 248 people answered this question

U ovom istraživanju sudjelovalo je 248 ispitanika koji su činili prigodni uzorak. Od toga, broj muških ispitanika iznosi 123, a ženskih ispitanika 125. Od 123 muških ispitanika, 81 ispitanik pripada starosnoj kategoriji od 19-29 godina, 26 ispitanika pripada starosnoj kategoriji od 30-39, 8 ispitanika pripada starosnoj kategoriji od 40-49, 6 pripada starosnoj kategoriji od 50-59, 1 pripada starosnoj kategoriji od 60-69, 1 pripada starosnoj kategoriji od mlađoj od 18 godina. Od 125 ženskih ispitanica 86 pripada starosnoj kategoriji od 19-29, 23 ispitanica pripada starosnoj kategoriji od 30-39, 7 ispitanica pripada starosnoj kategoriji od 40-49, 8 ispitanica pripada starosnoj kategoriji od 50-59 i 1 ispitanica pripada starosnoj kategoriji manjoj od 18 godina.

6.2.2. Način provedbe istraživanja

Za potrebe istraživanja korištena je online platforma *Typeform.com*. Na anketni upitnik kreiran na toj platformi, dolazilo se preko linka koji je bio podijeljen preko društvenih mreža. U roku od dva tjedna prikupljeno je 248 ispunjenih anketa. Za obradu podataka korištene su metode deskriptivne statistike.

6.2.3. Obrada podataka

Nakon prikupljenih podataka oni su obrađeni statističkim programom *IBM® SPSS® Statistics* 25.

6.3. Rezultati istraživanja i rasprava

Anketa je sadržavala 8 pjesama, a svaka pjesma imala je 5 istovjetnih pitanja i ponuđenih odgovora, osim prvog pitanja u nizu, gdje su za svaku pjesmu bili ponuđeni drukčiji odgovori. U nastavku diplomskog rada prikazani su rezultati za svaku pojedinačnu pjesmu.

Prvi tip pitanja nastoji determinirati kulturološko socijalni aspekt publike koji je određen geografskim područjem na kojem žive odabrani ispitanici. To znači da su ispitanici s područja Republike Hrvatske tijekom svog života upoznati barem površno sa osnovnim značajkama podrijetla ili stila glazbe i sposobni su postaviti glazbu u određeni prostorni, vremenski, psihološki, kulturni i emocionalni okvir. Precizno definiranim odgovorima potiče se ispitanika da odabere očekivani odgovor kako bi se dokazalo da ne postoji nasumično biranje odgovora, kada govorimo o većinskom broju ispitanika. To se postiglo dodavanjem alternativnih nesuvislih odgovora za koja je postojala mala vjerojatnost da će ih netko od ispitanika odabrati kao odgovor na postavljeno pitanje.

Drugi tip pitanja zahtijeva povezivanje pjesme s određenom bojom. Ovdje se želi ispitati hoće li odabir boja biti nasumičan i odgovori podijeljeni bez ikakve logike ili će svaka pjesma imati određeni dominantni spektar boja. Ako će rezultati pokazati da postoji određeni dominantni kolorni spektar za svaku pjesmu, onda znači da postoji opći doživljaj boje kod slušanja glazbe.

Treći tip pitanja nastoji utvrditi postoji li u ljudima percepcija dubinskih dimenzija slušane melodije i ritma. Primjerice, hoće li niski tonovi kod ispitanika izazvati osjećaj dubine ili hoće li viši tonovi izazvati osjećaj plitkosti, plošnosti.

Četvrti tip pitanja ispituje ritmičko kretanje pjesme kroz vizualnu percepciju, ovisno o brzini, jačini, žestini ritma i žanra glazbe iz kojeg proizlazi. Ovdje se želi vidjeti ima li poveznice između vizualnih/dizajnerskih značajki pojedinih oblika sa doživljajem pjesme. Primjerice, hoće li nježni oblik kruga biti odabir kod mirnijih, nježnijih pjesama.

Peto pitanje ispituje postojanje osjećaja za strukturu koji eventualno može nastati kod slušanja glazbe. Hoće li većina ljudi odabrati podjednake odgovore ili će oni biti poprilično varirajući i jednako raspodijeljeni. Temelj za ovo pitanje leži u čestim situacijama gdje netko npr. nečiji glas opisuje kao „hrapav“ ili „suh“.

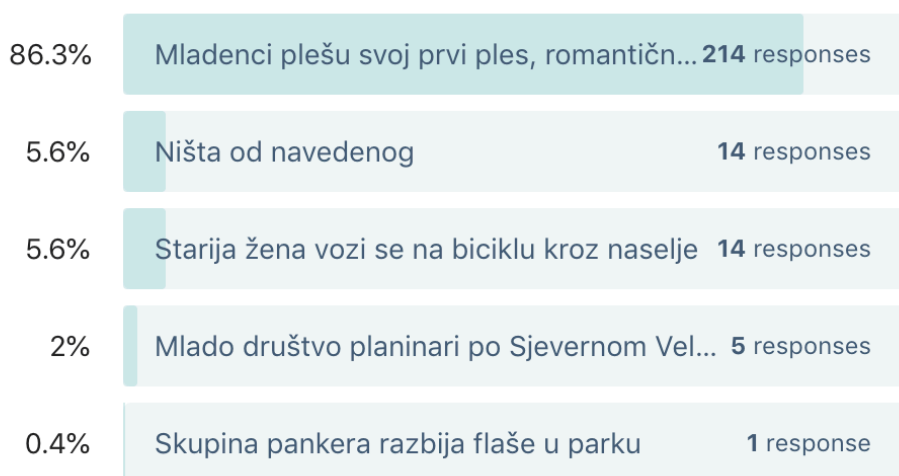
6.3.1. Skupni rezultati istraživanja

1. Pjesma – „Ako voliš me“ – Oliver Dragojević

Rezultati 1. pitanja:

Označite scenu koju bi mogli povezati s ovom pjesmom:

248 out of 248 people answered this question

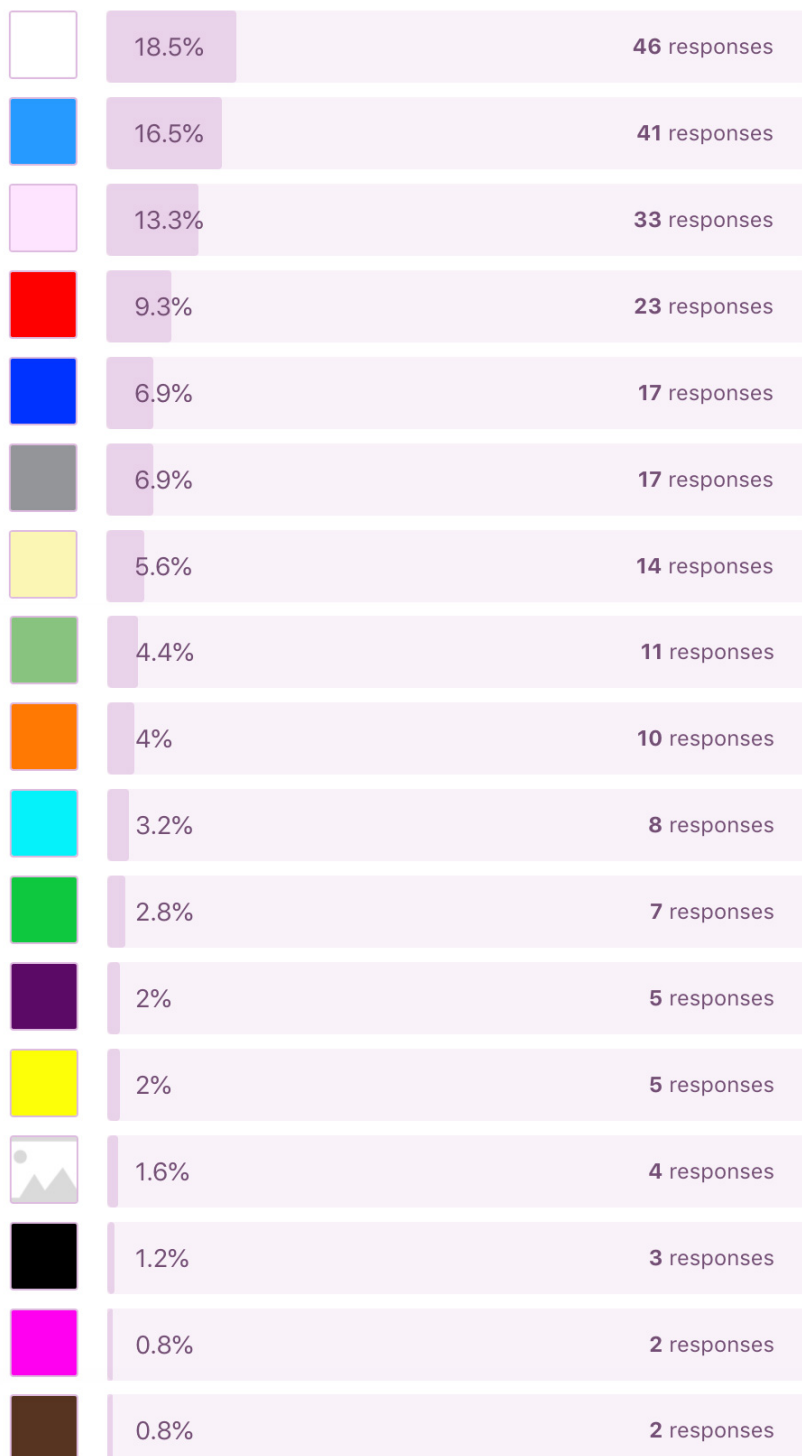

Od ponuđenih 5 scena, 86.3% ispitanika (N=214) pjesmu je povezalo sa scenom „Mladenci plešu svoj prvi ples, romantična atmosfera“. Sa scenom „Starija žena vozi se biciklom kroz naselje“ pjesmu je povezalo 5.6% ispitanika (N=14). „Mlado društvo planinari po Sjevernom Velebitu“ bio je odabir 2% ispitanika (N=5). Scenu „Skupina pankera razbija flaše po parku“ odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). 5.6% ispitanika nije povezalo pjesmu ni s jednom od navedenih scena (N=14) (Odgovor: „Ništa od navedenog“).

Rezultati 2. pitanja:

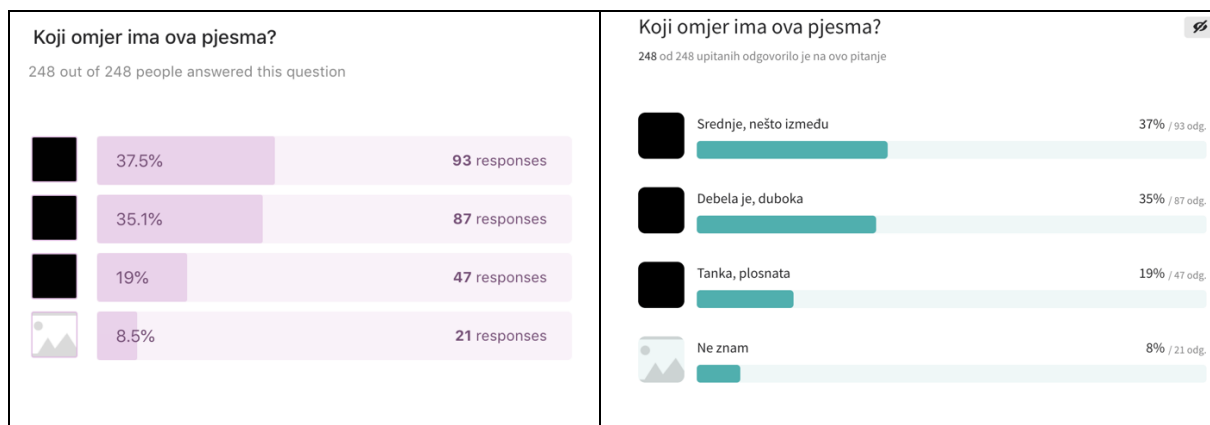
Kojom bojom bi povezali ovu pjesmu?

248 out of 248 people answered this question

Kod pitanja u kojem je trebalo povezati pjesmu s određenom bojom, 18.5% ispitanika (N=46) povezalo je pjesmu s bijelom bojom. S mornarsko-plavom bojom, pjesmu je povezalo 16.5% ispitanika (N=41). Nježno-ružičastu odabralo je 13.3% ispitanika (N=33). Crvenu boju odabralo je 9.3% ispitanika (N=23). Plavu boju odabralo je 6.9% ispitanika (N=17). Sivu boju odabralo je 6.9% ispitanika (N=17). Krem boju odabralo je 5.6% ispitanika (N=14). Maslinastu boju odabralo je 4.4% ispitanika (N=11). Narančastu boju odabralo je 4% ispitanika (N=10). Tirkiznu boju odabralo je 3.2% ispitanika (N=8). Zelenu boju odabralo je 2.8% ispitanika (N=7). Ljubičastu boju odabralo je 2% ispitanika (N=5). Žutu boju odabralo je 2% ispitanika (N=5). Crnu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Ružičastu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Smeđu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Pjesmu s nijednom bojom nije moglo povezati 1.6% ispitanika (N=4).

Rezultati 3. pitanja:

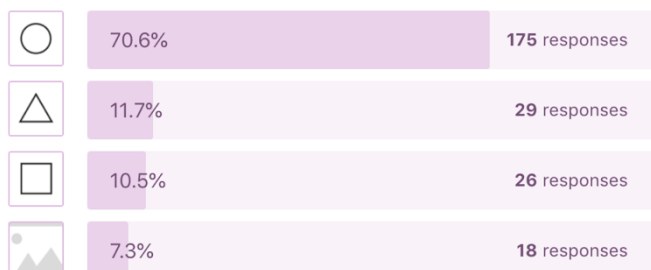

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 37.5% ispitanika (N=93) odabralo je odgovor „Srednje, nešto između“. 35.1% ispitanika (N=87) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“. 19% ispitanika (N=47) odabralo je odgovor „Tanka, plosnata“. 8.5% ispitanika (N=21) nije moglo odabrati vizualni omjer pjesme.

Rezultati 4. pitanja:

Kojim oblikom bi opisali ritam ove pjesme?

248 out of 248 people answered this question

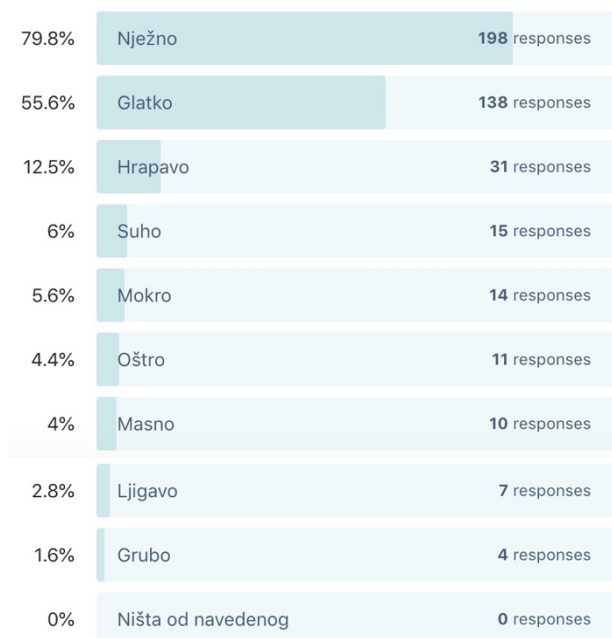

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima, 70.6% ispitanika (N=175) odabralo je krug. Trokut je izabralo 11.7% ispitanika (N=29). Kvadrat je bio odabir kod 10.5% ispitanika (N=26). 7.3% ispitanika (N=18) nije povezo pjesmu ni s jednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Odaberite strukture koje po Vašem mišljenju opisuju melodiju (glas i muziku) ove pjesme.

248 out of 248 people answered this question (with multiple choice)

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Nježno“ je odabralo 79.8% ispitanika (N=198). „Glatko“ je odabralo 55.6% ispitanika (N=138). „Hrapavo“ je odabralo 12.5% ispitanika (N=31). „Suho“ je odabralo 6% ispitanika (N=15). „Mokro“ je odabralo 5.6% ispitanika (N=14). „Oštro“ je odabralo 4.4% ispitanika (N=11). „Masno“ je odabralo 4% ispitanika (N=10). „Ljigavo“ je odabralo 2.8% ispitanika (N=7). „Grubo“ je

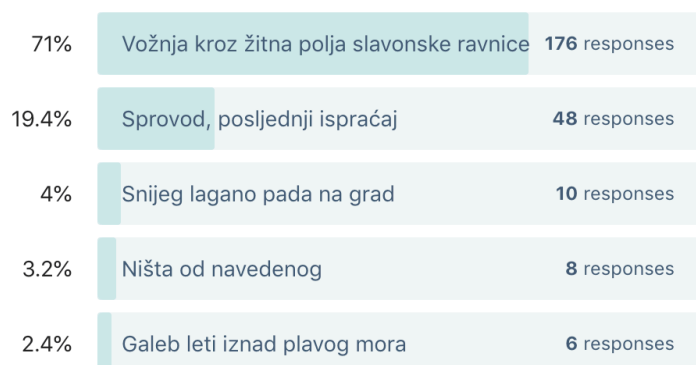
odabralo 1.6% ispitanika (N=4). „Ništa od navedenog“ nije odabrao nitko kao odgovor.

2. Pjesma – „Slavujev poj/Pjesma rastanka“

Rezultati 1. pitanja:

Označite scenu koju bi mogli povezati s ovom pjesmom:

248 out of 248 people answered this question

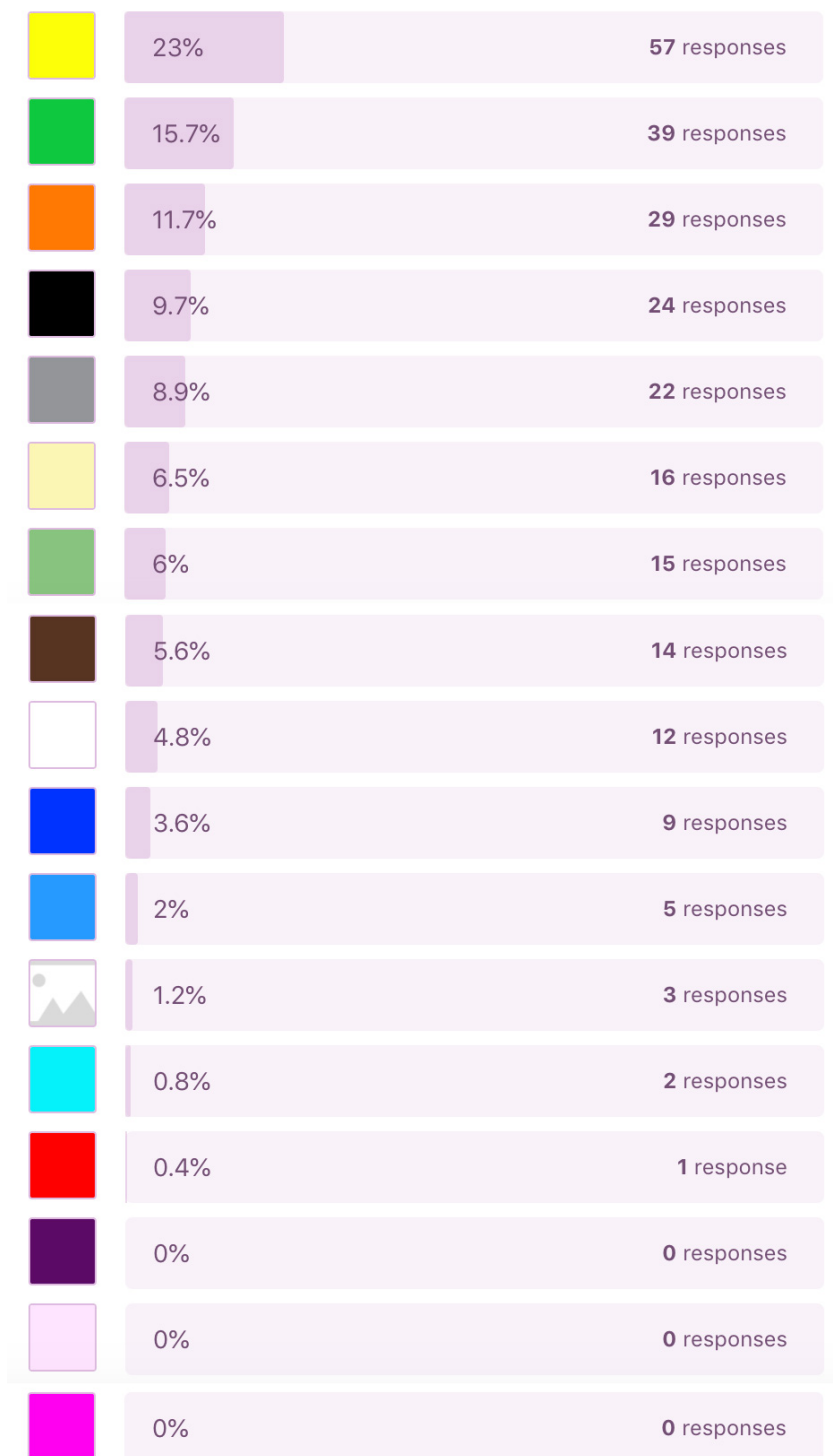

Od ponuđenih 5 scena, 71% ispitanika (N=176) pjesmu je povezalo sa scenom „Vožnja kroz žitna polja slavonske ravnice“. Sa scenom „Sprovod, posljednji ispraćaj“ pjesmu je povezalo 19.4% ispitanika (N=48). „Snijeg lagano pada na grad“ bio je odabir 4% ispitanika (N=10). Scenu „Galeb leti iznad plavog mora“ odabralo je 2.4% ispitanika (N=6). 4% ispitanika nije povezalo pjesmu ni s jednom od navedenih scena (N=10) (Odgovor: „Ništa od navedenog“).

Rezultati 2. pitanja:

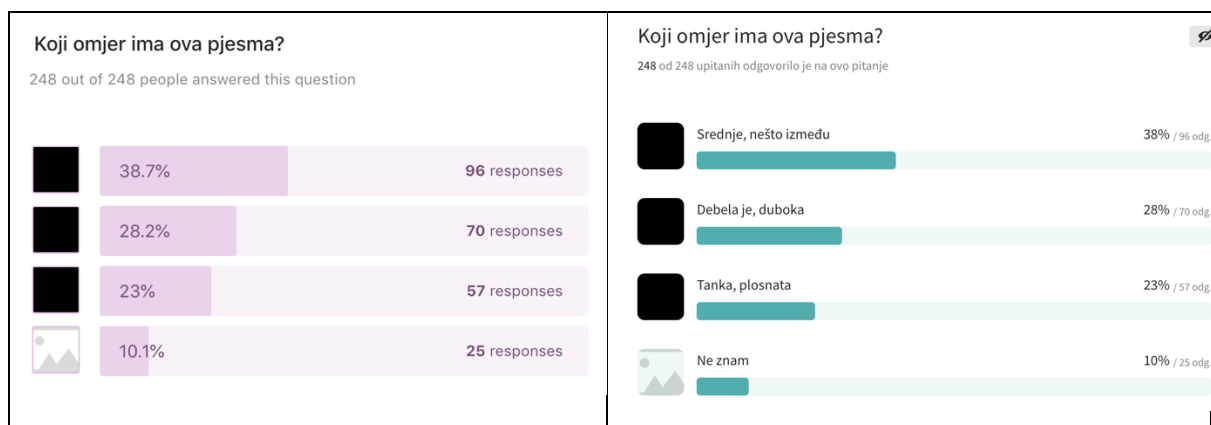
Kojom bojom bi povezali ovu pjesmu?

248 out of 248 people answered this question

Kod pitanja u kojem je trebalo povezati pjesmu s određenom bojom, 23% ispitanika (N=57) povezalo je pjesmu sa žutom bojom. Sa zelenom bojom, pjesmu je povezalo 15.7% ispitanika (N=39). Narančastu boju odabralo je 11.7% ispitanika (N=29). Crnu boju je odabralo 9.7% ispitanika (N=24). Sivuu boju odabralo je 8.9% ispitanika (N=22). Krem boju odabralo je 6.5% ispitanika (N=16). Maslinastu boju odabralo je 6% ispitanika (N=15). Smeđu boju odabralo je 5.6 % ispitanika (N=14). Bijelu boju odabralo je 4.8% ispitanika (N=12). Plavu boju odabralo je 3.6% ispitanika (N=9). Mornarsko-plavu boju odabralo je 2% ispitanika (N=5). Tirkiznu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Crvenu boju odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). Ljubičastu, ružičastu, i nježno-ružičastu nije odabrao nitko od ispitanika. 1.2% ispitanika (N=3) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom.

Rezultati 3. pitanja:

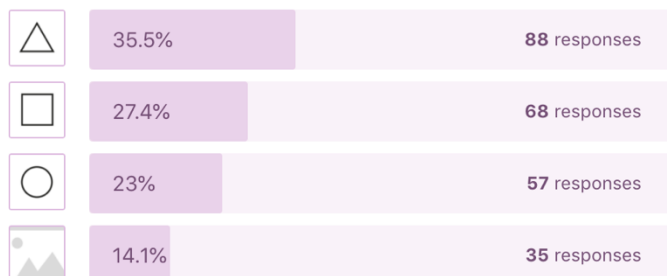

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 38.7% ispitanika (N=96) odabralo je odgovor „Srednje, nešto između“. 28.2% ispitanika (N=70) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“. 23% ispitanika (N=57) odabralo je odgovor „Tanka, plosnata“. 10.1% ispitanika (N=25) nije moglo odabrati vizualni omjer pjesme.

Rezultati 4. pitanja:

Kojim oblikom bi opisali ritam ove pjesme?

248 out of 248 people answered this question

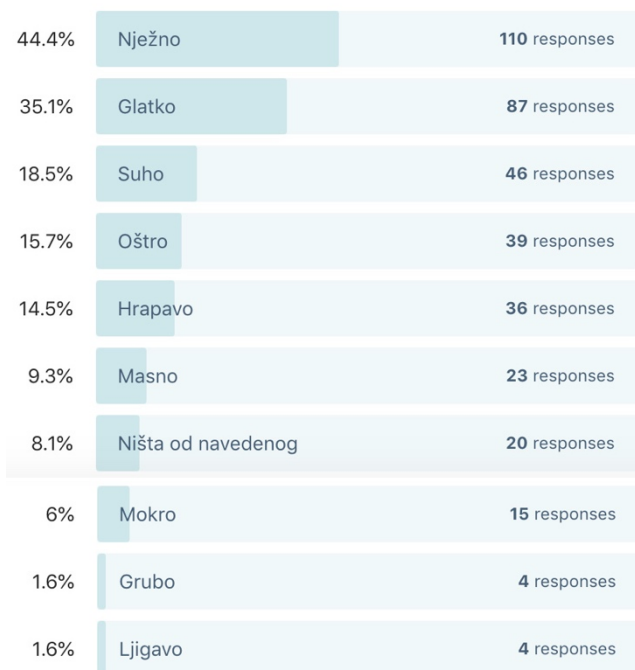

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima, 35.5% ispitanika (N=88) odabralo je trokut. Kvadrat je izabralo 27.4% ispitanika (N=68). Krug je bio odabir kod 23% ispitanika (N=57). 14.1% ispitanika (N=35) nije povezalno pjesmu ni s jednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Odaberite strukture koje po Vašem mišljenju opisuju melodiju ove pjesme.

248 out of 248 people answered this question (with multiple choice)

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Nježno“ je odabralo 44.4.% ispitanika (N=110). „Glatko“ je odabralo 35.1% ispitanika (N=87). „Suho“ je odabralo 18.5% ispitanika (N=46). „Oštro“ je odabralo 15.7% ispitanika (N=39). „Hrapavo“ je odabralo 14.5% ispitanika (N=36). „Masno“ je odabralo 9.3% ispitanika (N=23). „Mokro“ je odabralo 6% ispitanika (N=15). „Grubo“ je odabralo 1.6% ispitanika (N=4).

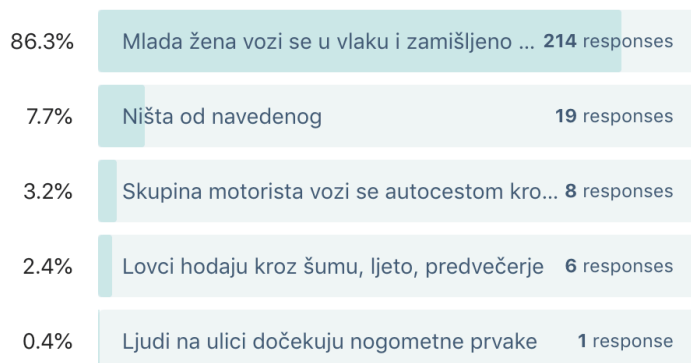
„Ljigavo“ je odabralo 1.6% ispitanika (N=4). „Ništa od navedenog“ odabralo je 8.1% ispitanika (N=20).

3. Pjesma – „Dogodila se ljubav“ – Lea Dekleva ft. TBF

Rezultati 1. pitanja:

Označite scenu koju bi mogli povezati s ovom pjesmom:

248 out of 248 people answered this question

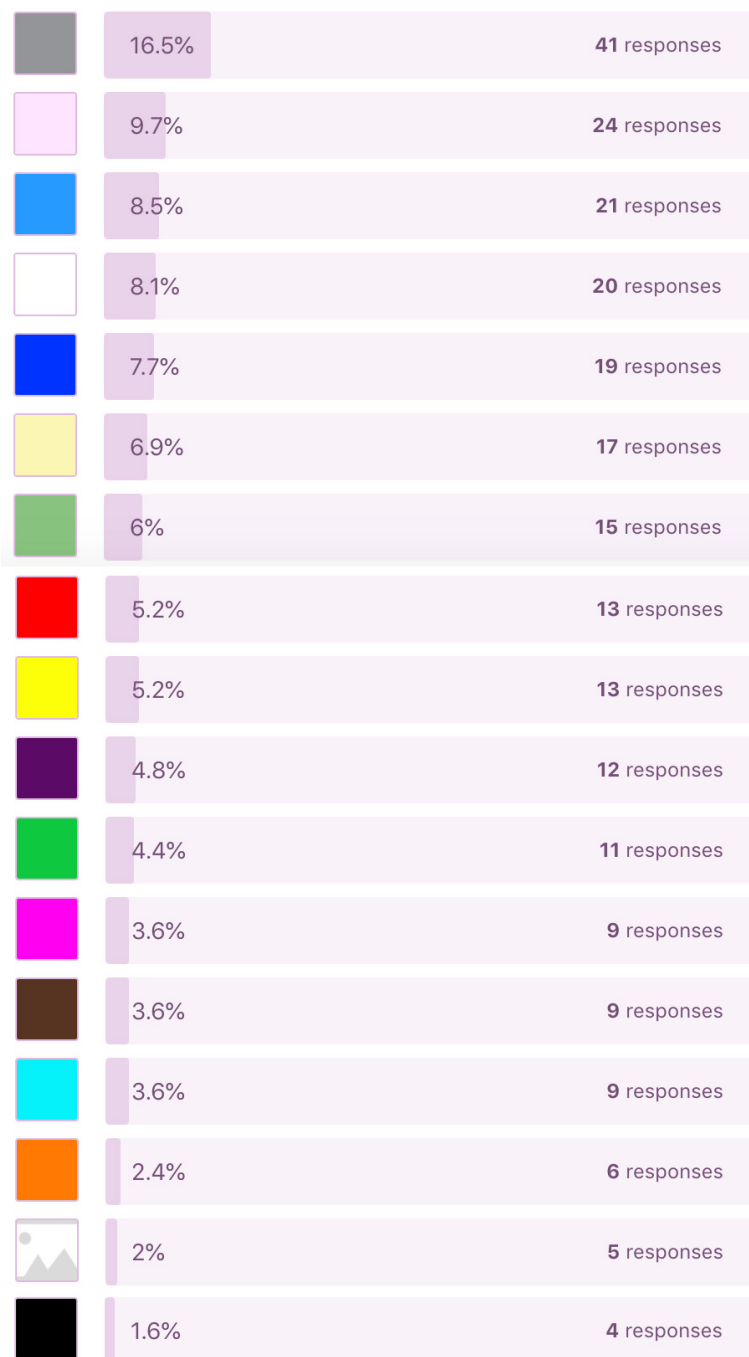

Od ponuđenih 5 scena, 86.3% ispitanika (N=214) pjesmu je povezalo sa scenom „Mlada žena vozi se u vlaku i zamišljeno gleda kroz prozor“. Sa scenom „Skupina motorista vozi se autocestom kroz pusti krajolik“ pjesmu je povezalo 3.2% ispitanika (N=8). „Lovci hodaju kroz šumu, ljeto, predvečerje“ bio je odabir 2.4% ispitanika (N=6). Scenu „Ljudi na ulici dočekuju nogometne prvake“ odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). 7.7% ispitanika nije povezalo pjesmu ni s jednom od navedenih scena (N=19) (Odgovor: „Ništa od navedenog“).

Rezultati 2. pitanja:

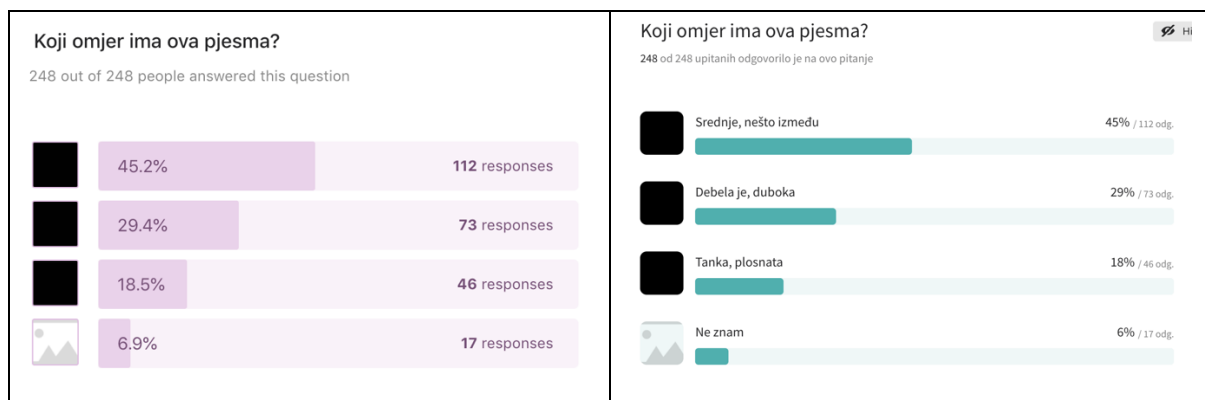
Kojom bojom bi povezali ovu pjesmu?

248 out of 248 people answered this question

Kod pitanja u kojem je trebalo povezati pjesmu s određenom bojom, 16.5% ispitanika (N=41) povezalo je pjesmu sa sivom bojom. Sa nježno-ružičastom bojom, pjesmu je povezalo 9.7% ispitanika (N=24). Mornarsko-plavu boju odabralo je 8.5% ispitanika (N=21). Bijelu boju je odabralo 8.1% ispitanika (N=20). Plavu boju odabralo je 7.7% ispitanika (N=19). Krem boju odabralo je 6.9% ispitanika (N=17). Maslinastu boju odabralo je 6% ispitanika (N=15). Crvenu boju odabralo je 5.2 % ispitanika (N=13). Žutu boju odabralo je 5.2% ispitanika (N=13). Ljubičastu boju odabralo je 4.8% ispitanika (N=12). Zelenu boju odabralo je 4.4% ispitanika (N=11). Ružičastu boju odabralo je 3.6% ispitanika (N=9). Smeđu boju odabralo je 3.6% ispitanika (N=9). Tirkiznu boju odabralo je 3.6% ispitanika (N=9). Narančastu boju odabralo je 2.4% ispitanika (N=6). Crnu boju odabralo je 1.6% ispitanika (N=4). 2% ispitanika (N=5) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom.

Rezultati 3. pitanja:

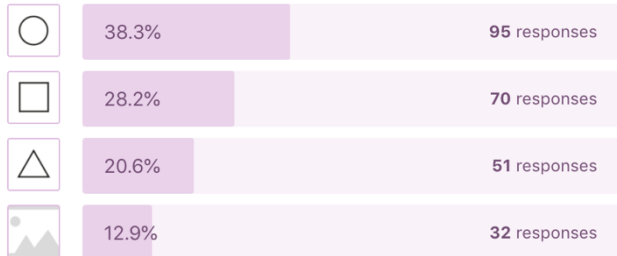

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 45.2% ispitanika (N=112) odabralo je odgovor „Srednje, nešto između“. 29.4% ispitanika (N=73) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“. 18.5% ispitanika (N=46) odabralo je odgovor „Tanka, plosnata“. 6.9% ispitanika (N=17) nije moglo odabrati vizualni omjer pjesme.

Rezultati 4. pitanja:

Kojim oblikom bi opisali ritam ove pjesme?

248 out of 248 people answered this question

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima, 38.3% ispitanika (N=95) odabralo je krug. Kvadrat je izabralo 28.2% ispitanika (N=70). Trokut je bio odabir kod 20.6% ispitanika (N=51). 12.9% ispitanika (N=32) nije povezo pjesmu ni s jednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Odaberite strukture koje po Vašem mišljenju opisuju melodiju (glas i muziku) ove pjesme.

248 out of 248 people answered this question (with multiple choice)

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora.

„Nježno“ je odabralo 59.7% ispitanika (N=148).

„Glatko“ je odabralo 49.2% ispitanika (N=122).

„Mokro“ je odabralo 12.1% ispitanika (N=30).

„Hrapavo“ je odabralo 10.9% ispitanika (N=27).

„Suho“ je odabralo 10.9% ispitanika (N=27).

„Masno“ je odabralo 9.7% ispitanika (N=24).

„Oštro“ je odabralo 9.3% ispitanika (N=23).

„Grubo“ je odabralo 6% ispitanika (N=15).

„Ljigavo“ je odabralo 4% ispitanika (N=10).

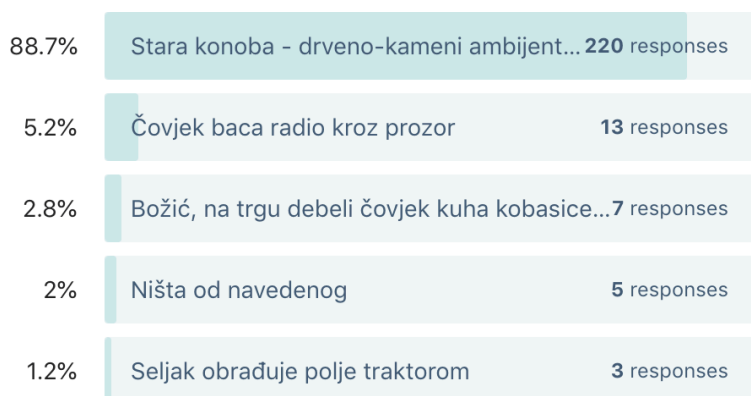
„Ništa od navedenog“ odabralo je 4% ispitanika (N=10).

4. Pjesma – „Dalmatinac sam“ – Mladen Grdović

Rezultati 1. pitanja:

Označi scenu koju bi mogli povezati s ovom pjesmom:

248 out of 248 people answered this question

Od ponuđenih 5 scena, 88.7% ispitanika (N=220) pjesmu je povezalo sa scenom „Stara konoba, drveno-kameni ambijent, terasa, u pozadini more, bevanda, rezani pršut, ljudi zagrljeni pjevaju“. Sa scenom „Čovjek baca radio kroz prozor“ pjesmu je povezalo 5.2% ispitanika (N=13). „Božić, na trgu debeli čovjek kuha kobasice, dim, mnogo ljudi, prohladno“ bio je odabir 2.8% ispitanika (N=7). Scenu „Seljak obrađuje polje traktorom“ odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). 2% ispitanika (N=5) nije povezalo pjesmu ni s jednom od navedenih scena (Odgovor: „Ništa od navedenog“).

Rezultati 2. pitanja:

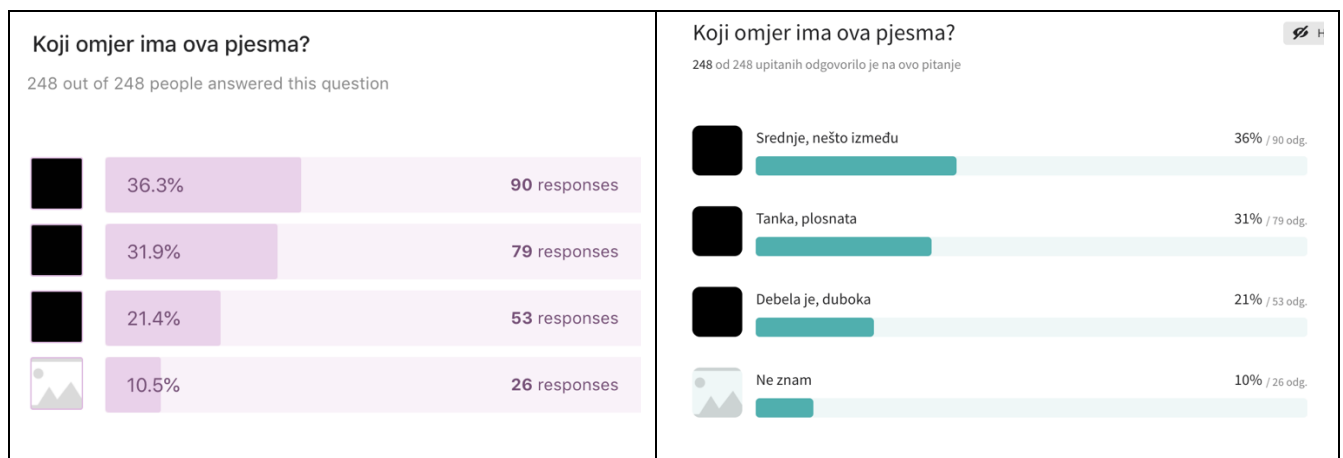
Kojom bojom bi povezali ovu pjesmu?

248 out of 248 people answered this question

Kod pitanja u kojem je trebalo povezati pjesmu s određenom bojom, 35.5% ispitanika (N=88) povežalo je pjesmu s mornarsko-plavom. Sa plavom bojom, pjesmu je povežalo 23.4% ispitanika (N=58). Bijelu boju odabralo je 10.1% ispitanika (N=25). Maslinastu boju je odabralo 6.5% ispitanika (N=16). Tirkiznu boju odabralo je 5.6% ispitanika (N=14). Krem boju odabralo je 2.8% ispitanika (N=7). Sivu boju odabralo je 2.4% ispitanika (N=6). Crvenu boju odabralo je 2% ispitanika (N=5). Narančastu boju odabralo je 1.6% ispitanika (N=4). Smeđu boju odabralo je 1.6% ispitanika (N=4). Crnu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Ružičastu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Zelenu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Ljubičastu boju odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). Nježno-ružičastu boju odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). Žutu boju odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). 4.8% ispitanika (N=12) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom.

Rezultati 3. pitanja:

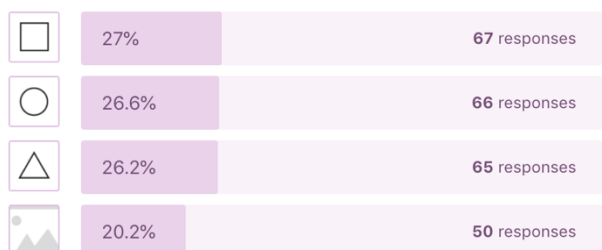

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 36.3% ispitanika (N=90) odabralo je odgovor „Srednje, nešto između“. 31.9% ispitanika (N=79) odabralo je odgovor „Tanka, plosnata“. 21.4% ispitanika (N=53) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“. 10.5% ispitanika (N=26) nije moglo odabrati vizualni omjer pjesme.

Rezultati 4. pitanja:

Kojim oblikom bi opisali ritam ove pjesme?

248 out of 248 people answered this question

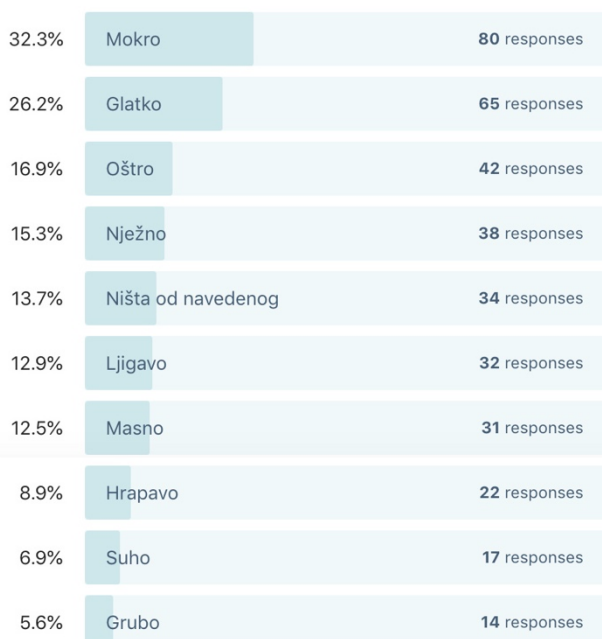

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima, 27% ispitanika (N=67) odabralo je kvadrat. Krug je izabralo 26.6% ispitanika (N=66). Trokut je bio odabir kod 26.2% ispitanika (N=65). 20.2% ispitanika (N=50) nije povezalno pjesmu ni s jednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

✓ 6e Odaberite strukture koje po Vašem mišljenju opisuju melodiju (glas i muziku) ove pjesme.

248 out of 248 people answered this question (with multiple choice)

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Mokro“ je odabralo 32.3% ispitanika (N=80). „Glatko“ je odabralo 26.2% ispitanika (N=65). „Oštro“ je odabralo 16.9% ispitanika (N=42). „Nježno“ je odabralo 15.4% ispitanika (N=38). „Ljigavo“ je odabralo 12.9% ispitanika (N=32). „Masno“ je odabralo

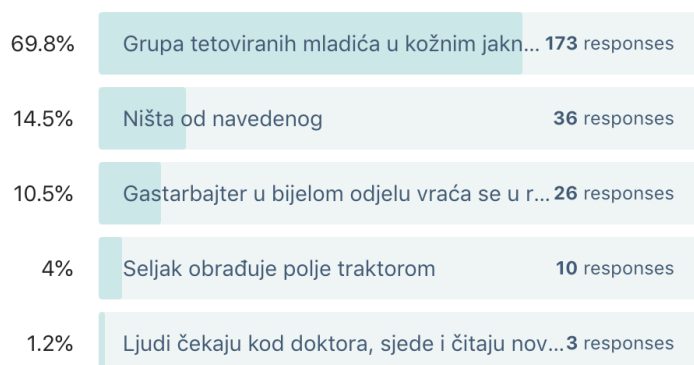
12.5% ispitanika (N=31). „Hrapavo“ je odabralo 8.9% ispitanika (N=22). „Suho“ je odabralo 6.9% ispitanika (N=17). „Grubo“ je odabralo 5.6% ispitanika (N=14). „Ništa od navedenog“ odabralo je 13.7% ispitanika (N=34).

5. Pjesma – „Farmersko srce“ – Debeli precjednik

Rezultati 1. pitanja:

Označite scenu koju bi mogli povezati s ovom pjesmom:

248 out of 248 people answered this question

Od ponuđenih 5 scena, 69.8% ispitanika (N=173) pjesmu je povezalo sa scenom „Grupa tetoviranih mladića u kožnim jaknama i irokezama, razbija flaše po parku“. Sa scenom „Gastarbajter u bijelom odijelu vraća se u rodni kraj“ pjesmu je povezalo 10.5% ispitanika (N=26). „Seljak obrađuje polje traktorom“ bio je odabir 4% ispitanika (N=10). Scenu „Ljudi čekaju kod doktora, sjede i čitaju novine“ odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). 14.5% ispitanika (N=36) nije povezalo pjesmu ni s jednom od navedenih scena (Odgovor: „Ništa od navedenog“).

Rezultati 2. pitanja:

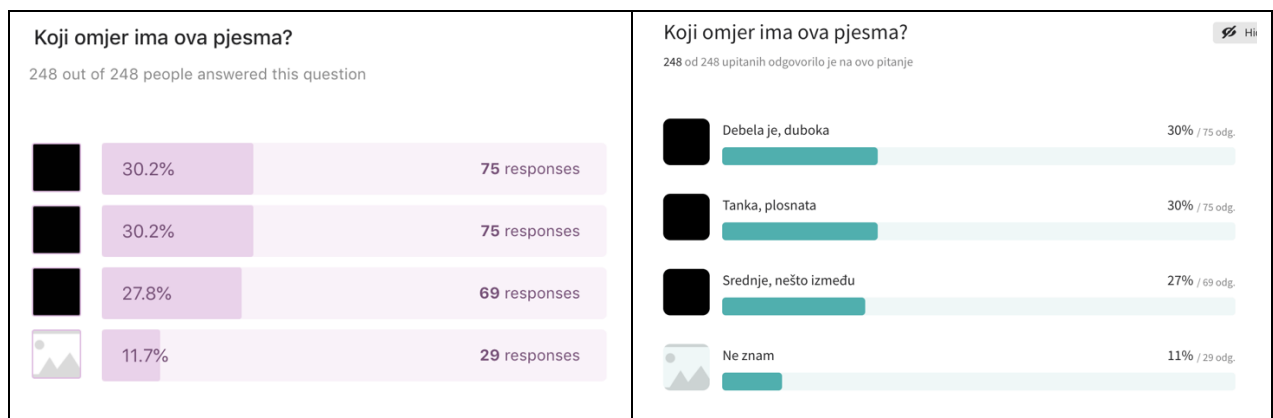
Kojom bojom bi povezali ovu pjesmu?

248 out of 248 people answered this question

Kod pitanja u kojem je trebalo povezati pjesmu s određenom bojom, 38.3% ispitanika (N=95) povezalo je pjesmu s crnom bojom. Sa crvenom bojom, pjesmu je povezalo 19.8% ispitanika (N=49). Sivu boju odabralo je 12.5% ispitanika (N=31). Ljubičastu boju je odabralo 4% ispitanika (N=10). Narančastu boju odabralo je 3.6% ispitanika (N=9). Smeđu boju odabralo je 3.6% ispitanika (N=9). Žutu boju odabralo je 3.2% ispitanika (N=8). Zelenu boju odabralo je 2.8% ispitanika (N=7). Bijelu boju odabralo je 1.6% ispitanika (N=4). Maslinastu boju odabralo je 1.6% ispitanika (N=4). Plavu boju odabralo je 1.6% ispitanika (N=4). Ružičastu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Tirkiznu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Mornarsko-plavu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Krem boju nije odabrao nitko od ispitanika (N=0). Žutu boju nije odabrao nitko od ispitanika (N=0). 4% ispitanika (N=10) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom.

Rezultati 3. pitanja:

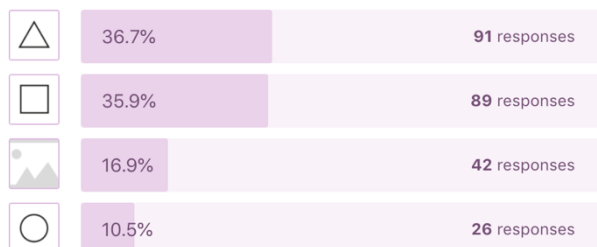

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 30.2% ispitanika (N=75) odabralo je odgovor „Debeli je, duboki“. 30.2% ispitanika (N=75) odabralo je odgovor „Tanki, plošni“. 27.8% ispitanika (N=69) odabralo je odgovor „Srednji, nešto između“. 11.7% ispitanika (N=29) nije moglo odabrati vizualni omjer pjesme.

Rezultati 4. pitanja:

Kojim oblikom bi opisali ritam ove pjesme?

248 out of 248 people answered this question

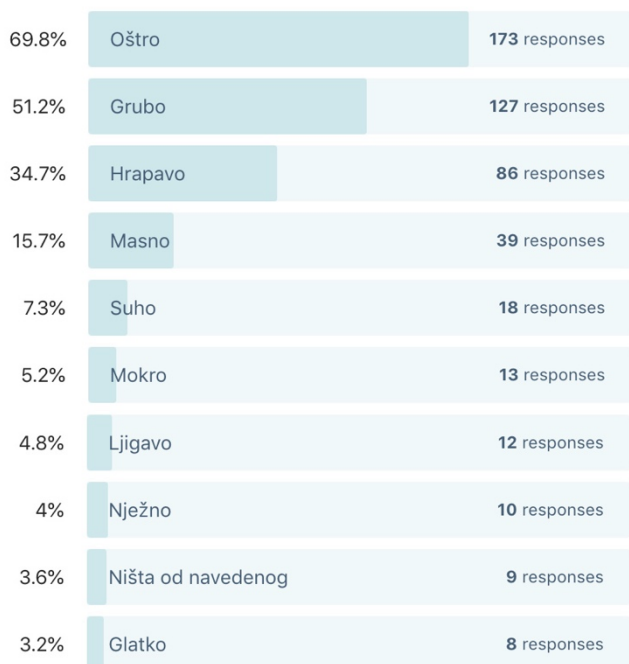

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima, 36.7% ispitanika (N=91) odabralo je trokut. Kvadrat je izabralo 35.9% ispitanika (N=89). Krug je bio odabir kod 10.5% ispitanika (N=26). 16.9% ispitanika (N=42) nije povezo pjesmu ni s jednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Odaberite strukture koje po Vašem mišljenju opisuju melodiju (glas i muziku) ove pjesme.

248 out of 248 people answered this question (with multiple choice)

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora.

„Nježno“ je odabralo 61.3% ispitanika (N=152). „Glatko“ je odabralo 43.5% ispitanika (N=108). „Suho“ je odabralo 17.7% ispitanika (N=44). „Ljigavo“ je odabralo 15.3% ispitanika (N=38). „Mokro“ je odabralo 11.7% ispitanika (N=29). „Hrapavo“ je odabralo 9.3% ispitanika (N=23). „Oštro“ je odabralo 4.4% ispitanika (N=11).

„Masno“ je odabralo 4% ispitanika (N=10). „Grubo“ je odabralo 1.6% ispitanika (N=4).

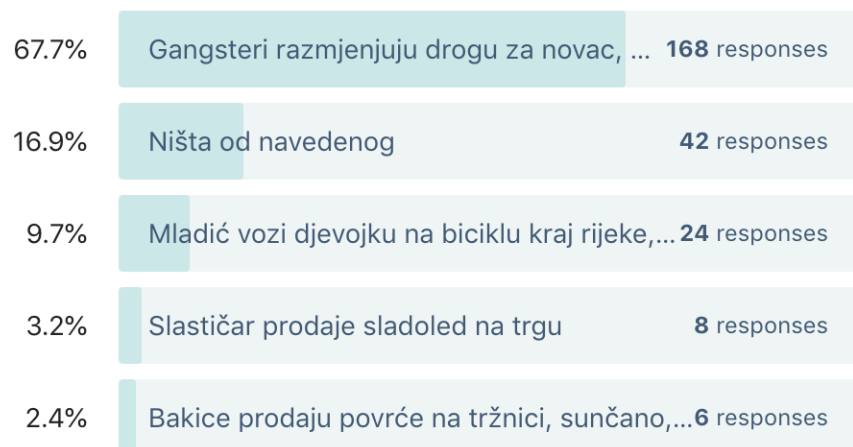
„Ništa od navedenog“ odabralo je 4% ispitanika (N=10).

6. Pjesma – „Bambus i kavijar“ – Kandžija

Rezultati 1. pitanja:

Označi scenu koju bi mogli povezati s ovom pjesmom:

248 out of 248 people answered this question

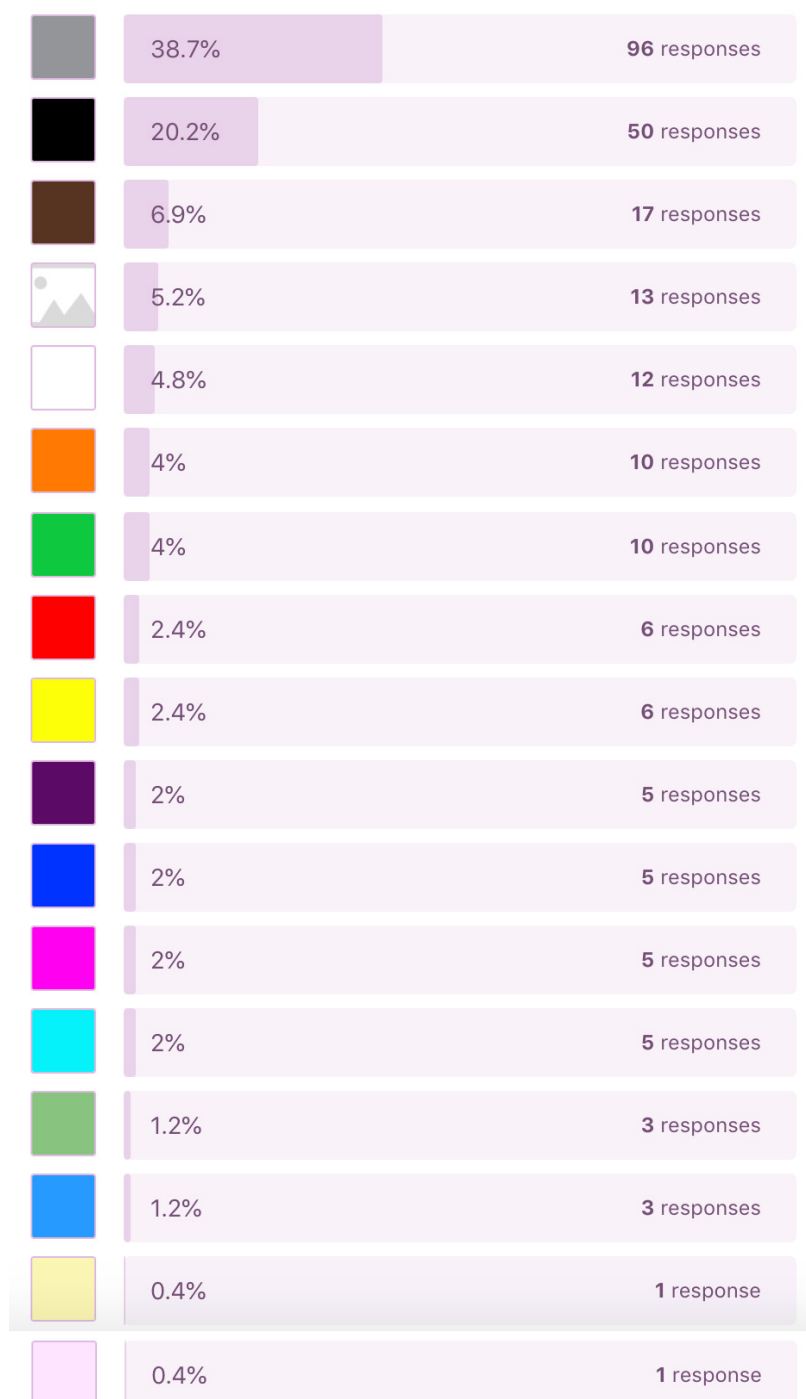

Od ponuđenih 5 scena, 67.7% ispitanika (N=168) pjesmu je povezalo sa scenom „Gangsteri razmjenjuju drogu za novac, “. Sa scenom „Mladić vozi djevojku na biciklu kraj rijeke,“ pjesmu je povezalo 9.7% ispitanika (N=24). „Slastičar prodaje sladoled na trgu“ bio je odabir 3.2% ispitanika (N=8). Scenu „Bakice prodaju povrće na tržnici, sunčano, šareno“ odabralo je 2.4% ispitanika (N=6). 16.9% ispitanika nije povezalo pjesmu ni s jednom od navedenih scena (N=42)

Rezultati 2. pitanja:

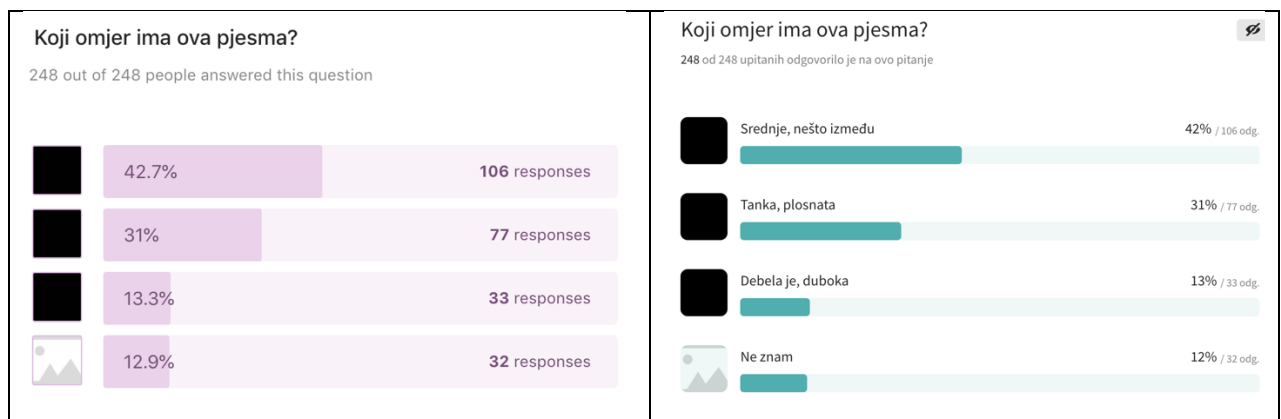
Kojom bojom bi povezali ovu pjesmu?

248 out of 248 people answered this question

Kod pitanja u kojem je trebalo povezati pjesmu s određenom bojom, 38.7% ispitanika (N=96) povezalo je pjesmu sa sivom bojom. Sa crnom bojom, pjesmu je povezalo 20.2% ispitanika (N=50). Smeđu boju odabralo je 6.9% ispitanika (N=17). Bijelu boju odabralo je 4.8% ispitanika (N=12). Narančastu boju odabralo je 4% ispitanika (N=10). Zelenu boju odabralo je 4% ispitanika (N=10). Crvenu boju odabralo je 2.4% ispitanika (N=6). Žutu boju odabralo je 2.4% ispitanika (N=6). Ljubičastu boju odabralo je 2% ispitanika (N=5). Plavu boju odabralo je 2% ispitanika (N=5). Ružičastu boju odabralo je 2% ispitanika (N=5). Tirkiznu boju odabralo je 2% ispitanika (N=5). Maslinastu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Mornarsko plavu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Krem boju odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). Nježno-ružičastu boju odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). Pjesmu s nijednom bojom nije moglo povezati 5.2% ispitanika (N=13).

Rezultati 3. pitanja:

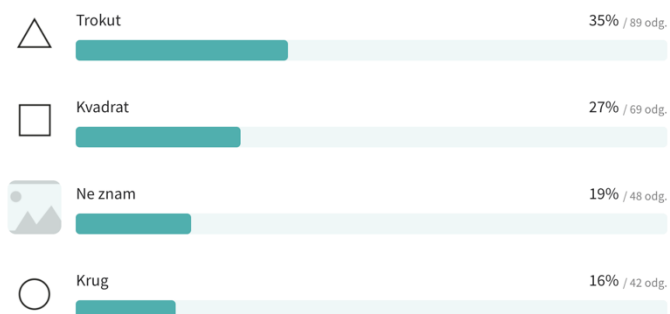

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 42.7% ispitanika (N=106) odabralo je odgovor „Srednje, nešto između“. 31% ispitanika (N=77) odabralo je odgovor „Tanki, plosnati“. 13.3% ispitanika (N=33) odabralo je odgovor „Debeli, duboki“. 12.9% ispitanika (N=32) nije moglo odabrati vizualni omjer pjesme.

Rezultati 4. pitanja:

Kojim oblikom bi opisali ritam ove pjesme?

248 od 248 upitanih odgovorilo je na ovo pitanje

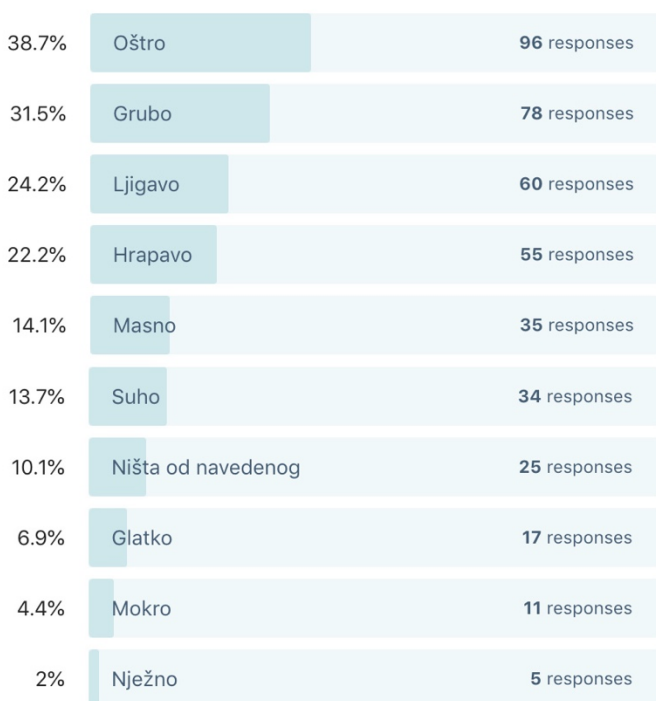

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima, 35.9% ispitanika (N=89) odabralo je trokut. Kvadrat je izabralo 27.8% ispitanika (N=69). Krug je bio odabir kod 16.9% ispitanika (N=42). 19.4% ispitanika (N=48) nije povežalo pjesmu ni s jednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Odaberite strukture koje po Vašem mišljenju opisuju melodiju (glas i muziku) ove pjesme.

248 out of 248 people answered this question (with multiple choice)

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Oštro“ je odabralo 38.7% ispitanika (N=96). „Grubo“ je odabralo 31.5% ispitanika (N=78). „Ljigavo“ je odabralo 24.2% ispitanika (N=60). „Hrapavo“ je odabralo 22.2% ispitanika (N=55). „Masno“ je odabralo 14.1% ispitanika (N=35). „Suho“ je odabralo 13.7% ispitanika (N=34). „Glatko“ je odabralo 6.9%

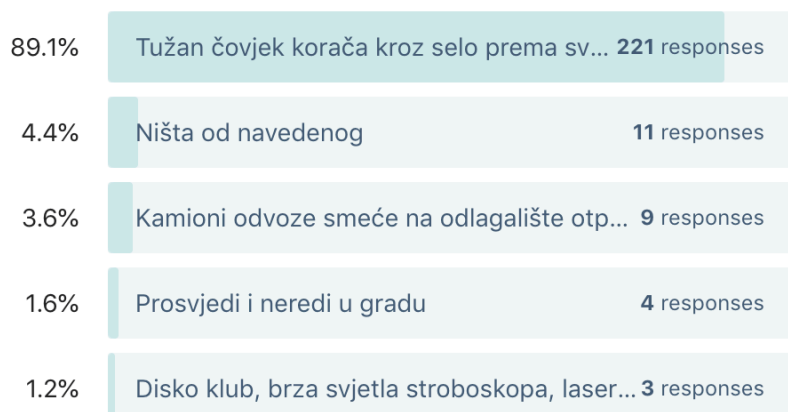
ispitanika (N=17). „Mokro“ je odabralo 4.4% ispitanika (N=11). „Nježno“ je odabralo 2% ispitanika (N=5). „Ništa od navedenog“ odabralo je 10.1% ispitanika (N=25).

7. Pjesma – „Duša bećarska“ – Slavonske Lole

Rezultati 1. pitanja:

Označite scenu koju bi mogli povezati s ovom pjesmom:

248 out of 248 people answered this question

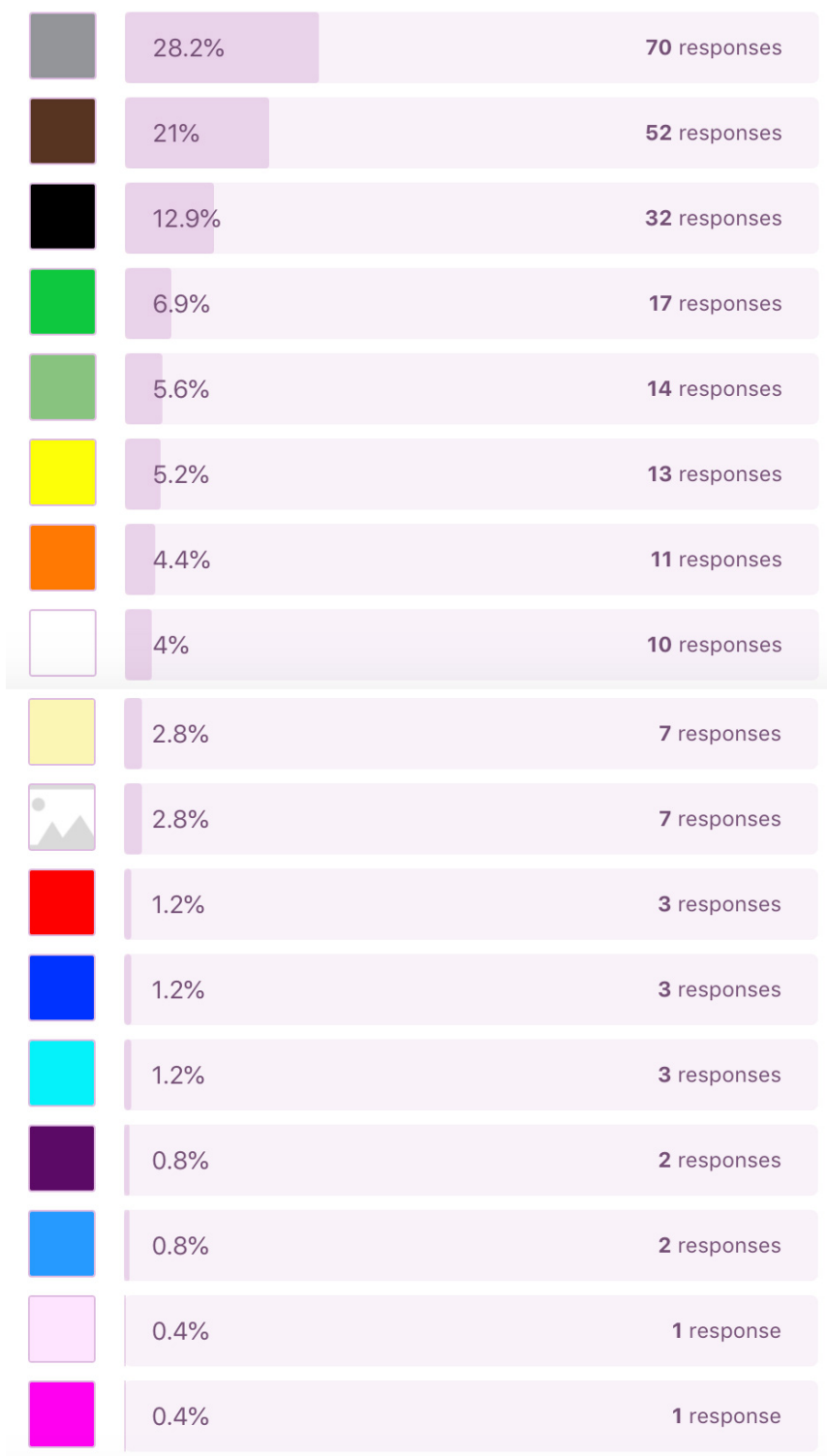

Od ponuđenih 5 scena, 89.1% ispitanika (N=221) pjesmu je povezal sa scenom „Tužan čovjek korača kroz selo prema svojoj kući“. Sa scenom „Kamioni odvoze smeće na odlagalište otpada“ pjesmu je povezal 3.6% ispitanika (N=9). „Prosvjedi i neredi u gradu“ bio je odabir 1.6% ispitanika (N=4). Scenu „Disko klub, brza svjetla stroboskopa, laseri,“ odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). 4.4% ispitanika nije povezal pjesmu ni s jednom od navedenih scena (N=11)

Rezultati 2. pitanja:

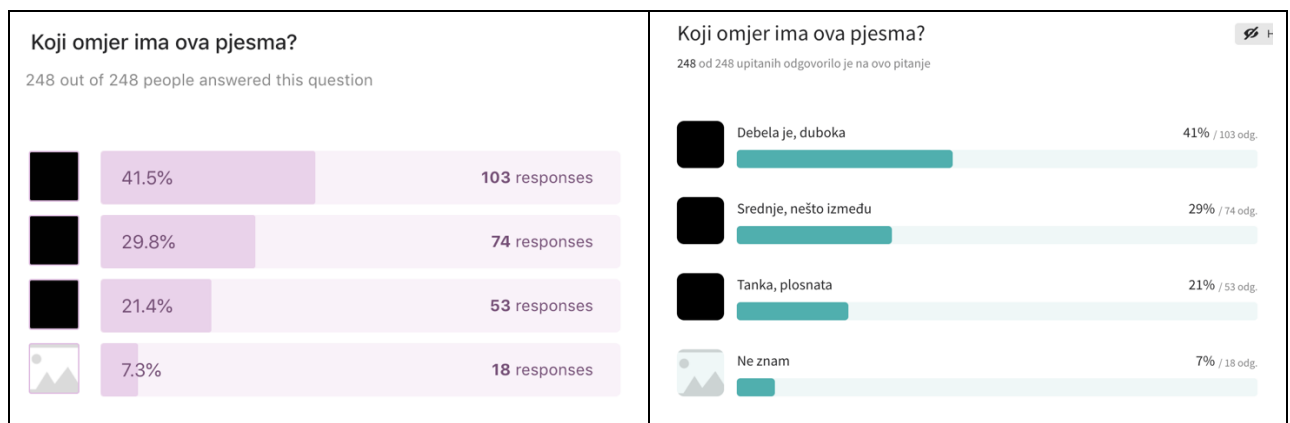
Kojom bojom bi povezali ovu pjesmu?

248 out of 248 people answered this question

Kod pitanja u kojem je trebalo povezati pjesmu s određenom bojom, 28.2% ispitanika (N=70) povezalo je pjesmu sa sivom bojom. Sa smeđom bojom, pjesmu je povezalo 21% ispitanika (N=52). Crnu boju odabralo je 12.9% ispitanika (N=32). Zelenu boju odabralo je 6.9% ispitanika (N=17). Maslinastu boju odabralo je 5.6% ispitanika (N=14). Žutu boju odabralo je 5.2% ispitanika (N=13). Narančastu boju odabralo je 4.4% ispitanika (N=11). Bijelu boju odabralo je 4% ispitanika (N=10). Krem boju odabralo je 2.8% ispitanika (N=7). Crvenu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Plavu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Tirkiznu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Ljubičastu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Mornarsko plavu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Nježno-ružičastu boju odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). Ružičastu boju odabralo je 0.4% ispitanika (N=1). Pjesmu s nijednom bojom nije moglo povezati 2.8% ispitanika (N=7).

Rezultati 3. pitanja:

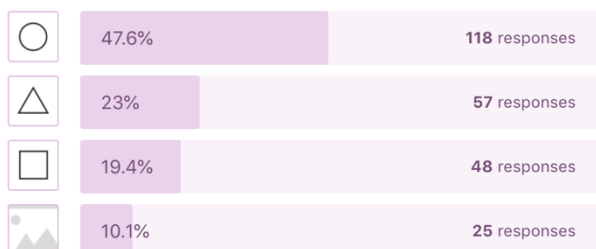

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 41.5% ispitanika (N=103) odabralo je odgovor „Debelja je, duboka“. 29.8% ispitanika (N=74) odabralo je odgovor „Srednje, nešto između“. 21.4% ispitanika (N=53) odabralo je odgovor „Tanka, plosnata“. 7.3% ispitanika (N=18) nije moglo odabrati vizualni omjer pjesme.

Rezultati 4. pitanja:

Kojim oblikom bi opisali ritam ove pjesme?

248 out of 248 people answered this question

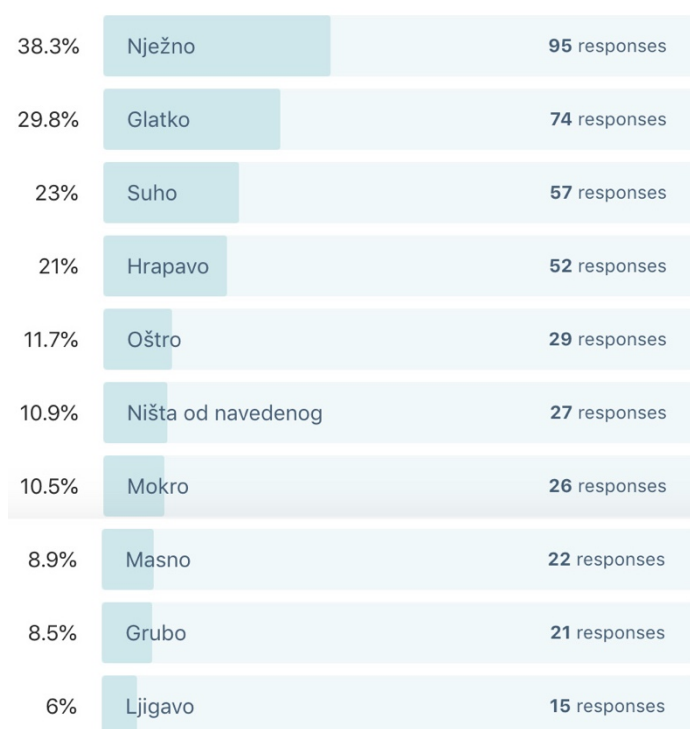

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima, 47.6% ispitanika (N=118) odabralo je krug. Trokut je izabralo 23% ispitanika (N=57). Kvadrat je bio odabir kod 19.4% ispitanika (N=48). 10.1% ispitanika (N=25) nije povezo pjesmu ni s jednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Odaberite strukture koje po Vašem mišljenju opisuju melodiju (glas i muziku) ove pjesme.

248 out of 248 people answered this question (with multiple choice)

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Nježno“ je odabralo 38.3% ispitanika (N=95). „Glatko“ je odabralo 29.8% ispitanika (N=74). „Suho“ je odabralo 23% ispitanika (N=57). „Hrapavo“ je odabralo 21% ispitanika (N=52). „Oštro“ je odabralo 11.7% ispitanika (N=29). „Mokro“ je odabralo 10.5% ispitanika (N=26). „Masno“ je odabralo

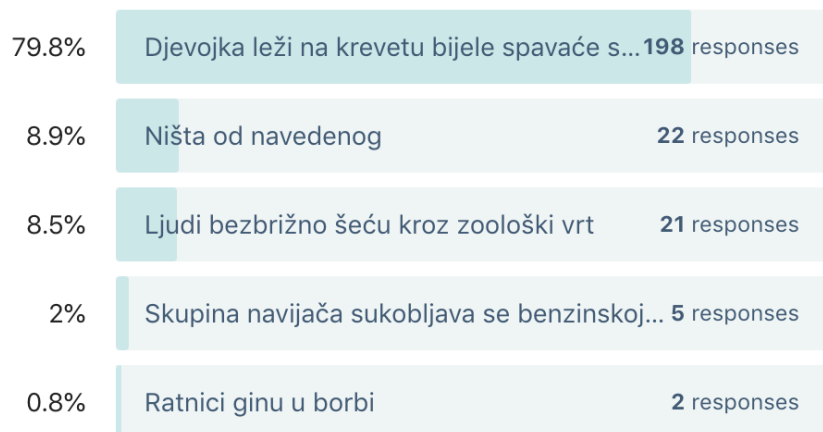
8.9% ispitanika (N=22). „Grubo“ je odbralo 8.5% ispitanika (N=21). „Ljigavo“ je odabralo 6% ispitanika (N=15). „Ništa od navedenog“ odabralo je 10.9% ispitanika (N=27).

8. Pjesma – „Kada budemo sami“ – Zsa Zsa

Rezultati 1. pitanja:

Označite scenu koju bi mogli povezati s ovom pjesmom:

248 out of 248 people answered this question

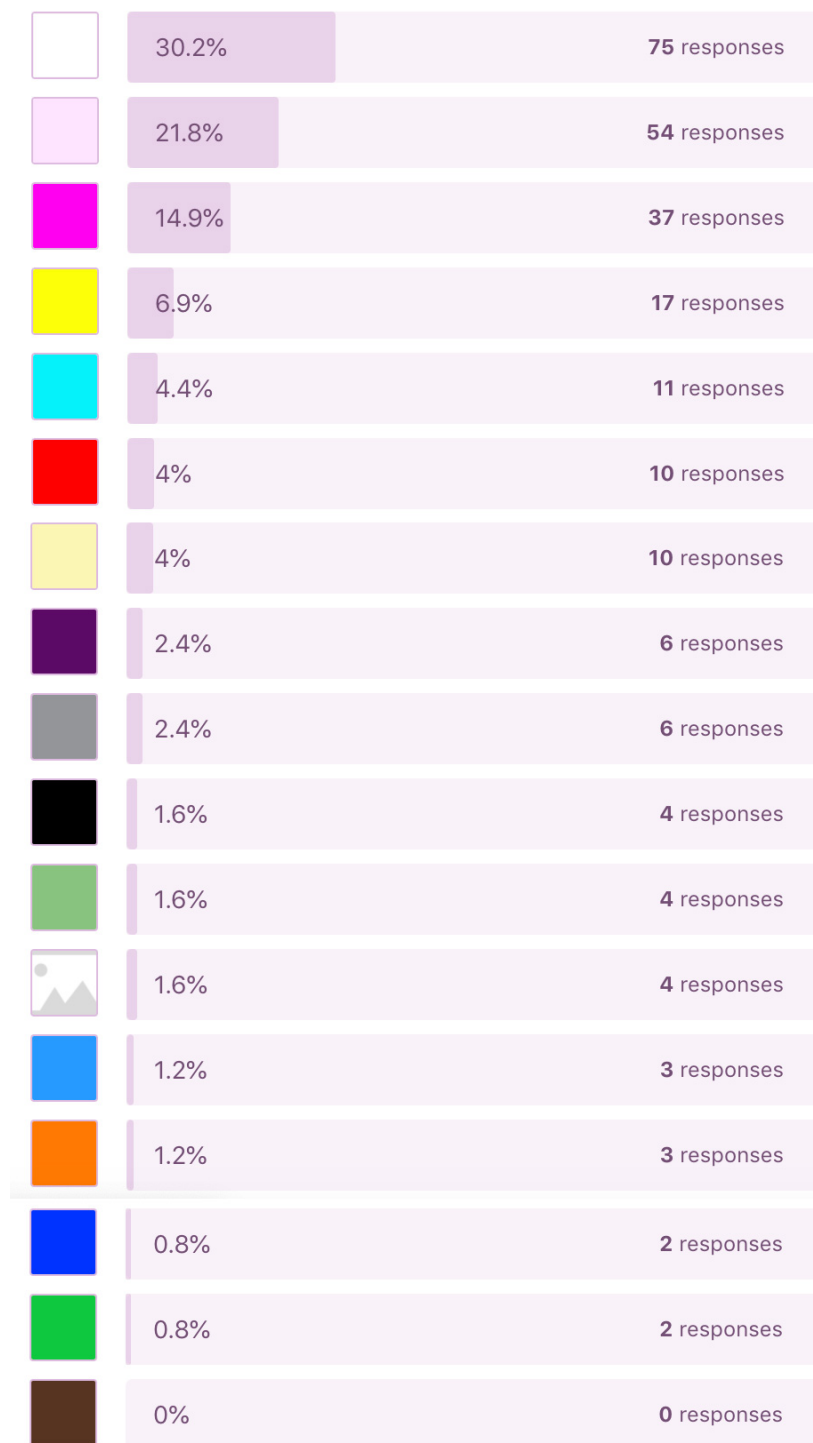

Od ponuđenih 5 scena, 79.8% ispitanika (N=198) pjesmu je povezalo sa scenom „Djevojka leži na krevetu bijele spavaće sobe, “. Sa scenom „Ljudi bezbrižno šecu kroz zoološki vrt“ pjesmu je povezalo 8.5% ispitanika (N=22). „Skupina navijača sukobljava se na benzinskoj postaji“ bio je odabir 2% ispitanika (N=5). Scenu „Ratnici ginu u borbi“ odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). 8.9% ispitanika nije povezalo pjesmu ni s jednom od navedenih scena (N=22)

Rezultati 2. pitanja:

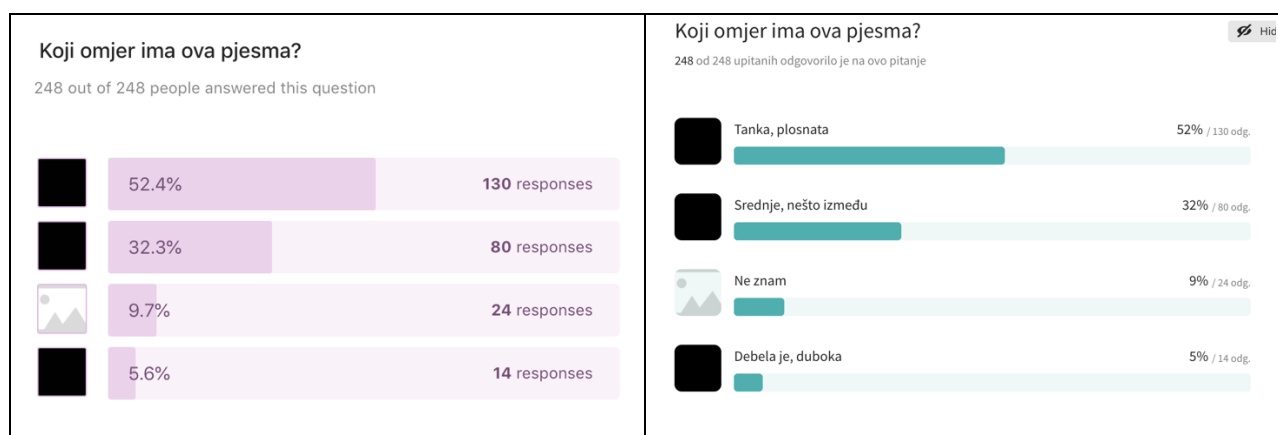
Kojom bojom bi povezali ovu pjesmu?

248 out of 248 people answered this question

Kod pitanja u kojem je trebalo povezati pjesmu s određenom bojom, 30.2% ispitanika (N=75) povezal je pjesmu s bijelom bojom. Sa nježno-ružičastom bojom, pjesmu je povezal 21.8% ispitanika (N=54). Ružičastu boju odabralo je 14.9% ispitanika (N=37). Žutu boju odabralo je 6.9% ispitanika (N=17). Tirkiznu boju odabralo je 4.4% ispitanika (N=11). Crvenu boju odabralo je 4% ispitanika (N=10). Krem boju odabralo je 4% ispitanika (N=10). Ljubičastu boju odabralo je 2.4% ispitanika (N=6). Siv u boju odabralo je 2.4% ispitanika (N=6). Crnu boju odabralo je 1.6% ispitanika (N=4). Maslinastu boju odabralo je 1.6% ispitanika (N=4). Mornarsko-plavu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Narančastu boju odabralo je 1.2% ispitanika (N=3). Plavu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Zelenu boju odabralo je 0.8% ispitanika (N=2). Smeđu boju nije odabrao nitko od ispitanika (N=0). Pjesmu s nijednom bojom nije moglo povezati 1.6% ispitanika (N=4).

Rezultati 3. pitanja:

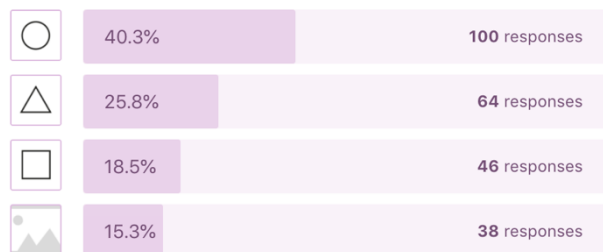

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 52.4% ispitanika (N=130) odabralo je odgovor „Tanka, plosnata“. 32.3% ispitanika (N=80) odabralo je odgovor „Srednje, nešto između“. 5.6% ispitanika (N=14) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“. 9.7% ispitanika (N=24) nije moglo odabrati vizualni omjer pjesme.

Rezultati 4. pitanja:

Kojim oblikom bi opisali ritam ove pjesme?

248 out of 248 people answered this question

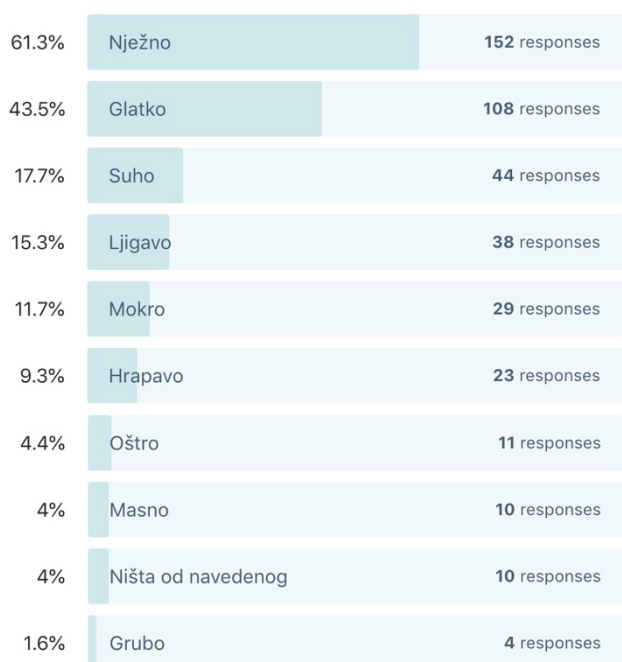

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima, 40.3% ispitanika (N=100) odabralo je krug. Trokut je izabralo 25.8% ispitanika (N=64). Kvadrat je bio odabir kod 18.5% ispitanika (N=46). 15.3% ispitanika (N=38) nije povezo pjesmu ni s jednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Odaberite strukture koje po Vašem mišljenju opisuju melodiju (glas i muziku) ove pjesme.

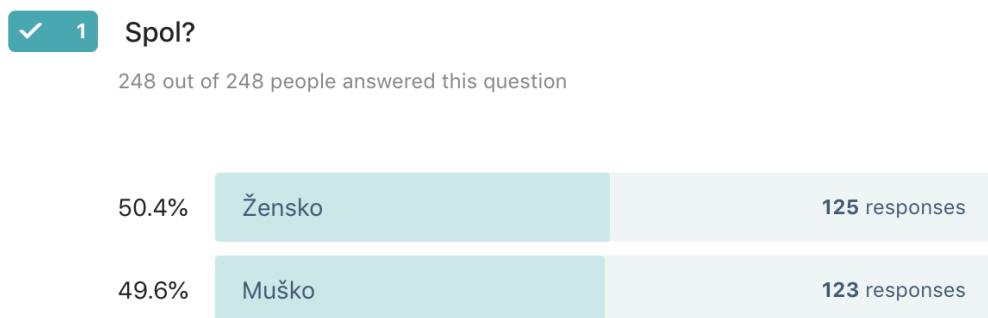
248 out of 248 people answered this question (with multiple choice)

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Nježno“ je odabralo 61.3% ispitanika (N=152). „Glatko“ je odabralo 43.5% ispitanika (N=108). „Suho“ je odabralo 17.7% ispitanika (N=44). „Ljigavo“ je odabralo 15.3% ispitanika (N=38). „Mokro“ je odabralo 11.7% ispitanika (N=29). „Hrapavo“ je odabralo 9.3% ispitanika (N=23). „Oštro“ je odabralo 4.4% ispitanika (N=11). „Masno“ je odabralo

4% ispitanika (N=10). „Grubo“ je odabralo 1.6% ispitanika (N=4). „Ništa od navedenog“ odabralo je 4% ispitanika (N=10).

6.3.2. Rezultati istraživanja prema spolu ispitanika

1. Pjesma – „Ako voliš me“ – Oliver Dragojević

Rezultati 1. pitanja:

Od 5 ponuđenih scena, 88% ženskih ispitanika (N=110) i 84.6% muških ispitanika (N=104) povezano je ovu pjesmu sa scenom „Mladenci plešu svoj prvi ples, romantična atmosfera“. Scenu „Mlado društvo planinari po Sjevernom Velebitu“ sa pjesmom je povezano 3.2% (N=4) ženskih ispitanika i 0.8% (N=1) muških ispitanika. Scenu „Skupina pankera razbija flaše u parku“ sa pjesmom nije povezala ni jedna od ženskih ispitanika (N=0), dok je kod muških ispitanika tu scenu odabralo 0.8% ispitanika (N=1). Scenu „Starija žena vozi se na biciklu kroz naselje“ sa pjesmom je povezano 4.8% ženskih ispitanika (N=6) i 6.5% muških ispitanika (N=8). 4% ženskih ispitanika ovu pjesmu nije moglo povezati s nijednom navedenom scenom (N=5), dok je za muški dio ispitanika to iznosilo 7.3% ispitanika (N=9).

Rezultati 2. pitanja:

U pitanju koje se odnosilo na povezivanje pjesme s bojom 16.8% ženskih ispitanika odabralo je bijelu boju (N=21) dok je isto učinilo 20.3% muških ispitanika (N=25). Crnu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Crvenu boju odabralo je 8.8% ženskih ispitanika (N=11) i 9.8% muških ispitanika (N=12). Krem boju odabralo je 8.8% ženskih ispitanika (N=11) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Ljubičastu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Maslinastu boju odabralo je 5.6% ženskih ispitanika (N=7) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Mornarsko plavu

boju odabralo je 16% ženskih ispitanika (N=20) i 17.1% muških ispitanika (N=21). Narančastu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 6.5% muških ispitanika (N=8). Nježno-ružičastu boju odabralo je 16.8% ženskih ispitanika (N=21) i 9.8% muških ispitanika (N=12). Plavu boju odabralo je 7.2% ženskih ispitanika (N=9) i 6.5% muških ispitanika (N=8). Ružičastu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Sivu boju odabralo je 7.2% ženskih ispitanika (N=9) i 6.5% muških ispitanika (N=8). Smeđu boju nije odabrao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Tirkiznu boju odabralo je 3.2% ženskih ispitanika (N=4) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Zelenu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Žutu boju odabralo je 2.4 % ženskih ispitanika (N=3) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Svi ženski ispitanici povezali su pjesmu s određenom bojom dok kod muških ispitanika njih 3.3.% nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom (N=4).

Rezultati 3. pitanja:

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 30.4% ženskih ispitanika (N=38) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“, dok je to učinilo 39.8% muških ispitanika (N=49). Odgovor „Srednje, nešto između“ odabralo je 36.8% ženskih ispitanika (N=46) i 38.2% muških ispitanika (N=47). „Tanka, plosnata“ bio je odgovor kod 22.4% ženskih ispitanika (N=28) i 15.4% muških ispitanika (N=19). 10.4% ženskih ispitanika odgovorilo je s „Ne znam“ (N=13) dok je tako učinilo 6.5% muških ispitanika (N=8).

Rezultati 4. pitanja:

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima 69.6% ženskih ispitanika (N=87) i 71.5% muških ispitanika (N=88) pjesmu je povezalo sa krugom. 8% ženskih ispitanika (N=10) i 13% muških ispitanika (N=16) povezalo je pjesmu s kvadratom. Trokut je odabralo 14.4% ženskih ispitanika (N=18) te 8.9% muških ispitanika (N=11). 8% ženskih ispitanika (N=10) i 6.5% muških ispitanika (N=8) pjesmu nije moglo povezati s nijednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Glatko“ je bio odgovor kod 60.8% ženskih ispitanika (N=76) te kod 50.4% muških ispitanika (N=62). „Oštro“ je bio odgovor kod 4.8% ženskih ispitanika (N=6) te kod 4.1% muških ispitanika (N=5). „Masno“ je bio odgovor kod 1.6% ženskih ispitanika (N=2) te kod 6.5% muških ispitanika (N=8). „Mokro“ je bio odgovor kod 4.8% ženskih ispitanika (N=6) te kod 6.5% muških ispitanika (N=8). „Ljigavo“ je bio odgovor kod 1.6% ženskih ispitanika (N=2) te kod 4.1% muških ispitanika (N=5). „Suho“ je bio odgovor kod 8% ženskih ispitanika (N=10) te kod 4.1% muških ispitanika (N=5). „Hrapavo“ je bio odgovor kod 18.4% ženskih ispitanika (N=23) te kod 6.5% muških ispitanika (N=8). „Nježno“ je bio odgovor kod 80% ženskih ispitanika (N=100) te kod 79.7% muških ispitanika (N=98). „Grubo“ je bio odgovor kod 0.8% ženskih ispitanika (N=1) te kod 2.4% muških ispitanika (N=3). Ni jedan od ispitanika nije odabrao odgovor „Ništa od navedenog“.

2. Pjesma – „Slavujev poj/Pjesma rastanka“

Rezultati 1. pitanja:

Od 5 ponuđenih scena, 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 3.3% muških ispitanika (N=4) povezano je ovu pjesmu sa scenom „Galeb leti iznad plavog mora“. Scenu „Snijeg lagano pada na grad“ sa pjesmom je povezano 3.2% (N=4) ženskih ispitanika i 4.9% (N=6) muških ispitanika. Scenu „Sprovod, posljednji ispraćaj“ sa pjesmom je povezano 16.8% ženskih ispitanika (N=21), dok je kod muških ispitanika tu scenu povezano s pjesmom 22% ispitanika (N=27). Scenu „Vožnja kroz žitna polja slavonske ravnice“ sa pjesmom je povezano 76% ženskih ispitanika (N=95) i 65.9% muških ispitanika (N=81). 2.4% ženskih ispitanika ovu pjesmu nije moglo povezati s nijednom navedenom scenom (N=3), dok je za muški dio ispitanika to iznosilo 4.1% ispitanika (N=5).

Rezultati 2. pitanja:

U pitanju koje se odnosilo na povezivanje pjesme s bojom 3.2% ženskih ispitanika odabralo je bijelu boju (N=4) dok je isto učinilo 6.5% muških ispitanika (N=8). Crnu boju odabralo je 8% ženskih ispitanika (N=10) i 11.4% muških ispitanika (N=14). Crvenu boju nije odabrao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Krem boju odabralo je 8% ženskih ispitanika (N=10) i 4.9% muških ispitanika (N=6). Ljubičastu boju nije odabrao nitko od ispitanika. Maslinastu boju odabralo je 7.2% ženskih ispitanika (N=9) i 4.9% muških ispitanika (N=6). Mornarsko plavu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Narančastu boju odabralo je 12% ženskih ispitanika (N=15) i 11.4% muških ispitanika (N=14). Nježno-ružičastu boju nije odabrao nitko od ispitanika. Plavu boju odabralo je 3.2% ženskih ispitanika (N=4) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Ružičastu boju nije odabrao nitko od ispitanika. Sivu boju odabralo je 9.6% ženskih ispitanika (N=12) i 8.1% muških ispitanika (N=10). Smeđu boju odabralo je 7.2% ženskih ispitanika (N=9) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Tirkiznu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Zelenu boju odabralo je 16% ženskih ispitanika (N=20) i 15.4% muških ispitanika (N=19). Žutu boju odabralo je 23.2% ženskih ispitanika (N=29) i 22.8% muških ispitanika (N=28). Svi ženski ispitanici povezali su pjesmu s određenom bojom dok kod muških ispitanika njih 2.4% nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom (N=3).

Rezultati 3. pitanja:

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 28% ženskih ispitanika (N=35) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“, dok je to učinilo 28.5% muških ispitanika (N=35). Odgovor „Srednje, nešto između“ odabralo je 41.6% ženskih ispitanika (N=52) i 35.8% muških ispitanika (N=44). „Tanka, plosnata“ bio je odgovor kod 19.2% ženskih ispitanika (N=24) i 26.8% muških ispitanika (N=33). 11.2% ženskih ispitanika odgovorilo je s „Ne znam“ (N=14) dok je tako učinilo 8.9% muških ispitanika (N=11).

Rezultati 4. pitanja:

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima 24% ženskih ispitanika (N=30) i 22% muških ispitanika (N=27) pjesmu je povezalo sa krugom. 27.2% ženskih ispitanika (N=34) i 27.6% muških ispitanika (N=34) povezalo je pjesmu s kvadratom. Trokut je odabralo 35.2% ženskih ispitanika (N=44) te 35.8% muških ispitanika (N=44). 13.6 % ženskih ispitanika (N=17) i 14.6% muških ispitanika (N=18) pjesmu nije moglo povezati s nijednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Glatko“ je bio odgovor kod 33.6% ženskih ispitanika (N=42) te kod 36.6% muških ispitanika (N=45). „Oštro“ je bio odgovor kod 19.2% ženskih ispitanika (N=24) te kod 12.2% muških ispitanika (N=15). „Masno“ je bio odgovor kod 10.4% ženskih ispitanika (N=13) te kod 8.1% muških ispitanika (N=10). „Mokro“ je bio odgovor kod 7.2% ženskih ispitanika (N=9) te kod 4.9% muških ispitanika (N=6). „Ljigavo“ je bio odgovor kod 2.4% ženskih ispitanika (N=3) te kod 0.8% muških ispitanika (N=1). „Suho“ je bio odgovor kod 15.2% ženskih ispitanika (N=19) te kod 22% muških ispitanika (N=27). „Hrapavo“ je bio odgovor kod 20.8% ženskih ispitanika (N=26) te kod 8.1% muških ispitanika (N=10). „Nježno“ je bio odgovor kod 38.4% ženskih ispitanika (N=48) te kod 50.4% muških ispitanika (N=62). „Grubo“ je bio odgovor kod 2.4% ženskih ispitanika (N=3) te kod 0.8% muških ispitanika (N=1). „Ništa od navedenog“ je bio odgovor kod 9.6% ženskih ispitanika (N=12) te kod 6.5% muških ispitanika (N=8).

3. Pjesma – „Dogodila se ljubav“ – Lea Dekleva ft. TBF

Rezultati 1. pitanja:

Od 5 ponuđenih scena, 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i nitko od muških ispitanika (N=0) povezalo je ovu pjesmu sa scenom „Ljudi na ulici dočekuju nogometne prvake“. Scenu „Lovci hodaju kroz šumu, ljetno, predvečerje“ sa pjesmom je povezalo 1.6% (N=2) ženskih

ispitanika i 3.3% (N=4) muških ispitanika. Scenu „Mlada žena vozi se u vlaku i zamišljeno gleda kroz prozor“ sa pjesmom je povezalo 87.2% ženskih ispitanika (N=109), dok je kod muških ispitanika tu scenu povezalo s pjesmom 85.4% ispitanika (N=105). Scenu „Skupina motorista vozi se autocestom kroz pusti krajolik“ sa pjesmom je povezalo 3.2% ženskih ispitanika (N=4) i 3.3% muških ispitanika (N=4). 7.2% ženskih ispitanika ovu pjesmu nije moglo povezati s nijednom navedenom scenom (N=9), dok je za muški dio ispitanika to iznosilo 8.1% ispitanika (N=10).

Rezultati 2. pitanja:

U pitanju koje se odnosilo na povezivanje pjesme s bojom 9.6% ženskih ispitanika odabralo je bijelu boju (N=12) dok je isto učinilo 6.5% muških ispitanika (N=8). Crnu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Crvenu boju odabralo je 5.6 ženskih ispitanika (N=7) i 4.9% muških ispitanika (N=6). Krem boju odabralo je 4.8% ženskih ispitanika (N=6) i 8.9% muških ispitanika (N=11). Ljubičastu boju odabralo je 3.2% ženskih ispitanika (N=4) i 6.5% muških ispitanika (N=8). Maslinastu boju odabralo je 8% ženskih ispitanika (N=10) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Mornarsko plavu boju odabralo je 5.6% ženskih ispitanika (N=7) i 11.4% muških ispitanika (N=14). Narančastu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Nježno-ružičastu boju odabralo je 11.2% ženskih ispitanika (N=14) i 8.1% muških ispitanika (N=10). Plavu boju odabralo je 8.8% ženskih ispitanika (N=11) i 6.5% muških ispitanika (N=8). Ružičastu boju odabralo je 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 4.9% muških ispitanika (N=6). Sivu boju odabralo je 18.4% ženskih ispitanika (N=23) i 14.6% muških ispitanika (N=18). Smeđu boju odabralo je 4% ženskih ispitanika (N=5) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Tirkiznu boju odabralo je 3.2% ženskih ispitanika (N=4) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Zelenu boju odabralo je 7.2% ženskih ispitanika (N=9) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Žutu boju odabralo je 4.8% ženskih ispitanika (N=6) i 5.7% muških ispitanika (N=7). 0.8% ženskih ispitanika (N=1) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom dok kod muških ispitanika njih 3.3% nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom (N=4).

Rezultati 3. pitanja:

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 30.4% ženskih ispitanika (N=38) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“, dok je to učinilo 28.5% muških ispitanika (N=35). Odgovor „Srednje, nešto između“ odabralo je 40.8% ženskih ispitanika (N=51) i 49.6% muških ispitanika (N=61). „Tanko, plosnato“ bio je odgovor kod 23.2% ženskih ispitanika (N=29) i 13.8% muških ispitanika (N=17). 5.6% ženskih ispitanika odgovorilo je s „Ne znam“ (N=7) dok je tako učinilo 8.1% muških ispitanika (N=10).

Rezultati 4. pitanja:

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima 36% ženskih ispitanika (N=45) i 40.7% muških ispitanika (N=50) pjesmu je povezalo sa krugom. 28% ženskih ispitanika (N=35) i 28.5% muških ispitanika (N=35) povezalo je pjesmu s kvadratom. Trokut je odabralo 24.8% ženskih ispitanika (N=31) te 16.3% muških ispitanika (N=20). 11.2 % ženskih ispitanika (N=14) i 14.6% muških ispitanika (N=18) pjesmu nije moglo povezati s nijednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Glatko“ je bio odgovor kod 48% ženskih ispitanika (N=60) te kod 50.4% muških ispitanika (N=62). „Oštro“ je bio odgovor kod 14.4% ženskih ispitanika (N=18) te kod 4.1% muških ispitanika (N=5). „Masno“ je bio odgovor kod 5.6% ženskih ispitanika (N=7) te kod 13.8% muških ispitanika (N=17). „Mokro“ je bio odgovor kod 12% ženskih ispitanika (N=15) te kod 12.2 % muških ispitanika (N=15). „Ljigavo“ je bio odgovor kod 3.2% ženskih ispitanika (N=4) te kod 4.9% muških ispitanika (N=6). „Suho“ je bio odgovor kod 12.8% ženskih ispitanika (N=16) te kod 8.9% muških ispitanika (N=11). „Hrapavo“ je bio odgovor kod 14.4% ženskih ispitanika (N=18) te kod 7.3% muških ispitanika (N=9). „Nježno“ je bio odgovor kod 60% ženskih ispitanika (N=75) te kod 59.3% muških ispitanika (N=73). „Grubo“ je bio odgovor kod 10.4% ženskih ispitanika (N=13) te kod 1.6% muških ispitanika (N=2). „Ništa od navedenog“ je bio odgovor kod 3.2% ženskih ispitanika (N=4) te kod 4.9% muških ispitanika (N=6).

4. Pjesma – „Dalmatinac sam“ – Mladen Grdović

Rezultati 1. pitanja:

Od 5 ponuđenih scena, 5.6% ženskih ispitanika (N=7) i nitko od muških ispitanika (N=0) povezalo je ovu pjesmu sa scenom „Božić, na trgu debeli čovjek kuha kobasice, dim, mnogo ljudi, prohladno“. Scenu „Čovjek baca radio kroz prozor“ sa pjesmom je povezalo 4% ženskih ispitanika (N=5) i 6.5% (N=8) muških ispitanika. Scenu „Seljak obrađuje polje traktorom“ sa pjesmom je povezalo 1.6% ženskih ispitanika (N=2), dok je kod muških ispitanika tu scenu povezalo s pjesmom 0.8% ispitanika (N=1). Scenu „Stara konoba, drvenokameni ambijent, terasa, u pozadini more, bevanda, rezani pršut, ljudi zagrljeni pjevaju“ sa pjesmom je povezalo 87.2% ženskih ispitanika (N=109) i 90.2% muških ispitanika (N=111). 1.6% ženskih ispitanika (N=2), ovu pjesmu nije moglo povezati s nijednom navedenom scenom dok je za muški dio ispitanika to iznosilo 2.4% ispitanika (N=3).

Rezultati 2. pitanja:

U pitanju koje se odnosilo na povezivanje pjesme s bojom 7.2% ženskih ispitanika (N=9) odabralo je bijelu boju dok je isto učinilo 13% muških ispitanika (N=16). Crnu boju nije odabrao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Crvenu boju odabralo je 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Krem boju odabralo je 3.2% ženskih ispitanika (N=4) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Ljubičastu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i nitko od muških ispitanika (N=0). Maslinastu boju odabralo je 4.8% ženskih ispitanika (N=6) i 8.1% muških ispitanika (N=10). Mornarsko plavu boju odabralo je 36.8% ženskih ispitanika (N=46) i 34.1% muških ispitanika (N=42). Narančastu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Nježno-ružičastu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i nitko od muških ispitanika (N=0). Plavu boju odabralo je 21.6% ženskih ispitanika (N=27) i 25.2% muških ispitanika (N=31). Ružičastu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i nitko od muških ispitanika (N=0). Sivu boju odabralo je 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Smeđu boju odabralo je 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 0.8% muških

ispitanika (N=1). Tirkiznu boju odabralo je 8% ženskih ispitanika (N=10) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Zelenu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Žutu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i nitko od muških ispitanika (N=0). 4.8% ženskih ispitanika (N=6) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom dok kod muških ispitanika njih 4.9% nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom (N=6).

Rezultati 3. pitanja:

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 21.6% ženskih ispitanika (N=27) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“, dok je to učinilo 21.1% muških ispitanika (N=26). Odgovor „Srednje, nešto između“ odabralo je 36% ženskih ispitanika (N=45) i 36.6% muških ispitanika (N=45). „Tanka, plosnata“ bio je odgovor kod 31.2% ženskih ispitanika (N=39) i 32.5% muških ispitanika (N=40). 11.2% ženskih ispitanika odgovorilo je s „Ne znam“ (N=14) dok je tako učinilo 9.8% muških ispitanika (N=12).

Rezultati 4. pitanja:

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima 26.4% ženskih ispitanika (N=33) i 26.8% muških ispitanika (N=33) pjesmu je povezalo sa krugom. 24% ženskih ispitanika (N=30) i 30.1% muških ispitanika (N=37) povezalo je pjesmu s kvadratom. Trokut je odabralo 28% ženskih ispitanika (N=35) te 24.4% muških ispitanika (N=30). 21.6% ženskih ispitanika (N=27) i 18.7% muških ispitanika (N=23) pjesmu nije moglo povezati s nijednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Glatko“ je bio odgovor kod 24.8% ženskih ispitanika (N=31) te kod 27.6% muških ispitanika (N=34). „Oštro“ je bio odgovor kod 16% ženskih ispitanika (N=20) te kod 17.9% muških ispitanika (N=22). „Masno“ je bio odgovor kod 14.4% ženskih

ispitanika (N=18) te kod 10.6% muških ispitanika (N=13). „Mokro“ je bio odgovor kod 28.8% ženskih ispitanika (N=36) te kod 35.8% muških ispitanika (N=44). „Ljigavo“ je bio odgovor kod 12% ženskih ispitanika (N=15) te kod 13.8% muških ispitanika (N=17). „Suho“ je bio odgovor kod 5.6% ženskih ispitanika (N=7) te kod 8.1% muških ispitanika (N=10). „Hrapavo“ je bio odgovor kod 10.4% ženskih ispitanika (N=13) te kod 7.3% muških ispitanika (N=9). „Nježno“ je bio odgovor kod 13.6% ženskih ispitanika (N=17) te kod 17.1% muških ispitanika (N=21). „Grubo“ je bio odgovor kod 6.4% ženskih ispitanika (N=8) te kod 4.9% muških ispitanika (N=6). „Ništa od navedenog“ je bio odgovor kod 16% ženskih ispitanika (N=20) te kod 11.4% muških ispitanika (N=14).

5. Pjesma – „Farmersko srce“ – Debeli Precjednik

Rezultati 1. pitanja:

Od 5 ponuđenih scena, 8.8% ženskih ispitanika (N=11) i 12.2% muških ispitanika (N=15) povežalo je ovu pjesmu sa scenom „Gastarbajter u bijelom odijelu vraća se u rodni kraj“. Scenu „Grupa tetoviranih mladića u kožnim jaknama i irokezama razbija flaše po parku“ sa pjesmom je povežalo 73.6% ženskih ispitanika (N=92) i 65.9% (N=81) muških ispitanika. Scenu „Ljudi čekaju kod doktora, sjede i čitaju novine“ sa pjesmom je povežalo 0.8% ženskih ispitanika (N=1), dok je kod muških ispitanika tu scenu povežalo s pjesmom 1.6% ispitanika (N=2). Scenu „Seljak obrađuje polja traktorom“ sa pjesmom nije povežao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 8.1% muških ispitanika (N=10). 16.8% ženskih ispitanika (N=21), ovu pjesmu nije moglo povežati s nijednom navedenom scenom dok je za muški dio ispitanika to iznosilo 12.2% ispitanika (N=15).

Rezultati 2. pitanja:

U pitanju koje se odnosilo na povezivanje pjesme s bojom 0.8% ženskih ispitanika (N=1) odabralo je bijelu boju dok je isto učinilo 2.4% muških ispitanika (N=3). Crnu boju odabralo je 36.8% ženskih ispitanika (N=46) i 39.8% muških ispitanika (N=49). Crvenu boju odabralo je 20.8% ženskih ispitanika (N=26) i 18.7% muških ispitanika (N=23). Krem boju nije odabrao nitko od ispitanika. Ljubičastu boju odabralo je 4% ženskih ispitanika (N=5) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Maslinastu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Mornarsko plavu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i

0.8% muških ispitanika (N=1). Narančastu boju odabralo je 4% ženskih ispitanika (N=5) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Nježno-ružičastu boju nije odabrao nitko od ispitanika. Plavu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Ružičastu boju nije odabrao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Sivu boju odabralo je 12.8% ženskih ispitanika (N=16) i 12.2% muških ispitanika (N=15). Smeđu boju odabralo je 4% ženskih ispitanika (N=5) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Tirkiznu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Zelenu boju odabralo je 3.2% ženskih ispitanika (N=4) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Žutu boju odabralo je 4% ženskih ispitanika (N=5) i 2.4% muških ispitanika (N=3). 4% ženskih ispitanika (N=5) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom dok kod muških ispitanika njih 4.1% nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom (N=5).

Rezultati 3. pitanja:

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 28.8% ženskih ispitanika (N=36) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“, dok je to učinilo 31.7% muških ispitanika (N=39). Odgovor „Srednje, nešto između“ odabralo je 29.6% ženskih ispitanika (N=37) i 26% muških ispitanika (N=32). „Tanko, plosnato“ bio je odgovor kod 27.2% ženskih ispitanika (N=34) i 33.3% muških ispitanika (N=41). 14.4% ženskih ispitanika odgovorilo je s „Ne znam“ (N=18) dok je tako učinilo 8.9% muških ispitanika (N=11).

Rezultati 4. pitanja:

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima 11.2% ženskih ispitanika (N=14) i 9.8% muških ispitanika (N=12) pjesmu je povezalo sa krugom. 33.6% ženskih ispitanika (N=42) i 38.2% muških ispitanika (N=47) povezalo je pjesmu s kvadratom. Trokut je odabralo 36% ženskih ispitanika (N=45) te 37.4% muških ispitanika (N=46). 19.2% ženskih ispitanika (N=24) i 14.6% muških ispitanika (N=18) pjesmu nije moglo povezati s nijednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Glatko“ je bio odgovor kod 3.2.% ženskih ispitanika (N=4) te kod 3.3% muških ispitanika (N=4). „Oštro“ je bio odgovor kod 71.2% ženskih ispitanika (N=89) te kod 68.3% muških ispitanika (N=84). „Masno“ je bio odgovor kod 11.2% ženskih ispitanika (N=14) te kod 20.3% muških ispitanika (N=25). „Mokro“ je bio odgovor kod 5.6% ženskih ispitanika (N=7) te kod 4.9% muških ispitanika (N=6). „Ljigavo“ je bio odgovor kod 4% ženskih ispitanika (N=5) te kod 5.7% muških ispitanika (N=7). „Suho“ je bio odgovor kod 4% ženskih ispitanika (N=5) te kod 10.6% muških ispitanika (N=13). „Hrapavo“ je bio odgovor kod 32% ženskih ispitanika (N=40) te kod 37.4% muških ispitanika (N=46). „Nježno“ je bio odgovor kod 3.2% ženskih ispitanika (N=4) te kod 4.9% muških ispitanika (N=6). „Grubo“ je bio odgovor kod 55.2% ženskih ispitanika (N=69) te kod 47.2 % muških ispitanika (N=58). „Ništa od navedenog“ je bio odgovor kod 3.2% ženskih ispitanika (N=4) te kod 4.1% muških ispitanika (N=5).

6. Pjesma – „Bambus i kavijar“ – Kandžija

Rezultati 1. pitanja:

Od 5 ponuđenih scena, 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 2.4% muških ispitanika (N=3) povezalo je ovu pjesmu sa scenom „Bakice prodaju povrće na tržnici, sunčano, šarene boje“. Scenu „Gangsteri razmjenjuju drogu za novac, u pozadini grad i dim tvornica, oblačno “ sa pjesmom je povezalo 69.6% ženskih ispitanika (N=87) i 65.9% (N=81) muških ispitanika. Scenu „Mladić vozi djevojku na biciklu kraj rijeke, proljeće, sunčano“ sa pjesmom je povezalo 8.8% ženskih ispitanika (N=11), dok je kod muških ispitanika tu scenu povezalo s pjesmom 10.6% ispitanika (N=13). Scenu „Slastičar prodaje sladoled na trgu“ sa pjesmom je povezalo 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 4.1% muških ispitanika (N=5). 16.8% ženskih ispitanika (N=21), ovu pjesmu nije moglo povezati s nijednom navedenom scenom dok je za muški dio ispitanika to iznosilo 17.1% ispitanika (N=21).

Rezultati 2. pitanja:

U pitanju koje se odnosilo na povezivanje pjesme s bojom 4.8% ženskih ispitanika (N=6) odabralo je bijelu boju dok je isto učinilo 4.9% muških ispitanika (N=6). Crnu boju odabralo je 20% ženskih ispitanika (N=25) i 20.3% muških ispitanika (N=25). Crvenu boju odabralo je 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Krem boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i nitko od muških ispitanika (N=0). Ljubičastu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Maslinastu boju odabralo je 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i nitko od muških ispitanika (N=0). Mornarsko plavu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Narančastu boju odabralo je 5.6% ženskih ispitanika (N=7) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Nježno-ružičastu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i nitko od muških ispitanika (N=0). Plavu boju nije odabrao nitko ženskih ispitanika (N=0) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Ružičastu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Sivu boju odabralo je 38.4% ženskih ispitanika (N=48) i 39% muških ispitanika (N=48). Smeđu boju odabralo je 8% ženskih ispitanika (N=10) i 5.7% muških ispitanika (N=7). Tirkiznu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Zelenu boju odabralo je 4.8% ženskih ispitanika (N=6) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Žutu boju odabralo je 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 2.4% muških ispitanika (N=3). 4.8% ženskih ispitanika (N=6) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom dok kod muških ispitanika njih 5.7% nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom (N=7).

Rezultati 3. pitanja:

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 12% ženskih ispitanika (N=15) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“, dok je to učinilo 14.6% muških ispitanika (N=18). Odgovor „Srednje, nešto između“ odabralo je 38.4% ženskih ispitanika (N=48) i 47.2% muških ispitanika (N=58). „Tanka, plosnata“ bio je odgovor kod 33.6% ženskih ispitanika (N=42) i 28.5% muških ispitanika (N=35). 16% ženskih ispitanika (N=20) odgovorilo je s „Ne znam“ dok je tako učinilo 9.8% muških ispitanika (N=12).

Rezultati 4. pitanja:

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima 13.6% ženskih ispitanika (N=17) i 20.3% muških ispitanika (N=25) pjesmu je povezalo sa krugom. 28% ženskih ispitanika (N=35) i 27.6% muških ispitanika (N=34) povezalo je pjesmu s kvadratom. Trokut je odabralo 38.4% ženskih ispitanika (N=48) te 33.3% muških ispitanika (N=41). 20% ženskih ispitanika (N=25) i 18.7% muških ispitanika (N=23) pjesmu nije moglo povezati s nijednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Glatko“ je bio odgovor kod 7.2% ženskih ispitanika (N=9) te kod 6.5% muških ispitanika (N=8). „Oštro“ je bio odgovor kod 44% ženskih ispitanika (N=55) te kod 33.3% muških ispitanika (N=41). „Masno“ je bio odgovor kod 12.8% ženskih ispitanika (N=16) te kod 15.4% muških ispitanika (N=19). „Mokro“ je bio odgovor kod 3.2% ženskih ispitanika (N=4) te kod 5.7% muških ispitanika (N=7). „Ljigavo“ je bio odgovor kod 22.4% ženskih ispitanika (N=28) te kod 26% muških ispitanika (N=32). „Suho“ je bio odgovor kod 14.4% ženskih ispitanika (N=18) te kod 13% muških ispitanika (N=16). „Hrapavo“ je bio odgovor kod 19.2% ženskih ispitanika (N=24) te kod 25.2% muških ispitanika (N=31). „Nježno“ je bio odgovor kod 2.4% ženskih ispitanika (N=3) te kod 1.6% muških ispitanika (N=2). „Grubo“ je bio odgovor kod 38.4% ženskih ispitanika (N=48) te kod 24.4% muških ispitanika (N=30). „Ništa od navedenog“ je bio odgovor kod 8% ženskih ispitanika (N=10) te kod 12.2% muških ispitanika (N=15).

7. Pjesma – „Duša bećarska“ – Slavonske Lole

Rezultati 1. pitanja:

Od 5 ponuđenih scena, 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 0.8% muških ispitanika (N=1) povezalo je ovu pjesmu sa scenom „Disco klub, brza svjetla stroboskopa, laseri, svi plešu“. Scenu „Kamioni odvoze smeće na odlagalište otpada“ sa pjesmom je povezalo 3.2% ženskih ispitanika (N=4) i 4.1% (N=5) muških ispitanika. Scenu „Prosvjedi i neredi u gradu“ sa

pjesmom nije povezoao nitko od ženskih ispitanika (N=0), dok je kod muških ispitanika tu scenu povezalo s pjesmom 3.3% ispitanika (N=4). Scenu „Tužan čovjek korača kroz selo prema svojoj kući, usamljen, tužnog pogleda“ sa pjesmom je povezalo 90.4% ženskih ispitanika (N=113) i 87.8% muških ispitanika (N=108). 4.8% ženskih ispitanika (N=6), ovu pjesmu nije moglo povezati s nijednom navedenom scenom dok je za muški dio ispitanika to iznosilo 4.1% ispitanika (N=5).

Rezultati 2. pitanja:

U pitanju koje se odnosilo na povezivanje pjesme s bojom 2.4% ženskih ispitanika (N=3) odabralo je bijelu boju dok je isto učinilo 5.7% muških ispitanika (N=7). Crnu boju odabralo je 12% ženskih ispitanika (N=15) i 13.8% muških ispitanika (N=17). Crvenu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Krem boju odabralo je 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Ljubičastu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Maslinastu boju odabralo je 5.6% ženskih ispitanika (N=7) i 5.7% muških ispitanika (N=7). Mornarsko plavu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Narančastu boju odabralo je 5.6% ženskih ispitanika (N=7) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Nježno-ružičastu boju nije odabrao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Plavu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 0.8% muških ispitanika (N=1). Ružičastu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i nitko od muških ispitanika (N=0). Sivu boju odabralo je 30.4% ženskih ispitanika (N=38) i 26% muških ispitanika (N=32). Smeđu boju odabralo je 23.2% ženskih ispitanika (N=29) i 18.7% muških ispitanika (N=23). Tirkiznu boju nije odabrao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Zelenu boju odabralo je 7.2% ženskih ispitanika (N=9) i 6.5% muških ispitanika (N=8). Žutu boju odabralo je 4% ženskih ispitanika (N=5) i 6.5% muških ispitanika (N=8). 2.4% ženskih ispitanika (N=3) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom dok kod muških ispitanika njih 3.3% nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom (N=4).

Rezultati 3. pitanja:

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 42.4% ženskih ispitanika (N=53) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“, dok je to učinilo 40.7% muških ispitanika (N=50). Odgovor „Srednje, nešto između“ odabralo je 31.2% ženskih ispitanika (N=39) i 28.5% muških ispitanika (N=35). „Tanko, plosnato“ bio je odgovor kod 17.6% ženskih ispitanika (N=22) i 25.2% muških ispitanika (N=31). 8.8% ženskih ispitanika (N=11) odgovorilo je s „Ne znam“ dok je tako učinilo 5.7% muških ispitanika (N=7).

Rezultati 4. pitanja:

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima 44% ženskih ispitanika (N=55) i 51.2% muških ispitanika (N=63) pjesmu je povezalo sa krugom. 22.4% ženskih ispitanika (N=28) i 16.3% muških ispitanika (N=20) povezalo je pjesmu s kvadratom. Trokut je odabralo 20% ženskih ispitanika (N=25) te 26% muških ispitanika (N=32). 13.6% ženskih ispitanika (N=17) i 6.5% muških ispitanika (N=8) pjesmu nije moglo povezati s nijednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Glatko“ je bio odgovor kod 24% ženskih ispitanika (N=30) te kod 35.8% muških ispitanika (N=44). „Oštro“ je bio odgovor kod 9.6% ženskih ispitanika (N=12) te kod 13.8% muških ispitanika (N=17). „Masno“ je bio odgovor kod 8.8% ženskih ispitanika (N=11) te kod 8.9% muških ispitanika (N=11). „Mokro“ je bio odgovor kod 10.4% ženskih ispitanika (N=13) te kod 10.6% muških ispitanika (N=13). „Ljigavo“ je bio odgovor kod 7.2% ženskih ispitanika (N=9) te kod 4.9% muških ispitanika (N=6). „Suho“ je bio odgovor kod 24% ženskih ispitanika (N=30) te kod 22% muških ispitanika (N=27). „Hrapavo“ je bio odgovor kod 20.8% ženskih ispitanika (N=26) te kod 21.1% muških ispitanika (N=26). „Nježno“ je bio odgovor kod 36% ženskih ispitanika (N=45) te kod 40.7% muških ispitanika (N=50). „Grubo“ je bio odgovor kod 8% ženskih ispitanika (N=10) te kod 8.9% muških

ispitanika (N=11). „Ništa od navedenog“ je bio odgovor kod 12.8% ženskih ispitanika (N=16) te kod 8.9% muških ispitanika (N=11).

8. Pjesma – „Kada budemo sami“ – Zsa Zsa

Rezultati 1. pitanja:

Od 5 ponuđenih scena, 84% ženskih ispitanika (N=105) i 75.6% muških ispitanika (N=93) povezalo je ovu pjesmu sa scenom „Djevojka leži na krevetu bijele spavaće sobe, proljeće, bijele zavjese s prozora vijore na vjetru“. Scenu „Ljudi bezbrižno šeću kroz zoološki vrt“ sa pjesmom je povezalo 6.4% ženskih ispitanika (N=8) i 10.6% (N=13) muških ispitanika. Scenu „Ratnici ginu u borbi“ sa pjesmom nije povezao nitko od ženskih ispitanika (N=0), dok je kod muških ispitanika tu scenu povezalo s pjesmom 1.6% ispitanika (N=2). Scenu „Skupina navijača sukobljava se na benzinskoj postaji“ sa pjesmom je povezalo 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 3.3% muških ispitanika (N=4). 8.8% ženskih ispitanika (N=11), ovu pjesmu nije moglo povezati s nijednom navedenom scenom dok je za muški dio ispitanika to iznosilo 8.9% ispitanika (N=11).

Rezultati 2. pitanja:

U pitanju koje se odnosilo na povezivanje pjesme s bojom 30.4% ženskih ispitanika (N=38) odabralo je bijelu boju dok je isto učinilo 30.1% muških ispitanika (N=37). Crnu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Crvenu boju odabralo je 4% ženskih ispitanika (N=5) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Krem boju odabralo je 4% ženskih ispitanika (N=5) i 4.1% muških ispitanika (N=5). Ljubičastu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Maslinastu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Mornarsko plavu boju odabralo je 0.8% ženskih ispitanika (N=1) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Narančastu boju nije odabrao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 2.4% muških ispitanika (N=3). Nježno-ružičastu boju odabralo je 32.8% ženskih ispitanika (N=41) i 10.6% muških ispitanika (N=13). Plavu boju nije odabrao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Ružičastu boju odabralo je 13.6% ženskih ispitanika (N=17) i 16.3% muških

ispitanika (N=20). Sivuu boju odabralo je 1.6% ženskih ispitanika (N=2) i 3.3% muških ispitanika (N=4). Smeđu boju nije odabrao nitko od ispitanika (N=0). Tirkiznu boju odabralo je 2.4% ženskih ispitanika (N=3) i 6.5% muških ispitanika (N=8). Zelenu boju nije odabrao nitko od ženskih ispitanika (N=0) i 1.6% muških ispitanika (N=2). Žutu boju odabralo je 5.6% ženskih ispitanika (N=7) i 8.1% muških ispitanika (N=10). 1.6% ženskih ispitanika (N=2) nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom dok kod muških ispitanika njih 1.6% nije moglo povezati pjesmu ni s jednom bojom (N=2).

Rezultati 3. pitanja:

Kod odabira vizualnog omjera pjesme (tanko, srednje, debelo) 7.2% ženskih ispitanika (N=9) odabralo je odgovor „Debela je, duboka“, dok je to učinilo 4.1% muških ispitanika (N=5). Odgovor „Srednje, nešto između“ odabralo je 27.2% ženskih ispitanika (N=34) i 37.4% muških ispitanika (N=46). „Tanka, plosnata“ bio je odgovor kod 55.2% ženskih ispitanika (N=69) i 49.6% muških ispitanika (N=61). 10.4% ženskih ispitanika (N=13) odgovorilo je s „Ne znam“ dok je tako učinilo 8.9% muških ispitanika (N=11).

Rezultati 4. pitanja:

U pitanju gdje se pjesma povezivala s geometrijskim likovima 37.6% ženskih ispitanika (N=47) i 43.1% muških ispitanika (N=53) pjesmu je povezalo sa krugom. 16% ženskih ispitanika (N=20) i 21.1% muških ispitanika (N=26) povezalo je pjesmu s kvadratom. Trokut je odabralo 28% ženskih ispitanika (N=35) te 23.6% muških ispitanika (N=29). 18.4% ženskih ispitanika (N=23) i 12.2% muških ispitanika (N=15) pjesmu nije moglo povezati s nijednim od navedenih oblika.

Rezultati 5. pitanja:

Posljednje pitanje odnosilo se na taktilni i vizualni osjet i tu je postojala mogućnost odabira više odgovora. „Glatko“ je bio odgovor kod 46.4% ženskih ispitanika (N=58) te kod 40.7% muških ispitanika (N=50). „Oštro“ je bio odgovor kod 4% ženskih ispitanika (N=5) te

kod 4.9% muških ispitanika (N=6). „Masno“ je bio odgovor kod 2.4% ženskih ispitanika (N=3) te kod 5.7% muških ispitanika (N=7). „Mokro“ je bio odgovor kod 8% ženskih ispitanika (N=10) te kod 15.4% muških ispitanika (N=19). „Ljigavo“ je bio odgovor kod 12.8% ženskih ispitanika (N=16) te kod 17.9% muških ispitanika (N=22). „Suho“ je bio odgovor kod 21.6% ženskih ispitanika (N=27) te kod 13.8% muških ispitanika (N=17). „Hrapavo“ je bio odgovor kod 14.4% ženskih ispitanika (N=18) te kod 4.1% muških ispitanika (N=5). „Nježno“ je bio odgovor kod 60.8% ženskih ispitanika (N=76) te kod 61.8% muških ispitanika (N=76). „Grubo“ je bio odgovor kod 1.6% ženskih ispitanika (N=2) te kod 1.6% muških ispitanika (N=2). „Ništa od navedenog“ je bio odgovor kod 2.4% ženskih ispitanika (N=3) te kod 5.7% muških ispitanika (N=7).

6.4. Potvrda pretpostavke

U skladu s postavljenim ciljem i problemima istraživanja ovog diplomskog rada, postavljena je sljedeća pretpostavka istraživanja:

H1: Prosječni slušatelj povezuje ritam i melodiju hrvatskih pjesama s određenim vizualnim karakteristikama kao što su oblik, struktura, omjer, boja i sl.

Istraživanje je dokazalo da ova hipoteza ima afirmativnu vrijednost. Velika većina ispitanika uspješno je povezivala slušanu glazbu sa vizualnim značajkama koje opisuju odabranu glazbu. Neznatan broj ispitanika u određenim situacijama nije mogao povezati pjesmu, odnosno ritam, i melodiju pjesme s određenim vizualnim entitetom. Postoje i mala odstupanja između odgovora ženskih i muških ispitanika.

7. Zaključak

Sinteza glazbene i vizualne umjetnosti postoji od kad je čovjek prvi put počeo promišljati o toj pojavi. Svoj novi žar i pokretačku snagu dobiva u periodu kad je čovjek prvi puta u povijesti uspio zvuk zabilježiti u trajni oblik. Tome je prije svega doprinio izum mikrofona, radija, fonografa i telefona koji su te zapise mogli transferirati na velike udaljenosti. Potpuno stapanje dogodilo se kada se takav snimljeni zvuk počeo reproducirati paralelno sa snimljenim video zapisom. Tu je čovjek prvi puta u svom dugom periodu postojanja, uspio sinestezirati, objediniti glazbeno i vizualno. To je u današnjim okolnostima vrlo trivijalna stvar, no pogledamo li unatrag koliko je godina moralo proći do ovakvog spajanja, možemo uvidjeti da je riječ o revolucionarnom fenomenu koji je u potpunosti izmijenio način komunikacije i način shvaćanja svijeta oko sebe.

No, pravo pitanje je treba li čovjeku dodatni uređaj ili produžetak osjetila, kako bi to opisao *Marshall McLuhan*, ili se ove dvije umjetnosti spajaju u jedno još od kako je prvo humano biće ugledalo svijetlo dana i čulo prvi zvuk? Za pravi empirijski rezultat morali bi se vratiti skroz na početnu točku nastanka svijeta, odnosno čovjeka. Korijene koji se kriju u subliminalnim perceptivnim osjetima možemo pronaći i u današnjem nasljedniku tog iskonskog čovjeka. Ovo istraživanje dalo nam je uvid u shvaćanje vizualnih i auditivnih podražaja jednog dijela ljudi na ovoj planeti, koji su se tragom autora istraživanja, nastanili na današnjem području Republike Hrvatske. S obzirom na to, logično je istraživanje temeljiti na kulturološko poznatim značajkama za ljude s tog područja pa zato ovdje govorimo o hrvatskoj glazbi. Ne u kontekstu pripadnosti državotvornoj ustanovi, već pripadnosti autora jednoj kulturološkoj grupaciji.

Istraživanje je tako pokazalo da postoji spona između vizualnog i slušanog na općoj relaciji i da se ne radi samo o sporadičnim, subjektivnim slučajevima. Zanimljivo je što postoji i poveznica između oblika, boje i osjeta prema slušanoj glazbi. Jedan od najjasnijih primjera toga su odgovori na posljednje pitanje gdje se uz nježnu melodiju i glas ženskog vokala pjesme ljubavne tematike vezuju oblik kruga, bijela „boja“ i boje ružičaste varijante te nježna i glatka struktura. Iste rezultate uočavamo i u pjesmi „Ako voliš me“ Olivera Dragojevića. Pjesme agresivnijeg karaktera ispitanici su povezivali najčešće sa crnom, crvenom i sivom bojom. Upečatljivim bojama pojedinih hrvatskih područja obilježene su pjesme koje se vežu za taj kraj pa tako vidimo da su ispitanici pjesmu „Dalmatinac sam“ povezali s bijelom bojom te nijansama plave boje. Tamburašku pjesmu ispitanici su povezali

sa žutom, narančastom i zelenom bojom koje najčešće vežemo za ravničarske krajeve koji obiluju žitnim poljima i zelenilom, a upravo te krajeve obilježava tamburaška glazba. Kod oblika, dakle, nježnije pjesme vežu se uglavnom za krug kao savršeno geometrijsko tijelo, dok snažnije i agresivnije pjesme ispitanici vežu uz kvadrat ili trokut koji sadrže šiljaste vrhove. Najteže je bilo definirati omjer pjesme (debelo, srednje, tanko). Jedan od problema toga leži u činjenici da ispitanici nisu slušali glazbu na dovoljno kvalitetnim sustavima kako bi imali potpuni doživljaj. Posebno se to izražavalo na one koji su glazbu slušali preko mobitela, gdje se dobar dio niskih tonova potpuno izgubi, odnosno ne čuje. Zato bi ovakav tip istraživanja bilo potrebno provesti i u offline okruženju, u posebno kontroliranim uvjetima pa bi i sami rezultati bili precizniji. Kod osjetljivih pitanja ljudi su „žešće“ pjesme s distorziranim dionicama povezivali s grubim, oštrim, hrapavim i masnim strukturama što je najbolje vidljivo u pjesmi punk žanra. Nježne i glatke strukture ispitanici su vezali za pjesme mirnijeg, sporijeg ritma. Posebno je zanimljiv primjer pjesme „Dalmatinac sam“, koju ispitanici smatraju „mokrom“. Nije, doduše, jasno je li to zbog geografskog smještaja pjesme uz more ili zbog glazbenih dionica syntha, harmonike i žičanih instrumenata. I ženski i muški ispitanici uglavnom su odabirali iste odgovore s pojedinim manjim međusobnim odstupanjima. Ni u jednom konkretnom primjeru nema većih međusobnih odnosa koji bi stvarali značajnu razliku između odgovora dva spola.

Ovo istraživanje daje podlogu i dobre temelje za daljnje studije koje mogu detaljnije secirati svaku pojedinu stavku ovog istraživanja i na taj način produbiti značaj i doprinos ovom umjetničkom području.

U Koprivnici

Vlastoručni potpis

MARK
ALISBRAND

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, JURICA MUSTAČ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom UTJECAJ RITMA I MELODIJE HRVATSKE GURBE NA RIZUALNI KONTEKS PROSJEČNOG SUDSKITELJA (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

JURICA MUSTAČ

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, JURICA MUSTAČ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom UTJECAJ RITMA I MELODIJE HRVATSKE GURBE (upisati naslov) čiji sam autor/ica. NA RIZUALNI KONTEKS PROSJEČNOG SUDSKITELJA

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

JURICA MUSTAČ

(vlastoručni potpis)

9. Literatura

[1] Tihomir Petrović, Osnove teorije glazbe, Zagreb, Hrvatsko društvo glazbenih teoretičara, 2007.

[2] Mladen Heđever, Osnove fiziološke i govorne akustike, Zagreb, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, 2012.

[3] dr. Đuro Tomašić, Osnove glazbene teorije, Zagreb, Erudit d.o.o., 2003.

Internet izvori i skripte

[4] Likovna kultura – „Učimo gledati“ – e-magazin, broj 2. svibanj, Filozofski Fakultet Zagreb, 2004. Pristupljeno 18. 7. 2020 <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/Ucimo-gledati-zine/Broj%202/ritam%20u%20glazbi.htm>

[5] Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 18. 7. 2020. - <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=52994>

[6] Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 18. 7. 2020. - <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=40024>

[7] Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 18. 7. 2020. - <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41704>

[8] Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 18. 7. 2020 - <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49154>

[9] Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 18. 7. 2020 - <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=26017>

Knjige:

[10] Lovro Županović, Stoljeće Hrvatske glazbe, Zagreb, Školska knjiga, 1980.

[11] Josip Andreis, Povijest Glazbe, Zagreb, Liber Mladost, 1974.

[12] Članak, rtl.hr, pristupljeno: 26.7.2020. -

<https://www.rtl.hr/zivotistil/edukacija/3406319/sto-je-odlikuje-i-kako-je-nastala-pop-glazba/>

[13] Paul Du Noyer, "Ilustrirana enciklopedija glazbe", Veble commerce, Zagreb 2005.

[14] Članak, CMC, pristupljeno: 29.7.2020. - <http://cmc.com.hr/category/jugotontv/50te/>

[15] Članak, CMC, pristupljeno: 29.7.2020. - <http://cmc.com.hr/category/jugotontv/60te/>

[16] Članak, CMC, pristupljeno: 29.7.2020. - <http://cmc.com.hr/category/jugotontv/70te/>

[17] Antonija Periša, "Glazba I pop kultura 80-ih u Jugoslaviji", Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu, Osijek, 2018.

- [18] Članak, CMC, pristupljeno: 29.7.2020. - <http://cmc.com.hr/category/jugotontv/80te/>
- [19] Članak, Indeks.hr, pristupljeno: 29.7.2020. - <https://www.index.hr/magazin/clanak/hrvatski-dance-devedesetih-najgore-ili-najzabavnije-razdoblje-domace-pop-glazbe/855141.aspx>
- [20] Znanstveni članak, Nada Bezić, „Tamburica - hrvatski izvozni proizvod na prijelazu 19. u 20. stoljeće”, Hrvatski glazbeni zavod, Zagreb, 2001.
- [21] Znanstveni članak, Jana Bosanac, „Transkulturacija u glazbi: Primjer hrvatskog hip-hop-a“
- [22] Članak, Indeks.hr, Hrvoje Marjanović, „Nikad nije bilo šarenije: Donosimo detaljan vodič tko je tko na balkanskoj rap sceni“, pristupljeno: 1.8.2020. - <https://www.index.hr/magazin/clanak/nikad-nije-bilo-sarenije-donosimo-detaljan-vodic-tko-je-tko-na-balkanskoj-rap-sceni/1024019.aspx>
- [23] Članak, Marin Tomić, rirock.com, „Priča o punk glazbi - Pankerskih trideset“ – pristupljeno: 3.8.2020. <http://www.rirock.com/hrvatska-i-svijet/prica-o-punk-glazbi-pankerskih-trideset/>
- [24] Johann Wolfgang von Goethe, Učenje o bojama, 1. svezak, Historijski dio, prijevod s njemačkog: Dubravko Torjanac, Scarabeus-Naklada, Zagreb, 2007.
- [25] Johann Wolfgang von Goethe, Učenje o bojama, 2. svezak, Didaktički dio, prijevod s njemačkog: Danijela Tkalec, Scarabeus-Naklada, Zagreb, 2008.
- [26] Znanstveni članak, Zena O'Connor, Colour Psychology and Colour Therapy: Caveat Emptor, Environment-Behaviour Studies Research Group, Faculty of Architecture, Design and Planning, University of Sydney, Sydney, Australia, 11. rujna 2009.
- [27] Kenneth Peacock, Maura McDonnell, William Moritz, Richard E. Cytowic, Mitchell Whitelaw, Vizualna glazba, 25 FPS, Zagreb, 2014.
- [28] Evelina Turković, Slika od zvuka – Zvuk u vizualnoj umjetnosti, Durieux, Hrvatska sekcija AICA, Zagreb, 2018.

Slike

[1] - <https://sites.google.com/site/uhoopsirnije/home/vanjsko-uho> Pristupljeno: 15.7.2020.

Tablice

[1] Tihomir Petrović, Osnove teorije glazbe, Zagreb, Hrvatsko društvo glazbenih teoretičara, 2007., str. 101.